

תום ויושר יצרוני ביקויתך

ספר הישר לרבינות בעל התוכפות זצל

נרפס פה ק"ק קראקא ירבותי צפון קרית מלך רב שטעפנוס יר"ח

שנת שי"מו לפ"ק

י"ג ינחק בן המ"ר אהרן זצ"ל מפרומסלין המודפס

זכר המנוח יש מעט עמרים

סוד בריאת העולם	א
אכרס צעודי העבודה ומכותים	ב
בלעוזה וכעביכים עמודות הכנול ית'	ג
בעבודת על דרך קברה	ד
בעמודי העבודה וחס המעט	ה
בעירוש דברים מסייעים לעבודת הכל ית'	ו
בעביוכי השוכה	ז
בעביוכי דעת ית'	ח
בעימכי רבון הכנול ית'	ט
בעביוכי השוכה שגמור	י
בעפלות הכדוקים	יא
בעבודת העולם הכל	יב
בעל עביוכי העבודה	יג
בעשכונ כלום עם סכס	יד
בעירוש דעת סלואים	טו
בעקת עמודות	טז
בעכרון כלום יום העות	יז
בעכרם אצל בין נדוק ורע	יח

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"א

שמר תם וראח ישר

שנת וש"ס דרך א' ראנו ב' ישע א' להים ע"י אכא אנרהכ בר דוד
זצל בני ישיין

הקדמה

נודה לאלהינו ונברך יוצרינו אשר בראנו ולהועיל לנפשינו קראנו טרם היותנו גבר
חסדו עלינו כי מאמס המציאנו וסאין ליש הוציאנו ויאר מניו אלינו בתורות
חקים ומשפטי צדיקי וחודיענו ביד עבדיו הנביאים איזה הדרך ישכון אור לשום מחשך
עינינו לאור ללכת בדרך תורתו השוכה אשר עץ חיים הי' למחזיקים בה ויפח באפיו נשמת
חיה הגמש החכם לתת לפתאי ערם לדעת הטוב ולדבכנו ולהתרחק מרע ולסור מנתיבותי
וזהו הירנו חקיו ומשפטי הנחמדים על פי שנים עדי ע"פ השכל ראשון וע"פ הנביאי אחרונה
באשר אמר בשכל כי אם בזאת יתהלל הסתהלל השכל וידוע אותי ואמר בנביאי ודברתי על
הנביאים ואנכי חזון הרבתי לבעבור תחיה יראתו על פנינו ותורתו בין עינינו אשר שניהם
תחית סבה להשיג רצון האל וסלם לעלות אל המרככת העליון ומפתח לשערי חקנדה
ועל כן חובת עלינו להודות לו על כל אשר גמלנו וחטובה אשר הנחילנו ולשא מאתו לעזרנו
לעשו הישר בעיניו ולהגיד גדולתו ולחשיג לתכלית השלמות כעשהונו מצותו כי על כן יצרנו
לא לתקוה ולתועל כאש' אמ' אם צדקת מה תתן לו ורבו משעיך מה תעשה לו ואולם בראנו
לכבודו ולהראות תוקף גבורתו ואין ערכו באשר אמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתו ולכן
אתחנן לו להיות פעולתי לפניו רצויה אולי יגמלני עליה כפי רצוני לא לפי קצור יכולתי
ואוני כי איך ישיג גדולת בוראו אנוש נכוה והלך כי מה האדם שיבא אחרי המלך ואני
מתחיל בעזר הא' ואמ' כי ראיתי ספרי רבי' ונכבדים בענין עבודת הא' כגון ספר חובת הלבבות
לחסיד רבי בחיי בן נקודה ול' מספרים אחרים רבים ונכבדי אך מקצת עניניהם עמוקים ולא
יתעסקו בה אנשי דורנו כי אם מעט מעט וכל לב מדעת נבער כי התאוה מתגברת והשכל
נחלש והו' דרך חול ולא יקדש ויצר לב האדם רע מנעוריו ובספרי האלה לא יסמו אסוריו
ולא ירפאו כזוריו כי כל יום ירדו למצער אנשי חסד האיתנים וגמר חסיד ומסו אמונים
וכל איש רודף אחרי העושר והתאוה ואחרי הכבוד והגאון ולכו בין שניהם כאש שכור
וכגבר עברו וי' נכחל להון איש רע עין לא ישמע לקול מורים ולא יאזן לתוכחות מוכיחים
ומזהירים וגם אני חוליתי בהם אליהם נמשלתי כי קייתי בקראם ספרי הללו אולי יכנע לבכם
הערל הוא חזק מצור החלמיש ומסקומו לא ימיש וכאשר ראיתי כאני נעכר ושכלי ביד
חבלי נמכר אמרתי ללבבי הלא תבקש לך מנוח אשר יש לך פקח עיניך וראה ואסך ארץ
רעיוניך ואת תאזור את סתניך והכן לך צידה בטרם בא הפקידה כי אין לה מעצור להשיב
לך מגיד משנה ולשים במיד דבר ובלשונך מענה ואל תבסח על אשר חבנו קדמוניך
אשר היו לפניך רק על אשר יחברו רעיוניך כי לא ידע ננע לבבך וולתך ועל כן לא ירפא
בלתך מחץ סתך כאשר אמר המשוור איכה ישובון הפתאים מחזא צם לא היא מדהם
לנפשם גוער לבי לבי שאנא עיניך לשמים והתבונן ניראותיה והמאורי וממשלותיהם
והחרים ומסודותיהם והארצות ויושביהם ושים לבך לדעת מי בראם ומדקם בחכמה
ואחרי כן התבונן סוד נריאותיהם סאין ולמה נבראו והתבונן בחרושי העולם ומקרוי גם
בחסדי הכבוד ושוכתו וחמלתו והתבונן בחרושי העולם האבד הזה הנומה לקיון שבין לילה
היה ובין לילה אבד ושים בין עיניך היותו וזרדתו ומעמד הרין ומנוכחו ועונש משפטו
ושאתו והיו הדברים האלה ערוכים לפניך ואל יסורו פנגר עיניך כי אנו תתקורר נפשך
לעמוד בין נתיב החכמה תקוה ואימה ומשיכך לעבודת הנורה האהבה והראיה ובשניהם
השיגת תכלית רצונך והפצן וכל אחד מהם עבור שאין ירצך ואם תשקוד עליהם

עליהם יפתחו לך שערי התקוה והישע ויצילוך ממעמקי המסע : והיולך לזכורת אם תשכח
 יזכירוך . ואם תישן יעירוך : ואם תשנה יהירוך : ובוה יהיה לך שכר טוב בעמלך . ולא יאבד
 גבולך . וכאשר יועילך החיבור הזה יועיל לכל איש אשר צידו כצידך . וחילו כחילך : ואם
 החכמי והחסידים לא יהיו צריכים אליו אולי אדם הועה מדרך השכל יבצאנו . ובאשר אל לבו
 ישיבנו . אולי משינח סבלתו יעירנו . והיה לך שכר טוב כאשר אכר בחיר אלהים דוד המלך
 ע"ה אלמדה מושע' דרכך וחטאים אלך ישובו . ובראותי כי ה' העצה הטובה ולא קרובה
 חשתי ולא התמהכתי לבקש את אשר יוע' לני מיד שאול יגאלני וממעמקי שאול ימשני : נ
 זנעתי חצני וחבתי עיניני אשר גם יוסיפו לקח המשכילי ויבינו דעת הכס' ל' וכל המתבונן
 בהם יכיר סודות עבודת ה' ויעלה בהם למעלה העל ונה אשר שם נוה הנשמות הטהורות
 ויעבור על לבו כל אשר יש לו לפרוע לבעל חובו וזכור יום המרה הנורא אשר לא יבצא בו
 עוזה ואולי בעת ישיים אל לבו העיני' דאלה יקנא במעלת החסידים ותמשכהו הקנאה
 להרסות אליהם ולעשות כמעשירם ולא עונתי ענין מכל העיניני אשר ברם יבצעו הלבבורי .
 וירגזו טאגני המחשבות מכל אשר ידעתי ומפי החכמים שמעתי אשר לא שמת' בספר הזה
 זקאתי שטו ספר הישר אשר דרך עבודתו לפני ה' ישר ועץ חיים היא למחזיקים בה
 וחכמיה סאושר וה' המגלה תעלומי' ומרנין לשון אמים יחיה עם פי בהסימיו וישיר רעיוני
 דהגיוני וישמיר דרכי מחסוא בלשוני וישים נמי דברי נכונה וינחני במעגלי צדק ואמונה
 וכתוב נמשי ישובכ ינחני במעגלי צדק למען שמו וחלקתי הספר הזה לשבט עשר שערים :

השער הראשון סוד בריאת העולם

מ' ה' ידוע כי כל מבוקש יעיד על מבקשיו וכל מעשה מעיד על תכונת עושהו ועל כן
 ראוי לכל משיכל להתעסק במבחר העסקים למען יהיה לאורו על שכלו וסודו ידענו
 כי אין העסק הנבחר מכל העסקים והמעשה הנכבד מכל המעשים כי אם עבודת האל ית' כי
 הו' יעיד על רוב שכל האדם ועל שלמותו וכל חכמי העולם יאמינו וישכילו כי חשכל לא יוכל
 להשיג לבד משני דברים הא' הנורא וחשני הנבר' ואין עוד זולתם וכן יאמינו כי הנבר' הקדמון
 והנברא מחודש וכי הנבר' אין לו תחלה ולא תכלה ולכל נבר' יש תחלה ותכלה וכן יאמינו כי
 אין לנורא צורך לדבר בעבור כי כל נצרך הו' הסר לדבר שהו' צריך לו ובו יהיה שלם והנורא
 שלם על כן אין לו צורך לדבר ואחרי אשר אין לו צורך לדבר נלמד מזה כי הו' לא ברא עולם
 לצורך ואחרי אשר לא בראו לצורך נוכל לדעת כי בראו נדבה לגמול טוב לזוכים לו כאשר אמ'
 כל הנקר בשמי ולכבודי בראתיו והראיה על זה סדרך הכתוב בבריאת העול' כי במעש' בראשית
 הוא אום על המאורות ויתן אוחם אלהי ברקיע השמים להאיר על הארץ ולא אמר להאיר על
 השמים ולא לשמים כ"א על הארץ א"כ נדע כי לא בראו המאורות לתועלת הנורא ולא להא'
 לשמים כ"א להאיר לארץ ויושביה ועוד נכיר כי אלו יהיה הנבר' לתועלת הנורא היה קדמון
 יכסוהו כי תועלתו לא נפרדה ממנו רק היתה מצויה עמו תמיד . ואחרי אשר נדע כי העולם
 מחודש ואינו קדמון נדע כי טרם היות העולם לא נצרך הנורא אליו וכאשר לא נצרך אליו
 טרם היותו כן לא נצרך אליו אחר היותו רק כל כוונתו בבריאתו העולם היתה לתועלתו :
 ועוד נדע וגנין כי העולם לא בראו הנורא בעבור חרשעים והמכעיסים אותו כי זה לא יהיב

סוד בריאת העולם

אותו השכל ואולם נראו בעבור החסידים היודעים אהותו והעובדים אותו כראוי וכל כוונתו
היתה לברוא החסידים אך נכראו הרשעים מכח טבע הבריאה וכאשר יש לפירוק יפה והמבחר
היו מח שבתוך הקליפה כן חסידים הם פרי בריאת העולם והרשעים הם כמו הקליפות.
וכאשר נראה כוונת דבורע לחסידים החשת לכדה אבל כח הצמח יצוי עם החטא באשד
ועם השושנה מיני קיצים כך כוונת הבורא לברוא החסידים אבל כח הבריאה יצוי עם החסידים
רשעים כי אין דבר נבר' שלא יהיה ממנו חלקים חלק נבחר וברור כמו הסלת וחלק הרמש
והפגולים והפותרות כמו התבן או הפסולת וחלק כינוני וכן תמצ' בכני האדם חלק נבחר וכן
והם החסידים והם הסלת או מבחר הפרי וחלק גרוע ומאוס והם הרשעים אשר הם כמו
הפסולת או התבן וע' נאמר כי לא נברא העולם בעבור הרשעים כ'א בעבור החסידים כאשר
האילן לא נטעו בעליו ולא יגע בעבור הקליפה לא בעבור מבחר הפרי אשר יתן ועוד אנו
רואים חסידים יתנועעו וכל מתנועע יש לתנועתו תחלה ואחרי שיש תחלה לרנועתו נדע כי
יש לו התחלה. וכי ה' נברא כי התחלה תנועתו היא התחלה.

ואחרי שנדע כי יש לו תחלה נדע כי קודם בריאתו לא היה לברוא צורך אליו.
וכאשר לא נצרך לו קודם בריאתו כן לא נצרך אחרי בריאתו כי הכח אשר היה לברוא קודם
בריאתו הי' שעמדה אחרי בריאתו לא חסרה ולא חוספה ולא התחלפה וכיון שכן נדע כי
כאשר לא נצרך לו קודם בריאתו כן לא נצרך אליו אחר בריאתו ואם תאמר כי הדבר אשר
חייב הבור' לברוא העולם הוא צורך הבור' לעולם נאמר כי כח החיוב כופה את המחוייב לעשות
חדבר וידענו כי הבור' אין כח כופהו לעשות שום מעשה אבל כחו חייב על הנבראים לצאת
ליש מאין וא' לת' לשה חייב עליהם כדי להכיר אהותו ולהראות כבוד גדולתו ולשמוח במעשהו
כי כשיבר הבור' אדם חסיד ישמח בו כאשר ישמח האב בנולדו בן משכיל וחכם אשר יכיר
כבוד אביו ויכבדו לאביו כראוי ישמח בו האב ויתפאר בו ועל זה נאמר ישמח יי' במעשיו
ואחרי אשר התכאר כי לא נבר' העולם לצורך נאמר כי נבר' לסכה גדולה וה' עבודת הבור' ית'
פי כאשר המלך לא יקר מלך עד אשר יהיה לו עם כמו שנ' כרוכ עם הדרת מלך כסו כן שם
הבור' לא נקר בור' עד אשר יהיה לו נבר' ולא נקר א' סעד אשר יהיה לו עם כמ' ש' והייתי לכם
לאהים ואתם תהיו לי לעם ואע"פ ששם האהות לא יחסר בחסרון בני האדם ולא יוסף בהם
אך בבריאת העולם היה ראוי להקרא שם ה' ורא' אהים הדמיון כי הסכה יכול להכרת אבל
לא יקרא סכה עד אשר יהיה לו סוכה ואם אין לו סוכה נשכיל זה לא יחסר כח דמכה אך
בסוכה יחיה ראוי להקרא מכה וכן הנורא לא יחסר כחו בשרם נברא העולם אך נבר' את
העולם חוסף שלימות שלו וזו היא הסכה אשר למענה נברא העולם אם כן נדע ונשכיל כי
בריאת העולם היא שלמות שם האהות וכאשר נדע כי כל צופן אשר יעשה סלאכה אין כוונתו
לעשות כי אם מבחר חמלאכות אשר הוא יודע וכפי' נגדל חכמתו יהיה תקון מלאכתו ובעבור כי
נראה כי העולם נברא בתכלית התקון נדע כי נראו כמו כן בתכלית החכמה וכאשר הואסון
הסוב אין כוונתו כי אם לעשו' המלאכה נאה וטובה כמו היוצר הסוכה המשכיל אשר כל כוונתו
לעשות כלום נא'ם מאד ואם יצא אחד מהם מכווער א' עקום או שאינו מחוקן ימאסנו ולא
יחיינו א' הכלים הנאים רק ישליכנו או ישברנו כן הבורא ית' לא דתה כוונתו לנהא בעולם
כי אם הסוכים החסידים וכשימצאו הרשעים ימאסם הא' כי אינם בתקון מלאכת עולמם.

וכאשר

סוד בריאת העולם

וכאשר האופן החכם בעשייתו מלאכה נאה יתפאר בה לכל רואיו **כן הכורא תב' צופא**
 בחסידיו כאשר אמר ובשר' יתפאר ואומר ישראל אשר כך אתפאר **ויתפאר בחסידיו ספי**
 שהם אות גדול על תקין מלאכתו וראיה כדורת על ישר פעולותיו והשעי' חפך מה שאמר
 כי הם ניתנים פגם בכריאתו והם סבה לחלל שם כבודו ושיאמרו כל רואיהם כי אין פעולת
 הכורא ית' נכונה כמו שאמר ויבא ל' הנוים אשר באו שמה ויחללו את שם קדשי כאסור להם
 עם יי' אה ופארצו יצאו ואם אמור יאמר העכד איך נמשיל פעולת ה' לנבראים ואיך נקח
 ראיה מן האופן על הכורא ית' והוא נמלא ונשגב וכאשר לא נעריך ליו ערך התמונה מתמונת
 בני אדם כן לא נעריך ליו ענין מעניניהם ולא נמשיל פעולותיו לפעולותיהם נשיב על דבר
 ונאמר הרי מצאנו החסידים ישתדלו וייעזו בכל פאורם להדמות לכורא ית' בפעשה היושר
 כמו שכ' צדיק יי' צדקות אחכ ישר יחזו פנימו ועל כן נדע כי כל מעשיהם מעשה היושר
 והם בכורא אסתיים ובנבנא מקריים ועל כן כל מעשה היושר אשר נמשיל ליו נמעשה האדם
 הם כבני אדם מקריים ובכורא אסתיים וכל מעשה היושר אשר בעולם הם מעשה הכורא ונקח
 ראיה ממעשיו הגלויים על הנסתרים הנעלמים וכאשר יתנהג הכורא נמעשה אחד כמישור
 כן יתנהג בשאר המעשים וכל מה שתקן האדם ממעשיו הוא מתדמה בהם לכורא כי כשיהיה
 אדם ארך אפוס ירצה להמשיל עצמו בזאת הקדה לכורא * ואם יהיה גומל חסד או שופש
 בצדק הו' ממשיל עצמו כמי יכלתו לכור' וכן שאר המדות הטובות הראויות לכני' אדם וכפי
 קרבת האדם לכורא יהיו מעשיו ישרים ועל כן נקח ראיה ממעשה בני אדם על מעשה הכורא
 ונאמר כי לן נמצא אופן חכם אשר יוכל לצייר כל צורה ונשאהו איך היה ראוי לעצת גוף ה'
 האדם היה אושר לנו זאת ההרכבה והכנייה אשר אנו רואים באדם לא פחות ולא יתר כי היה
 אושר לנו צריך שיהיה האדם בקימה זקופה כדי להיות יתרון בינו ובין בהמה * ועוד כי
 הנשמה אשר נקברו הי' עליונה ואצולח מן החסמים ותמשכהו לפאר מקורה ועל כן תעמידהו
 בקימה זקופה והכחסה מפני אשר נפשה מן העפר תמשכנה לארץ ותלך כפופה : ועוד
 היה אושר כי הו' צריך אל הכבד לבשל המאכל ולהפכו לדם להשקות לגוף ולהיות נמשכים
 מן הכבד גידים ומסתרגים יהיו כמות עלות החולמות בכל אבר מאברי הגוף להיות בהם
 מעקר הדם אל כל הגוף והיה אום' כי הו' צריך להיות לו ריאה סרחפת בכנייה על הלכ
 לבל ישרף ברוב עשן החמימות וידעך והיה אושר כי הו' צריך אל הלב להיות לו מקור
 החיים והרוח להגיע מסנו אל כל האברים הרוח וכח החיים והיה אימר כי הו' צריך
 אל העינים שיהיו לו כמו צופים לטמור אותו מכל היקף ואינם לשמוע הקול ואף להריח ופח
 לאכול ולטעום ולדבר ושיצא מסנו עשן הריאה ויכנס בו אויר זך ושוב והיה אושר צריך
 להיות נפה שיניים לפחון המאכל מקצתם סחודרות לחתוך ואחרים שסוחות לכרוש ולירכך
 צחם המאכל והלשון לדבר ולהפך המאכל כי בחיותו שרוי איזיהה כתוש וסחון עד אשר דן
 עד יקל על החיך לבלוע אותו והיה אימר כי הו' צריך להיות הראש מעצם חזק ואמין
 ונבוכ כדי שיהיה למן חזק על המוח אשר הו' מעין הנפש ועוד מלכד עצם הראש יהיה
 אושר כי הו' צריך להיות שער על הראש לבל יכנס הקור בתוכו כי עצם הראש לא יוכל
 לדחות מן המוח כ"א דהיזק גוף כסודו כמו הכאת אבן שנמלח על הראש אבל היזק הקור
 וההיזק והדומה לו לא ימנעו כי אם השער ועל כן היה צריך לו לחסם אותו מן הקור ולהש
 עליו מן החום

והיה

סוד בריאת העולם

זהו אומר כי היה צריך להיות לו עינים להורות לו הדרכים והיה צריך לעפעפים לרגו על
העינים מכל נקב ואבק ורחוק וכ"ש בעת השינה כי לא היה לו עפעפי לא יוכל לישן וגם אם
ישן היה כל דבר מוסיף להם ויפול עליהם אנק או יכנסו שסרמשים או נבונים והיו אומר כי
היה צריך להיות העיני במרום הגוף כדי להשקיף על כל דבר ולשמור הגוף כמו הצופה שצרי'
להיות עומד במרום העיר כן העינים במרום הגוף והיה אומר כי הו' צריך לידם לקחת ולתת
ולעשו כהם העסקי והמלאכות והיה אומר כי אצבעות היד צריכי צפרנים מפני רוב המלאכות
זהעסקים אשר יתעסקו בהם בני אדם וכ"ש האדםנים ולולי הצפרנים הויה מתאכל הבשר
ברוב המלאכה אך הצפרנים הן למנו ולמשען על הבשר לחזק אותו בלי יסו והיה אומר כי
האדם צריך להיות לראש קטן וגוף רחב כי הכסף והחלשים והפתנים והירכים הם כמו בנין
המגדל אשר על פני כל הארץ וע"כ צרי להיות רחב וראש האדם דומה לתלפיות אשר בראש
המגדל וע"כ הו' דק ומיצר והרגלים הם כמו העמודים עליו יעמוד הכנף והיה אומר כי היה
צריך לפה להיות מוכא למאכל ומשתה והיה אומר כי צריך להיות בכסף אשטומכ שתהיה
כמו שק קטן לקבל המאכל והמשתה ושהיה לה שתי פיות אחד למעלה לקבל ואחד למטה
דוחה הרפשים והשפמים הנשארים וכדומה לזה עינים רבים בכריאת הצרי הגוף אשר כל
משכיל ידן כי כן היה ראוי להיות ואלו היה באדם יכולת לברו' אדם א"ל לברו' אותו כ"א
בענין והעונו נא כי מעשה המשכון וסדר תקונו הו' הולך ע"ד השכל ולא אמר להם הבור' יתבר'
לעשו לו משכן ולא פירש איך יעשהו היו עושי' אותו קרוב לתקונו זה כי כאשר נדע כשהי'
צריך לבנות ארסון למלך יעשו לו כל תקונו כפי הראוי וע"כ אנו רואים כי המשכילי הם
כפי כחם מתדמים לכורא במעשיו הישרי וע"כ נקחראיה ממעשה היושר אשר אנו עושים על
מעשה הכור' כאשר נקח ראייה מקצת הדבר על כלו וכאש' נקח ראי' המן העשן על האש וכן
הדבר הזה ואשר שתהיה בריא העולם לסודות אחרים ולענינים אחרים לבד כלה אך זה
הענין אשר נשיג בשכלנו הו' אחד מהם על כל פנים וע"כ אנו רואים בכריאת הגוף כי דיסבר'
אשר יסבור המשכיל בכל מעשיו הי' אמתית ואחרי אשר אנו רואים כי על דרך מלאכה בני
האדם ואומנותם כן הו' מלאכת בריאת הא' נוכל ללמוד מן הענין הזה כי עבודת הכור' יתבר'
זיראתו הי' נהנת על דרך עבודת בני האדם למלכסו ויראתם אותם כי כשם של תשלם מלכות
המלך עד שיהיו עבדיו אנשי אמת ויושר וסרוס' למלכסו ויראתם אותם כשם של תשלם מלכות
מלכות הבור' ית' הוסיף שלמות והדור בעבודת בני האדם ויראתם ממנו וא' עפ' שלא יחסר
שלמורו לחסרון עבודתם אך כשיושלים העבד רצון אדוני ויהיה העבד בתכלית השלמו' בכחו
ושכלו וכל עניניו ותהיה שלמותו לאות על שלמו' אדוניו אע"פ שאין חסרון עבודתו לאות
על חסרון מעלת האדון הנה ל' ראייה ברורה כי עבודת הבור' ית' זיראתו ונהגה ע"ד עבודת
בני האדם ועבודת העבד לאדוניו ואולם הית' כונתו להשגיל מלכותו למלכות המלכים כדי
לקרוב מלכותו לשכלנו בדברי נשתי וע"כ באנו לנאר סודות מלכותו ועבודתו בלא הדמיונים
למען יראשנו בלב הקור' כדמיון אור הנר לאור החמה בהעלותנו על מחשבותינו איש אשר
יהיה סגור במסגרת הארץ מיום היותו ולא ראה אור כ' אאור הנר לברו' והו' איש שכל
ובינה יאמר כי בלי ספק יוכל מבהו ומשכלו לרעת מכחות הנר כל כחות החמה אע"פ שאין
כחות כח זה ולא עצם זה כעצם זה וכן נלמד מדמיונות הכתורה השגולות כח הרתקונות
העליונות (מן) דגשמיור נקח ראייה על האלהות

סוד בריאת העולם

ד

וכן נאמר כי נזכר בריאות בחרות מן הכתוב וכן השכל לכאר סוד בריאת העולם וסוד הנפש
וסוד העונש והגמול כפי שנתן פעולה למועץ אך הכל שמור בלי גדר נמרץ ולא בגמול נהרם
ואם כי סודות העולם העליון יוכל כל חכם לב וכל משכיל להבין אותם מדיני העולם הזה
השפל כי אנחנו מוצאים רוב עניני העולם הזה השפל דומין לעניני העולם העליון כאשר נדע
כי צורות העולם הזה מצויין בעקר הנושא אותם וכאשר אנו רואים כי צורת ענפי האילן
ומרחיו וציציו מצויין בעקר תחת הארץ ואע"פ שאינן נראין ולא נמצאים כי אם בכח השכלי
נדע כי הם בו מצויין כי שרש אילן האנושים לא יצמח בן הפוח ולא שקדי בסמני שאינו נמשך
בכח שרשורק מה שימצא בכח שרשו הו' היוצ' בענפיו ולא יצא מהם כי אם צורת אנושים
ואו' יהיה נמצא בשרש התפוחים או השקדים היו נראים נפרדיו כאשר עלו נראו בו צורת
האנושים כי לא יצא בענפים לא מה שיהיה נמצא בשרש כי נוכל להבין כי כל מה שבועולם
דוה הו' נגא מכת העולם העליון כי העליון הו' כשרש וזה בענפי זעל כן נבין מסודות העול'
השפל סודות העולם העליון ואני אומר כי כאשר הם בני אדם על הארץ מתעסקים בדברים
עליונים מהם ולתהגר למלאכים ולעשות כמעשיהם ולהדמות אליהם והמלאכים כאשר
הם מנקשים דברים העל ונים יותר מהם ויתעסקו בדעת האלהים ובדעת עניני הככבים
וחגלגלי כן גדודי מעלה והגשמות הטהורות והחגלגלים והככבי' תשוקתם וכל רצונם להתאחד
בכח העליון מהם והו' הבור' ר' וזאת ה' עבודתם כי כל תנועתם ה' לקיים רצונם בהמשנם
אליו וברשוקתם עדין וכל זה יהיה ככח דהנפש החכמה כי כל שפע יפצר לשוב אל יסודו
והדמיון על זה כי כאשר נקח אבן מן הארץ ונשליכה למעלה בכח ידינו תעלה נכח ההשלכת
ובהגיעה לתכלית עלוזה בהכרח המשליך רשוכ לרדת בטבעה אל המקום אשר לוקחה משם
וכן המים כשנזרק למעלה יגיעו עד תכלית מה שיגיע כח הזורק וכלות כח הזורק ישוכו מיד
בטבעם לפקידם למטה וכן דרוח כשתכניסוהו בנאדו נפוח ותכרהסוהו יהיה עצור בהכרח
בעוד שיהיה סגור וכאשר נפתח הנאד ישוכ פדירה וישוכ ליסונו וכן האש כשתעלה שלהבת
אנו רואים השלהבת רופצר לעלות למעלה ליסודה אך מפני שד' קשורה בעץ הנשרף לא
יזוכל לעלות לגמרי וכאשר תפרד ממנו תעלה אל מקיטה כמו כן הנשכדה כי נלקחה מן
השמים ונצמדה בנוף ודמתה לשלהבת האש הקשורה בעץ ולא תוכל להפרד ממנו עד כלות
כחות דהנוף המהזקים הנפש וא תוכל הנפש לשוב ליסוד מקימה למעלה הגת
בהכרח כי העולם השפל כעליון ומלאכת שיכני עולם השפל כמלאכת שוכני עולם העליון
ושני הגתות יפצרו להשיג המעלה העליונה מהם ואין הפרש במלאכה כי כל אדם משתיהם
יבקש להתאחד בגבוה ממנו אך בעולם השפל ה' המלאכה חלושה ושפלה ובעולם העליון
ה' חזקה ועליונה והאולם חולכת מלאכת השיכנים בעולם השפל בא מפני חכרת הגויות
לגשמות ואחרי אשר דתכאר מדרך השכל כי לא ברא הנורית עולמו לצורך כי אם לעבוד
אותו נכאר אותו מדרך הכתוב וזה שהקדמתו ראיות השכל על ראיות הכתוב מפני שהלכ
יקבל אורח מוצרתי יותר מראיות הכתוב ויתיישבו נפש השוכע בעבוד האותות והמופזרים
הנבאים עליהם זעל כן יאמר כי בראית העולם כצאננו הכתוב מעיד כי לא נבר' לצורך כ"א
לגדבה וחמד כמו שאמר הכתיב כי אמרתי עולם הסד יבנה שמים ועוד מצאנו כי כל טובה
שיעשה הבור' לא יעשה לצורך ולא לחובה כ"א למענו כצאננו אמר למעני למעני
אעשה וגו' ועוד אמר ארפא משונתם אנהבם נדכה ונאמר

עניני עבודת הא'ית

נאמר וידעת חיוס והשנות אל לכבדך כ"י' וכבר הורנו השכל קודם זה כי הכורא י' לא נכרא כ"א
עולמו לצורך כי אם לעבוד אותו אם כן הנה נתבאר סדר הכתוב והשכל סוד נכרא' העולם י'

השער השני מפרש בו עמודי העבודה וסבותיה

אומר כי אחרי אשר זכרנו קצת ענינים מסידות כריאת העולם ונתבאר כי לא נכרא כ"א
לעבודת הבור'ית נפרש עניני עבודת הבור'ית ונאמר כי עניני עבודת הא'ית לא
תתקיים כי אם אחרי ידיעתו והעבודה יש לה שלשה עמודים העמוד הא' הלכ הטוב והודך כי
בהיות האדם טוב עם בני אדם יחיה טוב עם אלהים יחיה טוב עם אנשים כאשר אמר הכתוב טוב
עם י' וטוב עם אנשים והעמוד השני הוא להאמין בכל נמצא וזולתו הוא חסד והעמוד השני
הוא לחכר כי הבור'ית י' ילם וקצת יקצו באדם ג' כחות או תמשך נפשו בספעה לאהוב הבור'
ית זבעת אשר יאהבנו אז תהיה עבודתו בתכלית השלמות בעבור כי מן האהבה תהיה היראה
וכל מי ש'אהב האדם יראנו ואשר שיירא אדם ממי שלא יאהבנו ועל כן אמר כי הירא בכלל
תאהבה ואין האהבה בכלל היראה ומצאנו כי עבודת אברה' אבינו ע'ה חיתה בתכלית השלמות
כי אמר בקדו' כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחרייו ושמו דרך י' וזו עדות
ברורה על רוב צדקתו וגם הבור'ית העיד עליו אחרי מותו באומרו עקב אשר שפע אברה' כקולי
וישמרו משמרת מצותי חקותי ותורתיו ומצאנו כי עבודתו היתה מאהבה ולא מיראה וזו
העבודה דעליונה ולא שנח אותו הבור'ית ביראתו אותו ולא אמר זרע אברהם הירא ממני או
המפחד רק אמר זרע אברהם אוהבי וכבר אמרנו כי היראה נכללת באהבה וזו כי עבודת
הבור'ית מיראה אינה עבודת החסידים לא עבודת הרשעים או אמו' העולם כמו שאם לרשעים
האותי לא תיראו ואומר על המצויים הירא את דבר י' מפני שלא היו עושין מצותו מאהבה
כ"א מיראה אך לחסידים יאמר ואהבת את י' וז' לאהבה את י' אלהים ואם באיוב איש חס
וישר ירא אלהים וסר מרע ולא אמר עליו אוהב אלהים וכן אמר יראו את י' קדושו על הרשעי'
כי הרשעי' כשידיקו בעבודת האל ויתקישו משומאתם הם נקראים קדושים כאשר אמ' התקישו
למחר אך החסידים אשר לבם טהור מיום היותם אמר עליהם אהבו את י' כל חסידיו אמוני'
נוצר י' ואם על חנוך ויתהלך חנוך את האלהים ולא אמר וירא חנוך את האלהים ואמר
על נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וע' כ' אין עבודת היראה בעבודת האהבה והאהבה נכבדת
בעשר דברים מן האהוב הא' להיותו ואהבת תורת אלהיו השני להיותו נהנה בתנו' עבודת
האל יותר מכל תענוג הג' למאוס מואסי הבור' ולאהוב אוהביו הרביעי להיות האהבה בטוב
העולם חשובה כאין לצר עבודת הבור'ית החמישי שתערב לו כל יגיעה וחסרון ועינוי לנגד
אהבת האל י' הוא לכל יקדים עסק מעסקיו על עסקי הא' י' הוא להודיע לבני אדם אהבתו באל
ית וזה המאור בח' הח' לכל ישמע לקול מסיתים ומדיחים בעבודת האל י' הש' אם יתחדשו
עליו פאורעות מטוב ועד רע לכל יעזוב נשכילם עבודת האל י' העשירי לכל תהיה עבודתו
על מנת לקבל פרס כי אז תהיה עבודתו תלויה בדבר ואלה העשר סודות כשיתקצו באדם
נקרא אוהב האל י' והוא חסיד בתכליתו ולא אמר המר'ית על אברהם אבינו ע'ה זרע אברהם
אוהבי אלא בעת שנראו בו כל המדות האלו ואני מפרשם לך מן הכתובים המדה הראשונה
דע כי אהבת אברהם אבינו ע'ה היתה ללמד

לכל

עניני עבודת האלה

ה

לכל כאי עולם עבודה חבורית ולקרא בהתמיד כאשר אמר וקרא שם אברהם בשם יי ואמר
 במקום אחר ויבן שם מזבח ליי ויקר בשם יי ואמר וישע אשל בכאר שבוע ויקר שם בשם יי
 להודיעך כי בכל מקום אשר היה חולך שם היה קור בשם יי ובתלסק בעבודתו ולא היה נכנע
 בפני פחד אמו העולם. המדה השנית כי החסיד הוא גתה באהנת לחיו יותר כפה שנהנת
 בכל תענוגי העולם כי מן הודוע שאין תענוג ושסחה לאדם כמו כנבים כפו שנ' שכח אביך
 ואמך ותגל ילדהך. והיה אברהם אבינו ע' הנהגה בעבודת האלה ובחגבו הנאתו בענוה הא
 ת על אהבת בניו וזרדת קמנו את ישמעאל בנו מרוב אהבתו באל ית' דמורה השלישית כי
 החסיד מואם לכל מואם חבורית ואוהב אהבו כי הנור' ית' אמר לאברהם יך לך כאו צד
 ומשולדתך ומנ' אביך והו' מאם במשפחתו ובית אביו מפני שמאם אותם האל ית' שנ' וילך
 אברהם כאשר דבר אליו" המדה הר' כי החסיד אהבתו בכל שגת העולם חשובה אליו כאין
 כנגד אהבת האל ית'. והנה חבורית אמר לאברהם אבינו ע' הקח נא את בנך את יחידך אשר
 אהבת את ישחק ואם אשר אהבת להראית לבני אדם כי מה שהיה אוהב אותו בתכלית האהב
 מאם אותו והרחיק מפני אהבת הנור' ית'. המדה הר' כי החסיד חושב כל עשה וטורח תענוג
 והנאה בעבודת האל ית' כי אברהם אבינו ע' ה' מעונה בדרכים ובנוסח בנכס נסיונות ולא
 קץ בהם וקבל הכל כסגר מניס' ימות כי סנערותו נסחו חבורית בדרכי' ואח' כלקידת שרה
 פעמים ואחר כן בברית מילה ואחר כן נסחולגרש ישמעאל ואחר כן לשחוח את ישחק והלן
 היתה עבודתו מיראה ולא מאהבה לא היתה סתקייסת בכל אלה הנסיונות אך ברוב אהבתו נ
 באל ית' הכל היה ערב בעיניו שנ' לא יוכלו לכבות אור האהבה המדה הששי' כי החסיד לא
 יקדים עסק מעסקיו עד ישלים מצות חבורית כי מצאנו כל דבר שצוה חבורית לא הקדים
 שום מעשה עד שהשלים מצות האל ית' כי הנה בברית מילה נאמר ויעל מעליו אלהי ונת'
 בעצם היום הזה נסול אברהם ולא הקדים שום עסק עד השלים הבצוח ואמר בישמעאל כל
 אשר רצאמר אלך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקר לך זרע ונת' אחריו וישכם אברהם
 בבקר ויקח לחם וחמת מים שם על שכמו יגו' ולמדנו מזה כי בחלום הלילה נאמר לו הדבר
 ועל כן השכים בבקר נטרם שיעשה שום מעשה להשלים מצות האל ית' המדה השביעית
 כי החסיד יודיע לכל אדם אהבתו בחבורית ודרכיו כי כן אמרו רז"ל כי אברהם אבינו ע' ה
 פנערותו היה מזהיר אנשי דורו ופודיע לכל אדם אהבתו באל ית' כי כאשר אמר הכראוב כי
 ידעתיו יפען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך יי ר'ל ידעים שיהיו אזהבים
 לאל בנהבתו ולא אמר את בניו לכד רקאת בניו ובני ביתו כלום כל הנלויס אליו ואשר
 יש לו רשות עליהם המדה השמינית כי החסיד לא ידאג ללענ' הלועגים ולחרבת הפתורים
 אמרו כי אברהם אבינו ע' סנעורוי האל לדיכס בעבודת האל ית' והיו אנשי דורו מחרמים
 אותו ולא היה משים לבו אליהם עד שהשליכחו לכבשן האש והצילו חבורית' כמ' ש' אני
 יי אשר חצאתיך מאור כשדים המדה הט' כי החסיד כשתודיש עליו מאדועורר פונדור
 או רעות לא יבטל עבודתו וכן עשה אברהם אבינו ע' ה כי בכל אשר היה מתחדש עליו הן סוג
 הן רע היה נאמן לבנו שנ' ומצאת את לבנו נאמן למניך המדה העשירית כי החסיד אין
 אהנתו באל ית' תלוי בדבר או על סנת לקבל מים ובעבור שלא נקש אברהם שכר פענודר
 על כן אמר לו האל ית' שכר ודנה מאד כי כן פנהג האל ית' עם חסידיו בעת יענודתו על פס
 אלא

ענייני עבודת האל יתברך

שלא לקבל פרס יפול לחם שכרם ויתן להם טובה כפולה כאשר אמר לשלמה המלך ע"ה
 יען כאשר לא שאלת עושר וכתוב אחריו גם אשר לא שאלת אתן לך גם עושר גם כבוד ואלה
 הם יסודו האהבה נכל שיחיו בו עשר מדות הללו נקראת אהבתו אהבה גמורה ועל אלה המדות
 נאמר ואהבת את יי' אלהיך ככל לנפשך וככל מאודך ודע כי במי אהבת האדם כאלוית' כן תראה
 אהבת האל ית' בו וכן שאלו לאזור סן החכמים ויאמרו לו האד' עובד האלהים ככל מאודו מתי
 יתאה האל ית' לראותו אמר להב' בעת ששליך אחרי נוו העולם וכל חמדתו ויקרץ בחייו
 ויתאוה למותו אזיתאנה השי' לו לראותו בלומר כשאתה סאד הכורא או יאתננו דכור' סאד
 ואחרי אשר זכרת ענייני האהבה אזכור כל ענייני דיראה ונאמר כי ההפך אשר בין עבודת
 האהבה והיראה הי' גדול סאד כי עבודת היראה תסור בסור היראה ועבודת היראה בה אב'
 תהיה לתקוח תסור כהשגת התקוח או באבד התקוח ואם איננה לתקוח ולא לתועלת רעמו
 לנשח כי הסכה הנורמה לאהבת התקוח הי' סכה מקרית ובסור הסכה המקרית יסירו כל הדברים
 הנמשכים ממנה והבאים מכחה אבל הסכה שהי' נורמת האהבה אשר איננה לתקוח הי' סכה
 עקרי קיימת ולא תסור לנשח ועל כן לא יסורו הדברים הבאים מכחה האהבה הנמשכת ודע
 כי עבודת דהייב יש בה אלו עשר מדות אשר זכרנו אך בעבודת היראה לא תמצא אחת מהן
 אלא אב' תהיה יראון באה סוד אהבה ומכחה אבל אם תהי' דיראתו מסישכת באהבת
 ושי' הם שיני יחיה בו מעט מוער סן הסדות אשר זכרנו כי האהבה תכיאנו כיראת השם ואם
 לא יחיו שיני ותכבד היראה ותחילש האהבה לא ימצא בו דבר סכל הסדות אשר זכרנו ואם
 תתחזק היראה ותחלש האהבה סאד עד אשר לא תודע בו יהיה בו הפך הסדות אשר זכרנו
 וזהו סאזני הצדק ומשקל הושר אשר בו יכתנו בני אדם ועל כן אומרים כי רוב החסידים
 אשר ניכר בהם יראת הנורא יתברך לעמים דווא נאמר על היראה הסמיסכת באהבת
 לעמים נאמר על תוקף היראה אשר תכא מכח האהבה וזאת היראה קיימת מפני שבאה
 מכח האהבה אם כן העבודה חנאה מכח האהבה היא הנמונת ואשר באה מיראה היא
 עבודה החסידה לבד אם תהיה היראה מאהבה ואחרי אשר דברנו על ענייני האהבה והיראה
 שחם שערי עמודי העבודה נזכיר ענין החכמה שהוא עמוד השלישי מעמודי העבודה ונאמר
 כי עמודי האהבה והיראה והחכמה הם שלשה פחות משותפות ומתחברות זו בזו ומשלטרין
 תקום העבודה השלמה ולא מאחת מהן ולא משתיהן ואין ככלשתי' אחת שתסתפק לעצמה
 שלא תצטרך לחברתה אלא האהבה לבדה כי אם תחיה עבודת האדם לכורא מאהבה א'
 שלא תהי' היראה נצמדת עמה וא' ע' שלא יתכוין האותה ליראת הכורא ית' או אפשר שתהא
 אהבה בלי יראת אכל יש לך לדעת כי החכמה היא עמוד גדול לעבודה וכאשר תתחבר
 וחכמה עם האהבה ישלם בהם כל חפץ ויושב כל תכונה ומכלי חכמה אין תאחבה שלימה
 כי הכפיל אשר רק סן החכמה אף על פי שהיא אוהב לכורא לא ידע לעשות רצונו ולא
 ידע דרכי השם אלא יאסור חסותו ויתיר האסור ולא ידע ואסם ותהיה אהבתו כענף בלי שרש
 וככנין סאזן יסוד אבל אם היה לו אהבה ויקנת חכמה אז יכיר מקימות העבודה ומקום הראוי
 להוסיף ולגרוע ולידע סוד עבודת האל ואומני' ודרכיה וכן כל סלאכה אשר יגביל ברה
 האדם ודענה השיב ואם יהי' כסיל לא יעשינה כמשמש מפני שי' דמנו עמים אשר ירחיבו
 בעסקה ובסלאכה התוא חושנין אשר לא למדס ולא ידעם בשעת למדת ואם יהיה חכם

עניני עבודת האית

לא יזיק לו זה אחר אשר למד העקרים כי מנח העקרים יוציא שאר הענפים ויבין העניינים
המתחודשים ואם היה כסיל לא ידע לסדר עניני המלאכה כשיבא עליו כוס חווש ועל כן
נדע באמת כי בשלשה אלה תהיה העבודה שלמה ונכונה ואי אפשר שיתדברו דאחיה ח
והחכמה שלא תמצא היראה בתוכם ובכללם ועתה אחרי אשר דת: אר כי עבודי דאחיה ח
שלשה ופירשנו כל אחד בדרך קצרה נאמר כי יסוד הספר וכוונתו היא עבודה אשר נדה ישיג
האדם רצון האל עדיטהו לבו מרשעתו וינקחו כטובאמו ואז תדבק לבו עבודה האל יבנו
הבגד אשר תרצה לצנוע אותה אם יהיה כטווף לא ידבק בו דצנע עד אשר תודקו השני י
ותסיר כל כתמיו ואז ידבקו הצנע תל זה אשר הגביע'ה עובד רשע דרכו ואיש און
מחשבותיו ושוב אל יי וירדכהו ואל אלהינו כי ירבה לסלות ואמר שמואל הנביא אם נכל
לבבכם אתם שבים אל יי אלהיכם הסירו את אלהי הנכר ואחרי אשר התבאר כי כוננו
בעבודת הכורא תכרך וכי נשגילה נגרא העולם נאמר כי העבודה חונה עלינו לעשרה מן
הכתוב ומן השכל מן הכתוב כי הכורא ית' לאברא העולם אלא בשביל דתורה כמו שנגמר
אם לא גריתו יוסס ולילה חקית שמים וארץ לא שכתו ואומר יי ג'הכמה יסד ארץ כונן שמים
בתכונה ואומר יי קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז ונאמר כי העבודה חונה עלינו כי דתור'
לא נתנה הכורא לישראל כסיני כי אם לעבוד אותו שגמר כי לעבור נסות אתכם נא זה
האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ואומר כדוצאך זה העם ככצרת
העבודה זה האלהים על הרר הרה ואומר את יי אלהיך תירא ואוהו העבוד דכי ב
יראה לעבודה ולסוד כי אם אין יראה אין עבודה וכן אשר ועתה ישראל מה יי אלהיך שאל
מחך כי אם ליראה ואחרי אשר נדע כי העולם לא נברא אלא בשביל דתורה נדע כי העולם
לא ירא אלא בשביל העבודת ובעוד אשר תעמוד העבודה והצדקה יעמד העולם עליהם
שנאם וצדיק יסוד עולם ואחרי אשר התבאר כי העבודה אנו חייבין לעשותה כדרך דתנו
גמרש אתה מדרך השכל ונאמר כי מן הידוע כי מלך נשר ווס לא תמון מלכותו כי אם כ
בעבודת דתו ואם לא יעבדוהו ויראוהו אין לו כמשלה עליהם ואין נמה יודע תרוננו עליהם
ואנו רואים והמלך ינסול ענדינו כמי עבודתם ויראתם אותו ואם כלך נשר ווס צריך להראות
ישמשלתו ויהונו על עבדיו אשר הם ברואים כמותו ואפשר שיהיו שונים כמנו על אדיר נמה
ואכמה היא ראה ממשלת הכורא יתכרך להראות עלינו כיראתינו אותו ונכה יודע כי דיוא
בוראנו ואנחנו כדיו והוא קטם ואנחנו אובדים כי אם בעשותנו רצונו ויראתנו ספני ונזרה
גכיר מה אנחה חיינו ואחרי אשר נדע כי עבודת האל יתכרך היא חובה עלינו

על פי התוב והשכל נאמר כי העבודת נהלקת לשני חלקים החלק

הראו העבודת העליונה והגמורה אשר היא נתכלת השלמות

בגון עבודת אנשי השם קוצר דעתם אשר לא

יכרו הכורא ית' כי אם כמנחן המלאות

בפתאים והסכלים ואין תרין

להם משאר חאוילים

בדנת הכורא

השער

השער השלישי באמונה ובעניינים מסודות הבראית

דע כי האמונה תהיה מן השכל והשכל הוא שם כללי מחובר מן האהבה והיראה והחכמה
 כי שלשה אלה כשיתחברו יתעברו יקום מהם השכל ומן השכל תקום האמונה
 ואשר שתתחבר האמונה מן השנים לגדום מן האהבה והיראה אך תהיה הסדרה
 האמיתית החי ואשר שתחיה רוב החכמה משחית מחסר האמונה כגון חכמת האמיתיות
 והמינים והפילוסופים אשר אצלם מאמינים בתורה הקדושה וזו היא מפני רוב חכמתם וכאשר
 יתקבץ בחכמה הרעה לב רע ופחה גרועות תאבד האמונה העד תכלית כי לא תזכר האהבה
 מפני הלב הרע כלכד לא מפני למוד חכמת רעות ויתחדשו בלב עניינים רעים אשר ישחיתו
 מוצא האהבה וישוב מקורה סקר משחית ומעייף גרמם וכאשר יתקבץ הפרון האהבה עם
 החכמה הרעה תאבד כל האמונה ועל אופן כי העבודה תבא מפת האמונה והאמונה תבא
 מכת הג' והחכמה והאהבה והיראה ג' אלה ילכו עליהם כחות רכים כגון הייחוד והנפחון
 והענוה והמסור והדומות להם ולא נאנו עתה לפרש אותם כ"א שלשה אלה שהם העיקר והא
 השלשה יבאו בכת השכל כאשר הקדמנו וע"כ אנהנו באים עתה לפרש דרך קצרה ענין השכל
 ואר"י כן נפרש כל עניני האהבה וכל עניני היראה וכל עניני החכמה ופכלם יתבאר לך סוד
 האמונה וכאשר ישלם לנו פירושם נוכל ללמוד מהם פירושי סודות העבודה ובהשלימו כל
 זה נפרש שער העבודה וכל תנאיה ועתה נרחיל בעצה נאמר כי כל דבר מושג בשכל לא
 באחד מן ההרגשים יש לו שני כחות אחד מנימי נעלם ושני חיצון וכלו כגון ארבעה היסודות
 כי יש בכל אחד מהם שני כחות כח שומר אותו מלשלוף עליו והפסד ומכדיל בינו לבין זולתו
 כגון כח המחמם האש והאש וה' הצורה הנלחית לעינינו וכ"כ יש למים ולעפר ולאוויר כי אע"פ
 שהם דקסאד יש בו כח נעלם אשר בו יוכל לנוע ואנחנו לא נשג אותו רק נשיג כח החיצון וכל
 מה שרנש בפנינו וננוענו כשתעבור הרוח עלינו וכאשר אלה היסודות והמכות יש להם
 כח פנימי וכח חיצון כן נאמר כי יש לצומח כח אשר בו יהיה הנדול והתוספות והכח הוא
 שומר הצומח מלהסד ובכדיל בין נבין זולתו וגוף הצמח הוא הכח החיצון א"כ יש להם שני
 כחות אחר גלוי ואח נעלם וכן החיות והנהמות יש להם כח אשר בו תהיה התנועה והרגשה
 והחסימות היסודיים יש להם כח חיצון גם והו' גופיותם א"כ יש להם ג' כחות פנימיים א"כ למעלה
 מזה הראשון כח היסודי אשר סוף נבר' גוף והעליון אשר עליו כח הצומח והעליון הוא העליון
 אשר על כח הצומח הגמי' וכן בני אדם יש להם כח פנימי דק והו' הנפש החכה והו' נעלמת
 עתה מכח הדד והכח הגמי' והו' הגוף וכן יש לגלגל כח פנימי נעלם והו' הנפש ה' לית אשר תי'
 עליונה מן הנפש היסודית וכח גמי' וה' גוף הנלגל וכן יש באישים העליונה כח פנימי עליון
 ודק יותר מכח הגלגל וכח חיצון והו' צורה הנראית לבני אדם כגון צורת החיות והאיפנים
 ואלו ישג שכלנו לפקח מזה היינו סתארים אותו כאלו הכחות אבל אצל האשר הבור' הו'
 עליון ונשג מהשגת שכלנו נדע כי איננו ממי שיש לו כח פנימי וחיצון כשאר המושגות וזה
 הדבר היה עכביר כי השכל הוא נפש והו' סתחבר עם הגוף א"כ הם ב' כחות אחד פנימי נעלם
 ואחד חיצון כאשר אנו רואים כי כל דבר ישג את מינו כאשר ישג האדם א"כ החכמה ולא יוכל
 חסם והנחמה להשיג אל החכמה כי איננה סמיים וכאשר יתחבר הדם לאדם והכחם לכחם
 שבלי מנוע וכאשר ישמע הסימיע יכונת המדבר מפני שהו' מינו והאשר תשיג היד כח כל מה
 לא לז או קר או יבש מפני שהו' גמי' כי הי' חפה וקרה ולתה ויפת בשוה אבל היד לא תשיג
 לחכמה

סודות הבורא יתברך והאמונה בו

לחכמה ולענוה ולא לאחבה ולא ליראה ואיננה יודעת מה הם סמני שלינה פמינם ופמינ
שלא תדמה חיד לאחד פאלו הכחות בענין מן הענינים כ'צ' נבראה כי חיד בראה והחכמה
הענוה תבא מן האדם אשר הוא נברא וע'כ נאמר כי הענוה בראה נעבור שתבא מבח הנבוא'
וכפי התפרש והיתרון אשר יש בין אלו הכחות פושכלים על הגופות המורגשות הסמלות כן
היתרון והסקלות אשר בין הכחות הנאצלים מן הבור'ובין השכל העליון הפועל ואולם אמרנו
בין כחות הבורא ולא אמרנו בין הבורא סמני השותפות אשר בין כחות ובין המדות ההסודות
וכפי מה ש'כילל לכותם כן היא עבודתם וע'כ הוצרכו להיות להם ספר יחנותן אמרי שמר •
כגון ספר חובת הלבבות וחילתו ספר כולל עבודת האל ית' והיה להם למשיב נפש ולסור צדק
יכירם אם ישכחו ויזהירם אם ישגו וילמדם מה שיקצרו ויגרם מה שלא ידעו וע'כ אמרנו כי
עבודת האל ית' יש לה שני עמודים והם היראה והאהבה ולשני העמודים האלה
סוד והו' השכל והשכל הו' פרי הנפש החכמה כי בעת יולד האדם ויצא לאור העולם תדמה
נפש בתוך גופי כמו הזרע הזורע תחת הארץ אשר לא נודע כהו' אך ישקו בעליו בכל יום
ישפיריו פחורכ ומקרח עד אשר יתחיל לצמוח וישלח ענפים וינקות ואחרי כן יוצ' פרח ויצ'ץ
ציץ וכסוף יגסול פריו וכן הנפש בתחלת היותה בניו' לא נודע כחה ולא נראו מעולותיה
הח' כמו הזרע הנקרח תחת הארץ ובכל אשר תלך הליך וגדל יראו כחותיה וחספיו בכל יום
פעט עד שיגיע אדם לזמן הכחור' ואז תדמה הנפש לאילן אשר יוצ' פרחו וציץ ובעת צסיף
ים י' שילים שכל האדם ותדמה הנפש לפרח ולציץ אשר גמל פריו ופרי הנפש הוא השכל
ואולם לא כל עץ עושה פרי טוב ולא כל נפש ישלה שכל טוב אך כפיטוג האדם ושיב השרש
וטוב השמירה ית' ה טוב הפרי וכן במי טוב יסודות הגוף אשר זה האדם וכפי טוב יסו' הנפש
אשר הוא השרש וכפי טוב המיסר אשר הוא השמירה כן יהיה טוב השכל ובעבור זה אמרנו כי
השכל הוא יסוד ליראה ולאחבה ושני אלה הן עמודי העבודה וכפי טוב השכל כן יהיה טוב
האהבה וחיראח ושלסיתבם וכו' תהיה העבודה נכחה והנני ספרש לך מרות השכל והדעות
נבמה ודע השכל ונאמר כי אדם אשר מעשיו ככו המישור ולא יעבור בהם הת' כונה ולא יקצר
פעשיו מהניע אלה הו' בעל שכל טוב ודמיון זה כגון הדבור עם יוסף אדם בדבור על הראוי
נקר' שיפה והו' חוטא כמו שנ' ברוב דברים לא יחול מפע' ואם ימעט דבריו מן הראוי נקר' אויל
כאשר אמר דמיון לאויל חכמת כשער לא יפרחת פיו ואם יהו' דבריו פיי' כראוי וכל דבריו
נמשפ' ובמישור נקר' משכיל כאשר אמר משכיל על דבר ימצ' טוב ואמר הכתוב שפחה לאיש
במענה פיו ודבר בעתו מה טוב ועל זה אמר שלמה המלך ע'ה אל תהי' צדיק הרבה ואל תרשע
הרבה למת תשובה ויצא נשני אלה להודיענו קו המישור בכל מעשה ובכל מאמר כן
בעבודת הבורא ית' ותבין מזה כי המעשים והדברים אשר הם נקו המישור בכל מעשה ובכל
מאמר הם טובים בעיני' איהם הנקראים עבדות י' וזאת המדה לא תשלם כ'א נדעת ובחשכל
כאשר אמר הנביא ונתתי לכם רועים כלבי ורעו אחכם דעה והשכל וכפי העת והשכל שיחית
לאדם כן יהו' מעשיו במישור ויהיה טוב עם י' ועם אנשים כאשר אמר שלמה המלך ע'ה לפי
שכלו יתולל איש ואם לא יחיה לו שכל לא יעבוד את אלהיו כראוי סמני ארבעה דברי המוכנים
את העבודה ומשח' תיב אותה האחד סמני שלא ידע המישור ידע שני שלי' ידע בין טוב לרע
שלישי סמני שלא פחד מאלהו ונורב' עי' סמני שלי' אמת' כי יש שבר' לפעולותיו והמקור

סודות הבורא יתברך והצמונה בו

האלה ארבעתם יחסרו לחסרון השכל ולא יתקצבו כי אם בדעת ובהשכל ואם לא יהיה לאדם
דעת והשכל לא יכיר אלהיו ולא יעבדנו כאשר אמר הכתוב כי אם נזאת יתהלל המתהלל ח
השכל וידוע אותי ר"ל כל מי שיהיה לו שכל סיד יכיר וידע אותי כי בדעת יכיר אדם את בוראו
ואז יעבדנו וכן פירש במקומות רבים בשכל הוא אומר למען תשכילו את כל אשר תעשו ונדערת
הוא אומר אתה הראית לרעת ואחרי אשר התנאר כן הענוודה תהיה בשלשה דברים ביראדו
בחכמה ובאהבה שלשתן נתנו מרועה אחד והוא השכל כי השכל כולל שלשתן וכולל כחור
אחרים כי סן הידוע כי השכל כולל החכמה וכולל האהבה וכולל שיהיה דהמשכל בכל דבר
ודבר המישור לכל יוסף באחד מהם על הראוי או יגרע מהראוי ונלמוד מזה כי לפי שלמות
שכל האדם תהיה עבודתו שלמה וכפי מה שיחסר משלמו עבודתו יחסר משכל בעליה ומדעתו
ואם תהיה העבודה שלמה אין ספק כי דעת בעליה ושכלו שלמים כי הכתוב אומר נחפאים
בבער כל אדם עדעת לא ידעו ולא יבינו פח מראות עיניהם מהשכיל לכותב ואמר ולא ישג
אל לבו ולא דעת ולא תבונה ר"ל כי העבודה תהיה מכה החכמה כאשר אמר ראשית חכמה
יראת י' חת"ל האות כי עבודת האל ית' תכלית השכל והחכמה ועונוי האל ית' הם איליים
ואם יאמר אומר הנה אנחנו רואים רשעים שיש מהם חכמי' ומשכילים בכל חכמה ואין תאמר
כי הם איליים וחכמי' לב נאמר לו כי כל חכם אשר בעת תנא עליו צרה עושה דבר סמה שלא
עשה קודם לכן ויכיר כי בדבר ההו' יהיה לו עזרה וישועה זה לאות על סכלותו ואנתו רואים
הרשעים בעת חללים או בתותם כצער או בהיותם נשים למות ישוכו בעל כרחם לכור' יתנוד
ויתחננו לין ויכיר כי לא יבא להם רוח הצלה כ"א מאתו ואחרי' שלא יעשו כן בהיותם בשלות
ולא יכירו כי המעשה ההו' טוב אין ספק כי הם כסילים זה לאות על קצו אנשי השם החסידים
אכרחם יצחק ו עקב ומשה ואהרן דוד ושלמה והגללים אליהם ע"ה זה חלק השני היא עבודת
צמרה פואת אשר זכרנו כמו עבדות חסידים הדורות הלא אשר לא יכלו לטהר ארץ לנבם כמו
הראשונים ועל כן לא יגיעו למעלה העליונה והגני זוכר מעלת מרות החסידים מעלה עליונה
והמדו אנשי מעלה השמלה למען יראה כל אדם מה שיש עליו לעשות ואז יגיע איה' דע כי
חסידים מעלה עליונה הם הנבורים אנשי השם יראי אלהים ואין ברם חסא ואשם עושי רצון
ה' ושומרי מהלכיו ומתאמצים ללכת בדרכיו מיום הולדתם לא שגו ולא דודולא פשעו ולא
פרדו וכאשר גדלו סכל ארח רע נבדלו ובנואם בימים הכינו כל העולם סכון לשנתם עולמים
בשבתם ולכתם בשבתם ובקיסם גם לילה גם יומם בתורת יי' יהנו ובעבודתו ישגו לא יעשו
דעת ולא ילמדו וזון ורשעה צנועים לא לבני אדם כובשים יצום ככל נפשם ונכל מאוים
בנים בעניניהם ונכבדים בעני' אדונייהם עמוד אש וקתו תמיד עומד עליהם וחכמתו האיל
מניהם וארון כרית יי' נוסע לפנייהם לבס כבית אבל מפני שידעו כי הכל הנל לא יתחילו בענין
סכל עניני העבודה ואחרי כן ימירוהו וטוב ברע לא יחליפוהו לא ישכו כסוד משחקים ואין
שעוועיהם כי אם חקים ומשפטים צדיקים מתעסקים בצרכי עניים ופדון שבוים חבותם
חכמה ותבונה ורבתם נמוכה ואהבתם אמונה רמיה לא תמצא נפיהם וכתהלר אלהים לא
יכלו שפתותיהם יברחו סן השררה והמליכה ויתחברו לכל נפש נמוכה ונכונה הם השמחים
בחלקם ולא יבקשו כי אם לחם חקים למלאת ספקם יתאוו אכילתם בענין חיותם ולא יתאו
שחיותם בענין אכילתם ומשקם לא יערכו להם מיני מעדנים ולא ירואו ללבוש כנדי שנים
גתו והם לבושים מה שכן מעותמיהם וסן המון מה שיק' יסן בו חיהם וסן

סודות חכורא יתכרך ותאמנה בו

ח

וכן הדבור מה שהצריך להם וכן המעשים מה שיבי תועלת להם וירחיק חזק מהם יסית
 הכעס מלבם ויוצ או השטמה מקרבם לא ישתו לכ למגרם ליטור וליקים ולמקלליה נפשם
 תדום אין בלכם תונה ולא יגון ולא אד ולא עצבון כי אין בעולם הזה דבר שיחמדוהו ולכן לא
 ידאגו אם יחסרוהו כי הם יבטחו על עושרם אם חסירי מזונות ומשירי לבבות לא יחרידם בא
 התלאות ולא יבהילים חרדת התשואות בנוא עליהם תוקף צרה או יום דהון ועברה לא יקצמו
 על דין להם הם רק יצרכו דינו על דין להיהם ליסורים הנאים עליהם לכן ישימו לא רחסן
 ליוצר נאמן לא ידעו להתעולל עלילות ולא יבקשו להם גדולות מלאכתם מלאכת יי וחקיהם
 תורת יי למדו אותה וילמדוהו למשעים ויחירו נפשם ואחרי כן לרשעים כימים יצמו בלילות
 יקמו ועומדים לראש אשסורות לתת בלילה זמירות ינחרו ארצה בתחפץ ולחש ולוחכים עמר
 כנחש עורגים בקול שוקה ויורידו כנחל דמעה מסי'ים חטאתם ומתודים עונות גומלי צדקות
 מאמי בצע מעשקות מכבדים את יי מהונס ונותנים מעשר מכל קניינם לא יאכלו פתם לנדם
 רק יפתחו לאנין ידם ילוו המתים לקבורתם לראות שמה מה אחריתם חידותם דברי להים
 ולא חמדו מעלת נבואה ושעשועיהם לאחות עבודתם כלכ שלם ובגפש חפצת ובגפש סדמי
 חונף רחוצת לא יתנחנו רק בעגוה אשר תרחק הנאווה לכם זך ובר ורעיונם שהור ובכר לא ש
 יבעשו אם יעשירו והא מנגד עיניהם לא יסירו תמלתם ערב ובקר וצהרים להיהם אולי יעורם
 לישר מעלליהם ולשסור אותם מחשיא בחייהם ולהוציאם מן העולם הזה כשלוס לניה השלוס
 ואחר יציאתם מן העולם ינחוו ויעמדו כגורלם ואת נחלת עבדי יי ווארז העבודה השלמה
 אשר בכר יי אבל העבודה הזכרה אשר איננה שלמה כל אנשיה מתרמים ובעבודתה גרפי'ם
 פוסחים על שתי הסעיפים החזיקו בתשובה ולא עזבו המשוכה לא תמלשם עבודתם ואם היא
 כוחג משיג השגנות ובדילו העונות לכם קשור בהגלי העולם הזה מנעורתם ועל כן לא יוכלו
 להמרד סמנו בעת עבודתם גבר עליהם היצר ויחי למסך בינם ובין והוצר צדקתם חלושה
 ועבודתם אנשה כי תחוק פעם תחלש פעמים ירצו לעלות למעלה נבואהם ולא יוכלו ויפצרו
 להנשא וישפלו כי העולם אשר נתן בלכם עצרם ועם שוכני משה הסנידם המליאו בעבודתם
 להראות לכני אדם צדקתם לסי'ן אשר יצא שסם בדורם השתדלו בגלויות ונתרשלו בנסתרות
 בחרו מן העבודה הקלה ונלאו לסכול הכבדה התנאו בצדקתם על זולתם ותמעט בעיני דהם
 צדקת בלתם נזוהרו בכל מצוה אשר אין בה יגיעת נפש או אכיל'הו וחעלימו עיניה מן החסירו
 אשר בהם יגיעה וה זק מסון והישרים אשר לא נאמנו לאל לבות הם לא נמלטו מסכולות
 המשיגות ולא הגיעו לגרם המעלות והמדרגות כי לבותם קצרים וצרים מהכיל סודות העבודות
 השכל המועל פי כחות הנור נאצלות מסנו וחז' סכלל כחותי אך בין עצם הנורית ובין השכל
 תכלית המרחק ואין ביניהם חבור ולא הצטרפות כלל ולא דמיון בשום ענין כי חמורא מאציל
 והשכל נאצל וכאשר היתה בנו כח השכל אשר חשגנו בה למושכלות ובין זאת הכח אשר בנו
 ובין כח ההרגש מרחק גדול אשר אין יותר פמנו כי אג'יחיה בנו יכולת לקנו כח שיהיה מרחקה
 למעלה מן השכל כפי המרחק אשר בין כח השכל ובין כח ההרגש היינו משיגים מדה שלא
 נשיג מעצם הנור ואלו תושג אחתהגלא היה לו אחרות ובסול להשגתנו לדעתנו הו' לאוה' על
 כי דעתו אכת'ת ובסול השגתינו היותו הו' לאות על כי היותו אמת' וחדיפין על זה כייד האדם
 הו' התה יכולה לאסוף כל מימי הים לא היה זח לאות על רוחב הדי כ'א על מעיטסי'ים הים

והסוף

פירות הבורא יתכרך והאמונה בו

התפוס והחמור אלו היה פשיג' למח שישינו בני אדם בהכמתם לא יהיה זה לאות על הכמת
 הסוס והחמור אלא על שכלות בני האדם וכן רוחק השחקים אם נאמר כי נרגיר חרדל הוא
 כולל אותם בתוכו ומקיף עליהם לא יהיה זה לאות על רוחב נרגיר החרדל אלא על קטנות
 השחקים ובכל זאת אין זה דמיון שלם כי בין הנרגיר והשחקים שותפות כי הם נברא בו וה'
 נברא ואין שותפות בין שכלנו ובין הבור' וכאשר אמרנו בנירור כי הבורא אינו רחוק ולא קרוב
 ולא גבוה ולא שפל כי אם תחייב לו אחד כאלה כבר חייבת לו מקום וחייבת לו השגת
 מציאותו כי בהיות לו מקום יהיה נמצא וידענו כי אינו נמצא כ'א לעצמו ולא לוולתו וזה התפרש
 שבין הבור' ובין הנברא כי הנבר' נמצא לעצמו ולולתו וחכם לעצמו ולולתו
 ודע באפסר כי אין דבר אשר צריך להתכיר לכור'ת לא כח ולא חיים ולא חכמה ולא
 פ'צ' אות ולא אתדות כי הו' נעלם מכל אלו הנחות ואין צריך לספר עליו דבר מדין
 אך הכריח לספר אותו בהם שני דברים מפני שבא נכתוב יי' בחכמה יסד ארץ וכדוסה לו
 והשני כי אנחנו צריכין לספר אותו נמצאות כדי לנשל' ממנו כל הדברים אשר ילוו' לו. שאין
 לו מציאות כי פ' שאין לו מציאות הו' אין ונעדר ואין לו כח ולא ינא ממנו פועל טוב או רע וע'כ
 אנו חייבין לומר שהוא נמצא וכן נאמר שהו' אחד כדי להרחיק ממנו כל הדברים הגלויים למי
 שהו' יותר מאחר בגנו הרבוי והחליק וההצטרפות והחסרון והתוספת וכדוסה לו וכן כל השם
 אשר נקרא אותו כי לא נקראה מפני שהו' ראוי לו רק להרחיק ממנו כל הדברים הגלויים להפ'ג'
 השם ההו' ועתה בין חבין ואחרי אשר נדע כי מציאותו האמתית הי' בשל השגת מציאותו נדע
 כי אינו לא רחוק ולא קרוב כלל ואחרי אשר אינו לא רחוק ולא קרוב רחייב מדברינו באמרנו
 לא רחוק כלל שהו' נתכלית הקרובה ובאמרנו לא קרוב כלל כי הו' נתכלית הרחוק וזה היתרון
 שיש לבורא ית' על הנברא אינו כיתרון שיש למכה על המוכה כי היתרון שיש בין המוכה
 והמוכה אינו כי אם כהכאה בלבד וישתתף עמו בעניינים רבים כי ישתתפו בכדיאה ובכח
 וכצורה ובמדות רבות ובמעשים רבות ואחרי אשר השתתפו במעשים רבים אין יתרון אמירא
 לפועל על הפועל כי היתרון האמתי הוא כשלא ישתתף אחד מהם עם השני בשום דבר א'
 יהיה ראוי לו היתרון האמתי וזה יתרון הצמתי הוא יתרון הנברא ר'ל שיהיה לא
 רחוק ולא קרוב כי מדרך בשול השגת מציאותו צריך לומר לא קרוב ומדרך השגתו בנברא
 והנהגתו אותם צריך לומר לא רחוק אם כן רחוק רחוק עד סוף תכליתו כל מרחק והוא קרוב
 עד לפני תכלית כל קרובה ועל כן יש לנו לדעת כי הוא קרוב אלינו ורואה אותנו וידע עניינינו
 ומנהיג אותנו ואין תנועה מתנועותינו כי אם על מיו' ובדשותו ועל כן צריך כל אדם להאמין כי
 הבורא ית' אמיד לפניו וקרוב אליו וסופר כל צעדיו ומסדק פוצא שגתיו וכל תנועתיו פ'
 ומחשבותיו ואין לנו לחקור על הקצה האחד ולזכר כי הוא רחוק מאד ואינו משגיח בנו מפני
 שלא נשיג מצואתו ולא שנשיגם זה הדבר לאות על תכלית רחוקו ממנו אבל יש לבני אדם לחש'
 כי כאשר קרב אליהם הבורא בשעת בריאתם ליש מאין ויתן לתם חיים ושכל וחכמה וישריפם
 לתם חכם כן הוא תמיד קרוב אליהם ברחכלית הקרובה זאלי' אמרתו אין לחקור
 על הקצה האחר ולומר כי הוא רחוק מפני כי שני הרכים שים ואחד הוא שראמר לא קרוב
 או לא רחוק כי בשניהם תצדק ואחר אשר בשניהם תצדק בה' לך משניהם הצידי' אליך אשר
 תצדק בו ועל כן צריך שראמר כי הו' קרוב אליך ומשגיח בך ושוכן ארצך וסופר כל ענייניך

ועל כן

העבודה על דרך קצרה

ס

ועל כן תאמר כי אינו רחוק ממני העניינים האלה הצריכים לזה ואחרי אשר דחנאר עדיה לא רחוק ולא קרוב יהיה כלל אמרנו ורחוק וקרוב ועל כן נאמר כי זה קרוב לא ובעניינים השונים כי ידבקו לא ורוצה בהם מדרך קרבתו בנו אך מדרך רחוק אין לו רצון ולא קרובה לדבר והאל נרחיק מה שאנו אומרי כי זה קרוב ורחוק ביד ורוצה ואינו רוצה כי מה שזה מה שרחיק לא תרחיקו לא כעבור שבנוף נברא לא תחנרו אלה ההפכים כי כרחק והקרבה אשר נבוא אינם כהפכים אשר בכריות כי אלה ההפכים הם בכריות אך נכח הנורא אינם כן ואין לך לסבור סן הנברא ענין הנורא וכאשר אין ראוי לומר אחרי אשר כל פועל יעיד עליו פועליו כן לא נאמר שהעולם יורה על הנורא ית בדרך הוראת הפועל על הפועל לא על הפך סקנין הדוא זכאשר כח הפועל הנמצא בפועל יעיד על סצ אות הפועל וכחו ופועליו והרחבתו ואל הפועל ומשלו בו כן נאמר כי כח הנורא לא ימצא בנברא כח הפועל בפועל לא על ענין נגלם מזה ולא ימצא בו כח הפועל ופועליו והרחבתו ואל הפועל לא על דרך אחרת רחוקה ועמוקה מזה

השער הרביעי העבודה על דרך קצרה

דע כי אופני העבודה ששה דברים וכל אחד מהם כולל עניינים רבים וכל פי שיוכל להכריח את עצמו ולהרגיל את יצרו ולשקוד עליהם זמן קצוב שקידה שמור תכנס בלבו אהבת הנורא ית יודבק בעבודתו ואלה מקודיהם הראשו שיתחבר אדם לאנשים שיעורו לעבודה כגון החכמים והחסידים והעניים והחולים והשרויים בצרות והשני לרחק מהפך כל אלה הנזכרי והם אנשי דת ענוג והעשירי והרשעי והכסילי והנעדרי השכל והגשי והאפיקורסין כי דבבת כל אלו ישחיתו האמונה ולא תתקיים עמם עבודה והשלישי לשום עליו לחק ללמוד בכל יום מדברי רזל כפי יכלתו כי הם יאירו פניו ויפתחו לו שערי חקוקה וכן לקרוא בתור יי בכל יום שני והגית בו יומם ולי לה ולהסתכל תמיד בחבורי הצדיקי כגון חבור החסיד רבי נחמן בן בקודה אל וולתו מן הספרי והחבורים אשר יוכירוהו ומשנתו יעירוהו או שידירה לו ספר כולל ענייני העבודה ויסתכל בו בכל יום והרביעי לרחק מהסתכל בחכמות החיצונות לבד מה שיוע ויאמין כי תחזק בו אמונתו וצריך שילמוד ממנו כמשפטו וא יעמיק בו כי אם יעמיק האמונה סגד עיניו ירחיק ובחשבו כי ידו באמת תחזיק ימצא הגל וריק דה להעמיד על לבו בכל עת תמיד בסול הצדיקים ועונש הרשעי וחזרת רמות ומאורעות העולם ומכשוליו ותומיו וחזרותיו וקורותיו והששי לדעת כל האופני העבודה וחקיה ותכונת כל ענין מעניינה וענייני תפלתו וענייני תחנונו ותעניתו ועסקיו ותבונותו בסודות העולם וזה החלק הששי הוא נחלק על הגפשו ועל הנוף קצתו יבא מכחות הנפש וקצתו יבא מכחו חנוף ותחלה נזכיר כחות הנפש ואחר כן כחות הנוף ואם כי מכחו הנפש הי' ראמונה וצריך אדם להשתמש באמונה כפי מה שאני זכיר צרי להאמין אמונה שלימה בייחוד הא ית ובכפיאוהו ובאורו ובקדמורו ובחכמתו וכיכלתו ולהאמין בתורה ובכל הגתוב בה ובכל ענייניה אשר לא יקבלם השכל ולא ישים העין עליהם כ'א על קוצר שכלי בלבוא עד תכונתם וצרי להאמין בנביאים ונגביא רם ולהאמין בחכמי וכלל דבריחם וביום הדין והשבנו ועונשו ונמולו ונתחירת הבתי ונגאולד

העבודה על דרך קצרה

ולא יאמין בחכמות הישגים והאפיקורוסים והכפתם ותענות יחם ומכחות הנפש האדומה
צריך להשתמש בה כפי הראוי צריך לאהוב האל ית' אהבה גדולה גמורה לא לתקרה ולא
לתועלת וצריך לאהוב תורה ולאהוב בכל יגיעה בחשנת רצונו ולאהוב החכמים וכל דבריה
ולאהוב כל איחבי הנורא ית' ולאהוב העניים והגרים ושלא לאהוב אויבי הש' ושלא לאהוב
המעשים הרעים ותענוגי העולם כ"א במשפט וכמישור ושלא יאהב כל החכמור והמעשים
הרעים הפיזיות את עבודת האל ית' והמרחיקים מעבודתו ית' ובכחות הנפש הנשחן צריך
להשתמש בו כראוי וזהו פירושו צריך לבטח באל ובדרכיו ובנחמותיו ולכסוף כיש שכר ש
למעולתו וכי יש תקוה לאחריתו ואל יבטח בכל עדי האל ית' ולא בעשרו ולא בחייו ולא בכחו
ובצדקתו ולא בדברי המסיתים אותו ומכחות הנפש הרצון צריך להשתמש בו כראוי וצריך
לקבל עליו ברצון כל הנא עליו מצלהו ואל יקיץ בתוכחתו ושיקבל עליו ברצון סוסר חזריו
וסוסר רבותיו ולשום כל רצונו רצון אלהיו ומכחות הנפש הענוה צריך להשתמש בה כראוי
ש' היה ענו עם כל אדם ושלם וצנוע כלכתו ושבתו ודבריו ותפלתו ולהתחבר לעניים ואל תיקר
נפשו בעיניו ומכחות הנפש הכושת צריך להתכייש סחטאין וצריך להתכייש מאלהיו ולשאת
עיניו אליו בזכרו שנוף מעשיו ומזמתי ותועבותיו ושיהיה בעיניו שפל מאד ונכנע וסרבייש
ומכחות הנפש הקנאה צריך שיקנא בחסידים יותר מהם בכעלי תשובה יותר מהם בצעירים
סמנו לימים השוקדים מנעוריהם בעבודת הש' וצריך לקנא בעניים אשר אין להם מחיה רגע
ועם כל חסרונם ודלתם לא יתשלמו מעבודת האל ית' וצריך לקנא כאומות העולם ועובדי ע"ז
המענים נפשותם בכל מיני עינוי הנסגרים במסגרו וחולכים כאפסי ארץ מהלך חוש לחורב
ביום ולקרח בלילה ויציאו סמינם בהכל וריק והנה מה שיעשו הפתאים והשוסים עובדי ע"ז
על יאחת כמה וכמה מה יש לעשות העובד לארון העולם והלא יצרך לקנא בהם ולעשות
כפלי כפלים כפי יכולתו ומכחות הנפש המחשבה צריך להשתמש בה כראוי ולחשוב מה
היה ראשיתו ומה תהיה אחריתו ולחשוב בגדולת הנורא ית' ובגדולתו ובצרת שמים וארץ
ולחשוב ביצירת גופו ולדקדק כל החסדים אשר גומלו האל ית' סיים היותו ולחשוב כי העולם
אנד והכל הכל ולחשוב במעמד הדין ומכחות הנפש היראה צריך שירא מאלהיו ומחרון
אפו ומחוריו ורבותיו שנאת יי' אלהיך תירא וסמקדש השם ושיירא סתפונות הזמן וסוף
תולאות הבאות על האדם ושיירא מיום המות ושיירא מעונותיו ושיירא שמא לא יזכה לראות
פני אלהיו ומכחות הנפש אומץ הלב צריך להיות אמיץ לב בעבודת האל ית' ואל יסמע
למסיתים ולא למכריחים אותו לעזוב עבודת האל ית' וסיפסור נפשו למות ולא יסחב בן המית
בעבור עבודת האל ית' ומכחות הנפש הרחמנות צריך לרחם על העניים והמרודים והחולים
והכסילים אשר אין להם מורא ושירחם על אנשי ביתו ועבדיו ועל נפשו ויצילנה מידת שחית
ומכחות הנפש האכזריות צריך שיהיה אכזרי וקשה למסיתים ומדיחי ושלא יחמול על הרשעים
שנ לא תחמול ולא תכסה עליו ומכחות הנפש הנדבה צריך להתנדב בעבודתו בהננו ובנחן
ובננו ובנפשו לאל ולהתנדב לעניים בהננו ולמרודים בעצתו ומכחות הנפש הדכמה צריך
ללמוד דברי תורה ודברי חכמים ואל יתעסק בחכמות רעות הסכסלות העבודה ולרעה סוד
הנורא ית' וסוד המצור וסוד העבודה ודברי החכמים ואחרי אשר זכרנו פונת הנפש וקוד
העבודה ודברי החכמים אשר הוא לכוין אותם ולישם גזכר מעשי דמגף ואוסר לך כאבר

ו.ז.מ.ש.ה עמודי העבודה

הגוף הם האונים צריך להשתמש בהם כאשר אומר צריך לשמוע קול רבותיו ודודיו ולהאזין לדברי תורה ולדברי החכמים הקדושים ולשמוע שועת המרודים ולאטום אונו משמוע נבליה וליצנות ומשמוע לכל מי שישיתנו וידיחנו ומאברי הגוף העינים צריך להשתמש בהם כראוי צריך להיות עוצם עיניו מראות ברע ומראות עכירה ואישן כל הילה וצריך שיהיו עיניו סגורות כשעת התפלה וישם טוכפות בין עיניו וישא עיניו לסמים ויבין כל יצירות האלהית ויתנוגן תמיד בתורת הש"י ומאברי הגוף הפה צריך להשמר מהשבועות והאלוה ודברי נבלות ומלהרף ומלנגף ומלספר מום אדם ומלקרוא חכמות רעות ומלאכול ולשתו דבר איסור ושיתענה ברוב ימיו ויהיו דברי פיו כמישור וילמד לכסילים ויוכיח לרשעים ויגדה אבלי רוחן עצה לנבחרים ומאברי הגוף הידים צריך להשתמש בהן כעסקיו כראוי צריך להזהר מאונאה ונגנה ועושה וגל ומלחוק אדם ומעשות מלאכה רמיה או מעשה כטונף ושלא יגע בטומאה ולמתוח יד לעניים ולהזהר מעשות מלאכות אסורות ומאברי הגוף הרגלים צריך להשתמש בהם כמישור צריך להתהלך בדרכי האלהים וללכת לצרכי מצודה ולצרכי ענינים ולגקר חולים וללוות סתים וללכת לבית התפלה ערב ובקר וצדקים ולברוח מאנשי רשע ומאשרה רעה ומאיברי האדם הגוף בכללו צריך להשתמש בו כראוי ויהיו כל עסקיו טהורים ושלא יענג גופו יותר מדאי רק הכל בסמפס :

השער החמישי בעמודי העבודה והם חמשה ואלו הן השכל והאהב והיראה והחכמה והאמונה דע כי השכל הרבו לדבר עליו והפילוסופים ולחלק אותו ולהודיע דהפר אשר בין השכל והמשכיל והמושכל כי יש מהם אומרי כי הכל אחד ויא כי אינו אחד אלא ג' וזה האין אלנו תועלת בו ולא היק אך התועלת אשר יש לנו להבין וללמוד שנדע שהשכל הוא פרי הנפש כאשר התפוח פרי האילן והתפוח צריך לעבודה רבה מנעליו לשמור האילן ולחפור ולעזר ולחשקתו בכל עת ולנקותו מן הצמחים הרעים וכפי טוב השמירה ידחה טוב הפר בין צריך האדם להרגיל נפשו כמדות טובות וכחכמה וכמוסר וכנסיונות החדושים וכקורות העולמים ובשירגיל נפשו ככל שהאיש יושלם שכלה אשר בכח ויצא אל הפועל וכאשר יצא השכל אל הפועל יסן הכח באלה הדברים און יקרא האדם שלם כמו חאוסן בהיותו בקי ויהיו לו כלים נאים און תשלם אומנותו ואז יוכל לחשיג כל חפציו וחשיג כבוד מן השמים ותועלת מנגני אדם יסן ההמשכיל כשיהיה לו שכל שלם און ישג כבוד מאתו ומצא חן בעיניו ובעיני בני אדם כי כהיו השכל שלם גורם לאדם שיהיה עובד לאלהיו ואוהב אותו וירא סמנו כי יראת האל ית ואהבתו ועבודתו מכח השכל יצאו שלשתן כאשר יצאו הנחלים אע"פ שהם רבים מסקים אחד ועל כן כל אהבה ויראה חכמה אשר תהיה מכלי שכל אין לה שרש ולא סוד והנני מנאר לך שלשתן הישב כי כאשר תתנוגן בהפרש אשר בין אהבת חסד דעת ובין אהבת בעל שכל יתבאר לך כי אהבת השוטה איננה אהבה אלא מחשבה עוגנת והמשכיל ישיכל למי יאהב ואיך יאהב וכן בשומך לבך להפרש אשר בין יראת השוטה לאדניו ויראת המשכיל תכיר כי יראת השוטה היא שנעון ויראת המשכיל מפני שמכיר ערך אדוניו ואיבתו וכחו וכו' דחובק עליו לעבוד אותו ולירא אותו מפני אשר הוא ברשותו וישיב לו וכן כאשר רשית לבך להפרש אשר בין חכמת השוטה לחכמת המשכיל תדע כי חכמת השוטה הוללת ואין לה פרי וחכמת המשכיל שכל ומוסר ויש לה פרי והוא רצון האל יתברך

המשה עמודי העבודה

יצדע מה יצטרך לעשות כחכמתו ושכלו אבל השופח כשירצ' כחכמתו לדעת מה יצטרך לעשו'
 מנבר עליו ההוללות ותאנדר מחשבתו כמי שיש לו עין חולה וחלושה ושירצח לדרכים לאור
 החמה ותחשך עינו ויולך בחשך ולא יראה מה שהו' צרי' לראו' ומי שעינו כריאה ויכל להסתכל
 באור ולראו' כל עסקיו ולדעת איך יעשה ואיך ישמר בהם א"כ הנה התיישב בדעתך כי השכל
 הו' יסוד לשלשה עמודי האמונ' שחם הראה והאהבה והחכמה ועתה אנו צריכין למרש כל א'
 מה השלשה ונתחיל מהם האהבה ונאמר כי ענין האהב' הו' כח מחכיר בין האהוב ובין האהוב
 ודע כי האהבה נתלקט לשלשה חלקי' הא' אהבה שתהי' לתועלת ותקוה והנ' אהבת חברה
 ורעות והנ' אהבת חסדות השבו אשר באהוב וזאת הי' האהבה הנכונה והאמתית ועוד
 יש בה כח כי לא תתחלף ולא תשתנה לעד בעבור כי האהבה נשואה וקשורה כמדות האהוב
 וא' א' לה השתנות לא אם ישתנו סודות האהוב הנשואים גייתיה ואין כוונתנו לזכור הסודות
 אשר ישתנו כי אם הסודות הקיימות והם סודות הכור'ת' כי כאשר יאהב אדם לאיש א' בעבור
 שכלו וחכמתו ומוסדיו וענותניותו ושאר מדותיו השבו תהיה זאת האהבה הנכונה ולא תשתנה
 לעולם משני שלא תשתנה הסבת הגורמת לאהבת האהוב וע'כ אמר כי זאת הי' האהבה הנכונה
 והתמימה כשיאהב אדם ל'הו' בעבור גבורתו ובעבור כי הו' כנורא הכל ובעבור כי הו' חנון ורחום
 אך אפים וסגור הסודות השבו לא תמיש לעולם זאת האהבה כי לא ימיושו מה הכור'ת' תעלה
 ולא ישתנו לעולם ומכל ש'שת חלקי האהבה אשר זכרנו לא יתקיים כ'א' זה החלק והו' עמוד
 העבודה והשנים האחר' לא יתקיימו כי א' נהם עקר בכל אהוב ואהוב' דע כי
 האהבה תתחבר משני חלקים הא' סודות האהוב והשני סודות האהוב וכפי שיעם סוד האהוב
 תהיה תוקף אהבתו במדו' השבו אשר באהובו ועתה אארש מדות האהוב ואומר כי סוד האהוב
 המהשכל חשוב ונפש הוכה הפחה וכשיהיה באהוב קצת מ'ליו המדות יהיה נמשך לאהוב
 לכל איש אשר נמצא בו כמדות האלה בעבור כי כל סין יסור אל פינן וירחק מהשבו ובעבור
 חו' יסוד כל איש בעל שכל טוב ונפש נקיה לאהבת הא' בעבור כי הנורא הם בו המדות
 הישנות והשבו הכל'יות האמתיות ועל כן כשימשך האדם לעבודתו הו' לאות כי יש בו מדות'
 הגורא ית וע'כ ימשך אצ'רו כאשר ימשך המשכיל לחברת ר'משיכילים וכל חכם לחברת
 החכמים וכל כסיל לחברת הכסילים ותע'ר לחברת הנערים והזקן לחברת הזקנים וכל איש
 לחברת חברתו ועף השמים למינו וע'כ כשתראה אדם מתרחק מעבודת האל ית' דע כי אין בו
 סודות האל כלום אלא האדם וע'כ ירחק מהם כי אלו יחיה בו שכל או קדושה או תמימו' או
 ישר נדע כי אלו המדות הם סוד' הנור'ת' וכש' הו' לאדם מהם שמך דבר ימשיכו לנו לצלחו'
 כאשר תמשך נפש החכמה נוף האדם למעלה והעמידה יא'תו בקוסה וקושה כפני שהיה
 נמשכת למקום השכל אשר ה' מס'ו וכאשר תמשך נפש חכמה לארץ עד אשר נפשה איתה
 והלכה בקוסה כגושה מפני נפשה אשר הי' מן העצ'ר והי' נמשכת לט'רשה וע'כ נדע כי השכל
 השבו אשר באדם הו' יע'רנו לבקש תיספת על מדותיו ותגמש הוכה אשר הי' לו כראוי מוצק
 מ'לה לו מה שיעלם מסודות אלהו כי נהיות הנפש לט'רשה וכה יראה האדם מסנ' אל הכור'
 ית ואחרותיו ומציאותו ושאר כח'תיו המושגי' נשכל' כאשר יראה האד' גראוי מוצק מה שנעלם
 ממנו ואם לא תהי' הנפש זכה ונחיה לא יוכל לראות תעלום סכל עדה כי הנוף אצל ונס לא
 יכל הראוה לראות מה שיהיה לאחריו אם לא יהיה הראי' זך ודק שיעבור בו הראות וע'כ נהיות
הנפש

חמשה עמודי העבודה

יא

זכת לעבוד בה ראות השכל ותראה מח שלאחריה ואין אחרי הנפש כלא הבור ית' וע"כ מאכרת
 כי כהיות לאדם שתי אלה הכחות והם שכל טוב ונפש זכה תתעורר סן האדם האהבה נסמך
 לבור ית' וכאשר האהבה הנמורה נאל ית' תצמח סן האהבה התי' היראה כי אנו רואים כל מי
 שיאהב לאדם אהר בעבור מדות טובות שיש בו תהיה האהבה עול על צוארו ותכניעוהו לבקש
 רצון האהוב ולא יבצא מנוח רק בעת יגיעתו בעסק האהוב ותמחק לחכו ה' יע יתר מהסנוח
 ובעת יעשה האהוב לאהוב דבר אשר ייטב בעיניו את רצוק נפש האהוב בעיניו מנגי אשר
 יכול למצוא חן בעיני אהובו לעשות דבר אשר ייטב בעיניו ואם יזמן לו דבר חסד או שגרה
 או יעשה דבר אשר לא ייטב לאוהבו יחיה האהוב מסתוסס ונכלם ויתגנג כאשר יתגנגו העם
 הנכלמים וזה הדבר סכח האהבה אשר הי' כעול כרזל עליו להכניע האהוב לאהוב כאשר אמר
 הכתוב כי עזה כמות אהבה וגו' ואחרי אשר האהוב תכניעוהו האהבה לאהובו לבא בכפל רצונן
 יש לנו לפרש מדוע יש באהבה הכח הזה ונאמר כי אהבת האהוב לאהובו תהיה בשביל המדו
 הטיבות אשר באהוב ונפש האהוב גם כן יש לה קצת מדות טובות ועל כן זה המעט אשר יש
 באהוב מסדו טובו ימטכוהו הרבה כאשר ימשוך כל מי אל מינו והו' לאות על בעל נפש נדיבה
 שיה' נמשך לכל דבר נכבד וזאת הי' האהבה אבל החכמה אשר באהוב להשלים רצון האהוב
 הו' מפני שיכיר האהוב יתרון האהוב עליו כאשר יכיר התלמיד יתרון רבו והעניד יתרון אדניו
 וע"כ יקנע לאהובו בהכירו יתרונו עליו זה הדבר יראת האהוב לאהוב כאשר ירא העבד מאדניו
 והתלמיד מרבו מפני היתרון אשר לו עליו ועוד שיקוה ללמוד תמיד מסדור דרכו ומחכמתו
 וממסרו ואלה המדות יכריחו שיחיה האהוב ירא מאהובו אם כן הנה נתנאר כי מן האהב תצא
 היראה וכאשר נאמר כי האהב והאהוב אפשר שיהיו מבני אדם מצויין כן נוכל על הדרך הזאת
 לדעת כי על הענין הזה הי' אהבת אדם לבורא ואם יאמר אומר אין לחמשיל אהבה דהנברא
 לאהבת הבורא ית' נאמר כי אנוחנו בראים והאחזי אשר ירגיל האדם בבורא אע"פ שיש הפרש
 בין האהוב הנברא ובין האהוב הבורא אין הפרש בין הכח הנאהבת לבורא ובין כח האהבה
 הנברא כי הי' אהבת ועל כן לא יבקש ממנו הבורא ית' כי אם יכלתנו ויהיה חשוב בעיניו כאלו
 אהבנוהו כפי הראוי לו וצא וראה הצדקה שאנו נותנים לבורא ית' כי לא נוכל לעשות לכבודו
 אלא כפי מה שנוכל לעזור איש לאחיו ואיש לרעהו והבורא יקבל אותו כאלו עשינו לפי הראוי
 לו ואחרי אשר ביארנו כי האהבת תי' סנת היראה ושני הם עמודי האמונה נפרש ענין החכמה
 ונאמר כי החכמה הי' צריכה להיותה באהוב כי כל אהוב אם לא יהיה לו חכמה לא יכיר מדורו
 האהוב אשר זכרנו ולא יכיר שכלו וחכמתו ושאר פדויותיו החסודות וכאשר לא ידע מדוריו כן
 לא ידע לאהוב אותו כי כח השכליות הסמטלת לדעת כדות חסודות האהוב הי' תבטל אהבתו
 האהוב כאשר אמרנו כי הפסיל אין אהבתו אהבה ואם כן הנה נודע כי לא תשלם אהבה כי
 אם נחכמת ודעת וכפי מה שיחסר לו מן הדעת השלמה תהיה חסרון אהבתו כאהובו אשר
 פדויותיו חסודות ושלמות אבל אהבת האהוב לפי שיש לו מעט מן הכחות החסודות רפסיק
 לו קצת מן האהבה וקצת חכמה ולא תקרא זאת אהבה שלמה ולא אהוב שלם ולא אהוב שלם
 ואין דכרנו על ה' יחסר כי אם על השלם והתמים ואחרי אשר נודע כי שלמה אלה הסקשרים
 זה העם זה ולא נשלם אחד מהם בלתי האחרים וכי יסוד שלשתן רוצה לומר האהבה והיראה
 וחכמה הי' עבודת הבורא ית' באמונה בלי חונק על כן נצטרך לומר כי יסוד עבודת הבורא ית' תנא

אע"פ

האמונה

חמשה עמודי העבודה

אף על פי שהעבודה והאמונה מוצאם מן השלשה אשר זכרנו ולא תמצא העבודה כי אם באמונה וכן לא תמצא אמונה כי אם בעבודה וכל אחד מהם דבק בחבירו והנה אגלה לך סוד גדול בעבודת האל ית' ואומר כי יש לה שלשה מעלות האחת שפלה והשנית למעלה מסנה והשלישית למעלה ממנה עליונה והמעלה השפלה היא הלשון והבניה ונסיונות העולם וארך הים ו והנה אלה ארבעה עמודים אשר כם יקנה אדם השכל והיא המעלה השפלה וסן המעלה הזאת יעלה האדם למעלת האהבה והיראה והחכמה והם בשלשה עמודים ובעבור כי הענפים רבים והעקר ימעט עד אשר יגיע לאחד וכל אשר ירחיק הענפים מן האל ירכו וכל אשר יקרבו ימעטו עד שיגיעו לאחד על כן ירחיק עמודי המעלה השפלה ארבעה עמודים השנייה אשר עליה שלשה ואלה השלשה כשיתנהג האדם בהן יעלה בהם אל המעלה השלישית והיא האמונה והעבודה והם שני עמודים ומאלה השנים יעלה אדם להדבק בתכונה העליונה אשר היא אחת וח' השגת רצון האל ית' ולהדבק בו ושים לבך וראה איך יתחיל האדם לעלות ממעלות רבות אל מעלות מעטות עד אשר יגיע אל האחד ושם יעמוד כי אין אחרי האחד המושכל דבר ואחרי אשר הגענו עד התכלית אשר היא כונת עובד האוהב נאמר עתה מה תהיה תועלת האהה מכל זה ונאמר כי התועלת הכללית הכאת מעבודת הבורא ית' ואהבתו הו' שיאהב הבורא לאדם העובד אותו כאשר אמר מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ונתתיב ואהבך וברכך והרבך עתה יש לנו לחקור על אהבת הבורא ית' לאדם היאך היא ומה היא ונאמר כי הכסילים והפגמים לא יספיק להם בשכר עבודתם לאל אהבתו אותם עד אשר ירחן להם אותות וראיות כי ישיגו טובה גדולה והנאה רבה ואם לאדם כי לא יתן להם דבר אחר לכך מאהבת האל בהם לא יספיק להם ויחשבו אהבתו כאהבת בני אדם אשר אם לא יהיה עם האהבה תועלת אחרת או הנאה לא יספיק לאדם אהבתם והנני מפרש לך כי אין תועלת גדולה כאהבת הבורא לאדם וכאהבת האל בו לא יצטרך לנסול אחר ואין לו לבקש ולשאול אם תתקיים נפשו אחרי מותו ואם לאו כי באהבת הבורא נכלל כל הנסול הטוב בידוע שיש לו להאמין כי כשימות אדם במעשים טובים ומתנהג בחסידות כי הבורא ית' יאהבנו ומאחר אשר יאהבנו והו' הנסול ש אין למעלה ממנו כי אחר אשר יאהבנו אין ספק שיתן לו נסול טוב על מעשיו ואין לנו לחקור איך יהיה נסול הטוב אבל יש באדם תאוה גדולה וסכולת לא יספיק להם הכבוד הגדול הזה ויחקרו אם יהיה לנפשותם קיום אחרי המרדה מן הגוף או אם יאבד כאלו נודע להם דרכי העולם הנא וכי כל הראוי לעולם הבא אנו יודעים על איזה דרך יהיה נסולם וזה אי אפשר לדעתו רק אם נהיה מלאכים ונתהלך בין חיות הקודש או היינו יודעים דרך נסולם הנפשות וחיי העולם הבא היאך הם אך על משכיל מלה כוללת לדעת כי יש נסול לעולם הבא על כל מעשה וכו' יש על הרשעים עונש ועל היושר שכר אך אין לנו לחקור על דרך העונש והשכר איך הוא ואם יפצר אדם לחקור מה יהיה אחרי המות יוכל להבין ר' ולהאמין כי יש נסול אחרי המות מעשרים מופתים האחד מחנוך ואלוהו אשר לקחם הבורא ית' וידענו באמת כי לא יתקיים גוף בלא מונו ואחרי אשר יחסרו המון נדע כי נסם גופם וניתך באויר העליון ונשאלה נפשותם והם כמלאכים ואם כן נדע כי נפשות הצדיקים יהיו כנפשות האלה

הפני
ממשה רבינו ע"ה אשר הוא מבחר
ברואי

צוראי חכורא נדע כי מעלתו היתה נכבדת כחיינו וכן כמותו ואם מעלתו נכבדת כמותו נדע כי
 נשמתו יש לה יתרון על כל הנשמות ואיננה אובדת כי כאשר נחיינו עלה לשמים והראה חכור
 ית סודותיו כאשר אמר בכל יתתי נאמן הוא כן יכריחנו השכל להאמין כי לא אבדה נפש
 כמותו כי אם אבדה לא יהיה לו יתרון על וולתו ואחרי אשר דבר השם עמו נדע כי כח דברו
 עמו ישאיר לו יתרון אחרי הפרדה מן הנוף כמה שיודע ההפרש אשר בינה ובין נפשות שאר
 הברואים אשר לא דבר חאל עמם אם כן זהו גמולה הסוכ וכאשר עלתה נפשו כמותו לשיבח
 עליונה ולא אבדה כן תעלונה נפשות הצדיקים איש איש כפי עבודתו וצדקתו השלישי
 כי אנו רואים הנפש משיג הרחוק והקרוב ואשר בסוף העולם כאשר תשיג עד שיהיה לפניך
 ולאחריה ואחרי אשר משנת הדברים הרחוקים נכיר כי היא מרופפת עליהם וכלם נכללים
 בתוכה ועל כן תשיגם ואנו רואים גפש החכם כי תשיג כל הגלגלים ומרחיבם ותכונתם
 ו אחרי אשר היא משגת אותם נדע כי היא מרופפת עליהם וכלם נכללים בתוכה ואם כן הדבר
 נדע כי היא עליונה מרם ואם היא עליונה מרם נדע כי מקומה למעלה מהם ועל כן בעת
 המות השוב למקום ההוא אשר היתה משוטטת שם כהיתה בנוף ; הרביעי אנו
 רואים הנהמות בקומה כפופה והאדם בקומה זקופה וזוהו נבין כי נפש הברמה הי' מן העפר
 והיא נמשכת אל יסודה ועל כן היא כפופה גויות הנהמה לארץ ונפש האדם נמשכת למעלה
 ועל כן תעמידהו בקומה זקופה ונדע מזה כי תפצר לעלות ליסודה אך לא תוכל ספני שהיא
 קשורה בנוף אם כן נאמר כי בעת שתוכל ליפרד מן הנוף תעלה למעלה הדי' שי הנוף
 מחובר מארבע יסודות אש ומים ורוח ועפר והתלכדו כלם ועמדו יחד בעוד החיות בנוף אך
 כמותו ישוב כל חלק אל יסודו העפר לעפר והרוח לרוח והאש לאש והמים למים והגשמים
 למקום הנשמות כי הנשמה אצולה ולקוחה מן החיות עליונות כי הבורא יתנך חברה מארבע
 יסודות מן הנוף יקרה לח כה שיקרה לנוף ישונו ארבע יסודותיה איש אל סקומו ישוב
 המציאות ליסודו וההייב ליסודם והחכמה ליסודה ויסוד כל אלה הארבעה הוא במקום
 העליון למעלה מהגלגלים ועל כן השוג שם ולא נאמר כי יפרדו ארבעה כחותיה בעלותה שם
 אך המקום אחד ואלה הדי' יסודות הם אחדים בלי נפרדים כי העצם הנושא אותם הוא אחד
 הששי כי הנוף כמו הפתילה אשר תקדח אש מהאבן להדליק אותה ונקשרה בו
 הנשמה כמו הנר בפתילה וכאשר יכבה אור הנר יעלה למעלה האש ויעוף
 ליסודו ותשאר הפתילה אשר ממנה לוקחה ואם תאמר מה היתה הנשמה קודם היותה
 בנוף נשאלך מה היה הנר קודם שידבק בפתילה ויהיה התשובה כי שלהבת הנר באבן או
 בכרול עומדת בכח ולא יצאה לידי מעשה עד אשר קדחת אותה ב' דך ויצאה ונקשרה בפתילה
 והיתה הפתילה כמו הנוף והשטן כמו המון ונדע כי אחרי אשר כנתה שלהבת הנר תשוב
 ל סודה לגלגל האש כי גלגל האש היה סבה ונתן כח באבנים או בכרול וע' כ יצאה האש מרם
 ה' העולם נכרא בעבור עבוד הא' ית' ולא יוכל הנוף לעבוד הבור' ית' כי אין בו כח להכין ולדעת
 ולהכיר ולא לא תהיה הנפש מן השמים לא ידעה אותו ולא הכירנהו כמי שלא רא' את המלך
 ולא נלמד במעמד משרתיו ולא יהיה מן העבדי הנצבי עלי ולא יהאיהו אלו ולא יכטוף לחברתו
 ולא יקרהו ואחרי שהנפש הבין גדולת הבור' ית' נדע כי מן השמים ה' אצולה וע' כ תתפצל
 לשוב למעלה :

חמישה עמודי העבודה

השמיני כי נפש הנבי לא תזכה למעלת הנבואה עד אשר תחיה זכה ועליונה מאד נמשכת בכל כח לדרכים עליונים וע"כ היא קרובה אל הנבואה ואין בינה ובין הנבואה מסך אל הנבואה ית' לרוב נבחרות מחשבותיה ואחרי אשר כל כך היא נבחרה נפש הנביא ובעודנה בגוף רחוב להנביה ולהתחבר עם האיש העליונים נדע כי כפלים רועלה כחפודה מן הנק' כי ריגוף יעצרה לעלות בכל יללה כאשר העוף אשר קוצצו כנפיו לא יוכל לעוף בכל יכלתו עד אשר יצמד כנפיו והכח המחכיר בינם בעודנה כגוף הכח הזה יחגיץ ביניהם ואחר הפרדה ויהי זה עליה יותר נקל וכמו כן נפשות החסידים והחכמים ודל אמרו חכם עדיף מנביא התשיעי כי כל עגול יעמוד על נקודתו האמצעית והו' עמוד העגול על כן נכשל גלגל השכל המסוכב על כל העולם ועל כל הנלגלים כמו גלגל עגול ונקודתו אמצעי העולם ונקודתו העולם בני אדם זנק ודת בני אדם הנשמות אשר בהם כי הם עמוד העולם ועליהם יעמוד כי בעבורם נברא תבואה כי כל נקודה שלא תאבד לא יאבד עגולה וכשתאבד הנקודה יאבד העגול כי הי' אסודו ועיקרו והי' עמוד והעגול נשען עליה ואחר שאי אפשר שיאבד גלגל השכל נדע כי לא תאבד נקודתו והם הנשמות והן אמת על קיום הנשמות העשירי דע כי הנבואה קיים וכל העובדים אותו והי' געוים למציא רצונו אם לא ימצאו אי אפשר שיגיעו לריק בעבוד כי הנבואה ית' לא נתכוון בכריאת עולמו כי אם לעבודתו ואם אין להם גמול בעולם הזה א"א שלא יהיה להם גמול אחרי המות ואם אין להם גמול אחרי המות יש דבר שמעכב גמולם ואנו יודעים כי אין לנבואה ית' דבר מעכבו כי לא ברא עולמו כי אם לעבודתו ואלה אשר עבדו אותו לא היה להם שכר גמולם ולא הנאה ועל כן נדע ונאמין כי גמולם אחרי המות הלא מצאנו הכתוב אומר ובחרת נחיים למען תחיה אתה וזרעך ואמר למען תחיו • וחיות ריבית ואמר למען יאריכון ימך ואנו רואים פי הרשעים כמו כן יחיו כמו הצדיקים יותר מהם יעשו בסוכו • חייב אנחנו סוצאים כמה קהלות נהרגו על ייחוד השם ונשרפו ואבדו עולמם וכל סוכם על ייחוד השם ואנו רואים אם איש יענה נפשו על אהבת המלך ב' או יסכן עצמו למור כי המלך יגמלהו גמול טוב וכ"ש הנבואה שלא יגבול גמול טוב למי שיסבור עצמו למות עליו ושלא יתן לו שכר טוב זה שקר שאי אפשר להיות הלא חתככה והדעת לא תאבד אך היא קיימת לנצח ואם תאבד טען הי'ודע הנבואה לא תאבד מן הי'ודע הנבואה ית' והדעה היא כח עליונה קיימת לא ישלוט בה האסור כי היא כמו גלגל מסוכבת על הכל ולא ישיגה הפסד ולא יגע אליה ואחרי אשר לא תאבד נאם כי כל דבר נסמר בעוד שהו' שמור לא יאבד והנפש שומרת עצמה ברעה שהי' יודעת עצמה וכוללת אותה וע"כ לא תאבד כי הי' יודעת ודל יודעת והי' הדעה כאשר השכל והמטביל והמושכל כח אחד ואחרי אשר התבאר כי הנפש הי' חוץ לא תאבד כי הדעת לא תאבד הי'ר המלאכים הם כחות ואין להם לא גוף ולא צורה אבל ראוים ללבוש בצורתם מעשה צורת יש מהם אשר יראה על צורת אריה ואחר על צורת חיה ואופן ויש מהם על צורת אדם והי' חיקרה בעיניהם כי זאת הצורה אשר בה נראה מלאך הנבואה כאשר אמר ועל המות הכסא דמות כמראה אדם יע"כ אם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כלומר כצורה הנכבדת אצלנו אשר הי' מבחר כל הצורות למלאכים המתראים לבני אדם וכזה נלמד כי צורת האדם הי' העליונה בי הצורות הרעות והתכסות וע"כ כל נפש אשר צורת צורת אדם יש בה כח מציגה אל מעלת המלאכים אם לא יזמן סתע ממעשים ועים :

חמשה עמודי העבודה

יג

הטו אמר הכתוב ויצר יי' אלהים את האדם עפר מן האדמה והנה זכר לך בריאת הגוף מן העפר ולא זכר כנפש בריאה אבל אמר ויפח באפיו נשמת חיים ונבין מסלול ויפח כי לקחה ממנו ולא בראה רק אצל חלק מחלקי כבודו ונתן אותו באדם כאשר אצל מן הרוח אשר על משה רבינו ע"ה ונתן על שבועים איש הזקנים וכזה נדע כי הנפש מן השמים והגוף מן הארץ שם תעלה בצאתה אם תהיה זכה וכן אמר שלמה המלך ע"ה והרוח תשוב ל' אלהים אשר נתנה ומלת תשוב היא מעידה כי תשוב אל המקום אשר באה משם והיתה שם קודם והכאשר ישוב העפר אל יסודו אשר היה משם היו כח הדעת יהיה מהשכל ומשניהם יבא הדבור וכח המדברת היא אלהית וכשנפרדה הנפש מהגוף בכח הדבור אשר בח תגיע אל המעלה העליונה היו נפשות הן שלשה עליונות ושפלות ואמצעיות העליונות נשמות המלאכים והשפלות נפשות הבהמות והאמצעיות נפשות בני האדם ובידוע כי כשתחברו שני הפכים יתחבר מהם כח ג' אשר איננו אחד משני הפכים אבל הוא עשוי מהם כגוף אם תערב מדה מדבש עם מדה מלענה יהיה לו טעם שלישילא מר ולא מתוק ואם יגבר מעט המרירות יהיה נוטה אל הלענה ואם יגבר המתיקות יהיה נוטה אל הרבש וכן כל אמצעי כשיגבר עליו אחד משני הפכים יהיה נוטה אליו והאדם מחובר משני הפכים מנפש מדומית וגויה רוקמת ויתחבר מהם כח שלישי ואם יגברו עליה כחות הגוף תהיה נוטה למטח ואם יגברו עליה כחות הנפש תהיה נוטה למעלה עליונה וזה לך האות על קיום נפש החסיד בעלותה למעלה אע"פ כי נפש האדם בינונית בין נפשות רמלאכים ובין נפשות הבהמות ואם תעשה כמעשה הבהמות תהיה כנפש הבהמות וגמולה כגמולה ואם תעשה כמעש' המלאכים תהיה כהם וירעו כי המלאכים לא ימותו וכן הנפש אשר היא כהם לא תמות ועל זה אמר דוד המלך ע"ה נמשל כבהמות נדמו ואחר כן אמר כי לא תמות נפשו כאמרו אך אלהים יפדו נפשי מיד שאלו ואין כוונתו על מיתת גופו כי הנה הוא אומר כי יקחני סלה ר"ל בעת יוציאני מן העולם הוזה יפדה נפשי מן המות ואל תמות כמות נפש הרשע היח אנו רואים כי הנפש יש לה דעת ללמוד כל אשר בעולם ויש לה דעת אחרת עליונה מן אשר בה תדע עצמה ורדע ידיעתה וזו היא דעת הדעת וכדעת הזאת קרובה ל' חכמה ית' כי האדם בשעת לידתו הוא כבהמה וכאשר יקנה דעת יהיה לו מעלה על הבהמה ואם יפליג נדעת ובחכמה תרחק מרחק גדול מן הבהמה ותעלה נפשו למעלה עליונה מפני שהיא חושבת בדברים עליונים וע"כ היא עליונה מאד ואם תתעסק לחשב בענייני הבורא ית' תוסיף מעלה ואם תהיה יודעת עצמה תכפיל מעלתה כמה פעמים כי בדעתה עצמה ידעה הדעות כלם כי כל הדעות נכללות בתוך הנפש ועל כן כשתעלה תקרוב מאד לאל ותרחק מן המות כי המות לא ישלוש לא על הגויות הקטנות אליו אבל על הכחות הרחוקות ממנו אין לו שליטון עליהם ועוד כי נפש האדם בשכלתה וחכמתה תכיר יצררה ואחרי אשר תתחבר אליו והיא עומדת בגוף כן נדע כי תתחבר אליו אחרי יציאתה מן הגוף בלי ספק היש דע כי בעולות האדם נחלקים לשני חלקים חלק בהמי שהוא המאכל והמשתח והבעילה והתנועות וחלק מלאכי והוא השכל והחכמה ודושר והדבור אם כן נראה כי זה החלק היא כרושר דאגש ואם תרצה להיות מן המלאכים תוכל ואם תמסך למעשה הבהמות תהיה כהם אם כן נדע כי הנפש החסידה לא תמות :

השערה שש

בפירוש הדברים המסייעים על עבודת האל יתברך והמעכבים אות'

דע כי כל מי שיתעסק בעבודת האל ית' צריך שידע כי העבודה היא כמו הרפואה כי כח העכירות אשר בנפשות כמו החליים אשר בנגוף ותיקון מעשים הרעים הוא כמו הרפואה אשר תתקן בנגוף הגוף ותכיר הליחות הרעית עד אשר יהיה כריא והרפואה היא ששני דברים מהרכבת הרפואה מדברים פועלים וממנוע את החולה מדברים המוספים בחליו וכן תיקון המעשים הרעים הוא להסיר הרעים לעשות הטובים ועל כן נזכר עתה העניינים העוזרים על העבודה הומניין זהו ברים המנטלים העבודה ותיקון כל אחד דע כי עבודת הנזירית יש עניני רבים מי שלים אותה והם התאוה והכעס והחנפיה והעצלות והעוות ומאורעות העולם וחכמת מתי רסעים ורוע האמינה ולעג הלועגים והחכמות הרעות והתמיות והקנאה ולקוף בעבודה מפני שלא יראה שכרה והכליו' שלא יאמן כיום הדין והנני מפרש כל אחד מאלו העניינים ואומר בתחלה התאוה היא ראש ושרש לכל המעשים הרעים וכשיתן אדם רשות לתאוותו לא ישאר מעשה מן המעשים הרעים אשר לא יעשה אותם והתאוה היא מצוייה בעשרת הדברים במאכל ומשתה בנשים בעושר ובשררה ובעסקים ובמלוכה ובמרכב ובתענוגי הנגוף ובשאר מיניה ועל כן צריך אדם לכבוש אותה ולרפא זה דחוליו כי כל חוליו לא ירפא לא ברפואה אשר היא כנגדו כאדם שיש לו קרחת חרה ית' רפא כרפואות קרות ואם הוא חוליו קרי ית' רפא ברפואות חסית ועם הרפואות צריך לישבר מכל דבר מוסיף על חליו וכן אנו צריכים לרעת התאוה ובכל עניניה ונעשה לה רפואה הנך מזה ואני אומר כי כח התאוה תקום מכל אחד מעשרה דברים אשר זכרנו ונאמר כי הפך תאית הפאכל והששתה הוא כרוב התעניות ולהסעיש רוב האכילה והשתיה והנך תאות הנשים חבת מתי יושף והחכמים והנך תאות העושר להתחבר לעניים ולמרוצים והנך השררה להתחבר לשליל' ונסיכים והנך רוב העסקי לחשוב במית אשר תשבית ותכלת כל העסקים וכל המ'שים והנך תאות המלוכה ואמר ותחת תאות המרכבה ללכת רגלי תמיד ולחכניע לבו והנך תאות לערוך להרחיק הענינים וכל תרועה לרפא חוליו תתאוה רגלי נפשו באלה הדברים ואם תדבק התאוה חזקה עליו יעכיר על לבו כי כמותו יעווב הכל ושוב ש' עובנו ברצון נפשו כדי לרש' רצון האל ית' משיעובנו בעל כרחו וימצא חרון האל ית' ואם יתחיל להתעסק בזה ויראה כי התאוה תתקן צריך להרגיל נפשו בכל אחת מעצ' מעצ' ויוסיף בכל יום ובכל שבוע וכאשר יקוץ כחם אל ית' יאש וידע כי אחריא ש' יעבור על רשעתו ימים או יכיר היעו' אשר עשה כי הכעס א' חיו מהתחילו דבר ולא הוציאו לאור ועל כן בהצביר כל זה על לבו מיד יחזור וינחם מרעו וואם ירצה להרגיל במשואל וככיר עליה בתחלה אך יש' עליה עול חצות מצ' מצ' כפי אשר תוכל לסבול ולא תכל' חזק המצ' אשר יחזק בו ישבע לכל יניחגו ואל ירף. מ' מ' כפי חצי שעה ואחרי אשר ידע כי יש' עליו ולא יחזיר מ' מ' אשר שיוסיף בה וכאשר ירצה אדם לעשות הדברים הנזורים איתו על עבודת הנזירית צריך שיזכור יום חסות ודין אלהיו וענינו וצריך שיזכור חיי העולם הבא ומנוחת הצדיקים ונועם נפולו עמם אש' ישמיר חק א' חיו וצריך שיזכור כרש' גים החזורים בת' טובה כראותו כי הוא מ' מ' מ' ויזכור למעלה גדולה וחיו' לא יזכור וצריך לחשוב כי בעת הצרות והתלאות או יכנע לבנו חזק' וישוב לאלהיו בעל כרחו ועל כן טוב לו לשנוב בעודגו במרת' ואל ידמה לרשעים הפתאים כי צריך לרעת כי הפרש

אשר

דברים הכפייעים לעבודה האליתברך די

אשר בין הרשע המותה והרשע המשכיל כי הרשע המורה לא יעשה תשובתו אלא בנת ונתו
 ודי הרשע המשכיל ליקד מעשם טונים בטוב תנא אליו הרעה כדי שיהיו לו לכנס ולענות
 בעתת בצרה ואין כוותי באמרי משכיל להכמים וכב נים בכל חכמה ועה ובכל עסקם
 רעים ובדרך ארץ וקדממשכיל הוא מי שיראה דהאחרונות וכיום בטוב בואם וידע סוף
 העולם ויחשוב באחרתו והסדה השנית היא הכעס הוא מן הסודות הרעית אשר
 ישחיתו העבודה כי כל מי שיש לו כעס לא יתישב העבודה בלבו בשעת כעסו לא ישים
 אל לבו לכל מה שיעשה רק ירבה שבועות ויחלל שכ שמים ויהרוג לרעה ויזיק לחבירו ואשר
 בעלות חרון אפו ילך ועבוד עבודה זרה או יהרוג נפשו ועל כן לא יבטח ראדם בעבודתו
 אם לא יוכל לכבוש כעסו ומזאת הכעס היא שנדע מה הם הכחות אשר עוררו הכעס ונהפך
 איתם ונאמר כי סנת הכעס יהיה כמעט יישוב הדעת ומסכלת הכועס ומחסרון חנות
 החכמים והמשכילים אשר ירוחו לכבוש כעסו ומרוב התחנכותו אל הנסילים והרשעים ש
 זמפניו אשר לא יכיר כמה מדה סגונה יש בכעס ולא יכיר כמה מדת טובות יש בסכל ואך
 אף כי כל מאריך אפו לעולם לא יתהרט ולא יצטרך לעשות דנו אשר כל יצטעקו יחסדרן
 דק כל מעשיו הם נשוכה ונחת כאשר אמר טוב אך אפים סגנור ומושל ברוחו מלוכד
 עיר: ודע כי החכמים החסידים גרזחלת תנאי עבודתם יקחו לנפשם זה רהנאי
 לכבוש כעסם ולא יכעסו ולא ישעמו אך לבם רחב לקבל מעשה אדם זב טוב ואם רע ואם
 יזיק לרם אדם נכזה תיקר נפשם מלחלל כבודם עמו ולהשיב לו גמולו ואב יזק לרם אדם
 ככבד יסכלו דבריו ותאפקו ועל כן ברצות עובד אלהים להסיר כעס מלבו הוא צריך להרגיל
 נפשו בהנערת קושי לבו וישבע לכל יכעוס וישים בין עיניו וזכרון מעלתו וזכה הוא עפר ואמר
 זאו יכנע לכבו ואם יזיק לו אדם ירחיקו נכענה רך אן ישים הדמי רסן לפיו ויחשוב כי לא
 יקרא המשכיל משכיל אם לא יהיה מושל ברוחו ובשיכיא נפשו במסורת ברית ושכועה לכל
 יכעס ימים מספר יהיה לו כמו רפואה מרה כלענה אשר ידע כי תמנענו ממחלה קשה ש
 ועזה ונשבע לאכול תמיד מסנה וכשיעשה זה הדבר אפילו שני חדשים ויראה כל מיני הכעס
 אשר עברו עליו וסכל הכל בסבר פנים יפות יציר בעצמו כי הוא נכור ומשכיל המדה
 השלישית החנופה זאת היא מן הסודות הרעות אשר לא התקיים בה עבודה האלית
 כי כל איש חנף יוסף בעבודתו לעיני בני עמו ובהיותו לבדו יחליפנה או יגרע ממנה כאלו
 עבודתו לבני אדם ולא לבורא חה יקרא מסחף כי יחביר בעבודתו בין בני אדם ובין הבורא
 עבודתו לשנדרם ועל כן צוה הכתוב וזהו לא תגורו מפני איש ורפואת המדה הזאת
 לחשב בלבו כי כל הניעוה תהיה לריק ואין לו מיגיעתו שכר כי אם חרון הבורא כי הבורא יכיר
 כי עבודתו היא להראות לבני אדם ואין לבורא חלק בה ועל כן תפלתו תהיה להשאה ועוד
 כי כל חנף הוא כסל בעבור שיעיה על לבו כי כאשר יוכל לרמות לבני אדם בן ירמת
 דאל חה יהיה כסכלות נמורה ועל כן צריך לדעת כי טוב הוא שיגיה ושיעובד בלבו
 משיעליטתו מבני אדם כדי לרמותה ולמען יקראוהו חסידואם המדה הזאת תהיה בעובד
 אליהם צריך להרגיל נפשו בהפכה וישים על נפשו נדר לכל יוסף על עניו והולעני
 בני אדם אלא מח שידע כי לא יחסיר ממנו בסתר ואם יוכל לתקן זו המדה או ידע
 ביישעו וצנ האל:

דברים מסייעים לעבודת האל יתברך

המדה הרביעי' הענות דע כי מדת הענות תגטל רוב העבודה כמ'שה גם כוש לא יבושו גם הכלם לא ידעו ומי שלא יכלם מבני אדם ממעשיו לא תדבק בו העבודה כי הכתוב אומר טוב עם יי ועם אנשים וכל מי שיחיה ענו לבורא יהיה ענו לכל אדם אם כן נאמר שכל מעיו פניו לבני אדם מעיו פניו לבורא ועל כן צריך אדם להכניע יצרו כמדה הזאת ולזכור הרעה שיש בה ושיקנא בענינים בר אותו אותם ובשמעו רזהלתם מלשון כל איש וכאשר ירצה להסיר זאת המדה ירגיל להכניע נפשו ולהתבייש סכל בני אדם וילך בקומה כפוכה ועיניו לארץ ויזכור כי הענות ישחית כל עגודתו המדה החמישית העצלות היא מדה רעה תגטל העבודה כי כל אדם עצל לא ישלים עסק מעסקיו ועל כן לא תשלם עבודת העצל כי יתעצל להשלים תנאייה ודע כי העצלה תכא מן הסכלות ומחולשת הלב וממעוט הדעת מפני שלא ידע מהו התועלת הנאה עליו מעבודת האל יתעלה וממעוט קנאתו בזריוס המתעסקים בעבודה וע'כ צריך כל משכיל לחזור מפנה ולבקש תחולות להסיר אותה ויקנא כחבריו הינעי' יום ולילת בעבודת האל ית' כי כל מי שלא יהיה זריו לא ישיג תועלת וכל מתרפה במלאכתו ישחיתנה כאשר אמר גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל מסחית המדה הששית הקורות והתלאות הבאות על בני אדם כגון חרושים רעים או טובים או שיהיה במצוה או יעלה למעלה גדולה או יריוח הון או שיקוהו בשבי או יאכר לו מסון או יחלה הוא או אחד מבני ביתו או יהיה צולה מ'ארצו או יחבוש בבית הסוהר או ימות אחד מאוהביו כל אלה החרושים ורבים כדבם יסריו לב בני אדם מעבודת הא' וישכיחוהו אותה ויסירוה מלבו אך בעת הזאת ידע ויבחי' שכל כל משכיל החזק הוא הרפה כי אם יהיה חזק ואמונתו קיימת לא יוכלו כל החרושים לחסר מעבודתו כאשר לא יוכלו הרוחות החזקות לעקור ההר הגדול ולהמישו ממקומו כן השכל החזק והאמונה העקרית לא ימישוה כל אה המאורעות וצריך האדם לזוהר בעת הזאת וידע כי על זה התנאי בא בברית עם א'חיו ואחרי אשר התנה על נמשו לעבוד אותו צריך להשלים צדו ולקיים אסרו וצריך לו להכין לב חזק ואמיץ לקבל המאורעות ויחשוב בהם כטרם בואם ויפתים בכל יום ובכל שעה ובכל חודש ויאמר בלבו אם לא יבאו היום המאורעי' יבאו למחר ואם לא יבאו למחר יבואו לאחר מחר וכשיעשה זה ויהיו עיניו ולבו בהם כשיבאו המאורעות לא יסריוהו ולא ישכיחוהו העבודה כי יסצאוהו מוסן לקבל אורחם וזה מעשה הצדיק כי יחשוב וידע כי העולם נוה התלאות וע'כ עיניו ולבו בהם בכל רגע וע'כ לא יסריוהו כשיבואו ולא יסריוהו אך יחרידו למי שהוא בטוח בעולם ויאמר כי לא תבא עליו צרה וכי שלורו תעמוד לו וע'כ כשיבא עליו הפך מאשר חשב יחריד ותאכד דעתו ואמונתו ועבודתו וצריך למשכיל לשמור נפשו תמיד ואל יבטח בטובת העולם רגע רק ידע כי התלאות מוסנות לבא וכזה יצליח ותתקיים עבודתו המדה השניעית חכרת פתירשע דע כי זאת המדה תשחית כל העבודה וא'עפ שיהיה העובד שלם בכל מדותיו אם יתחבר לאנשי רשע תשחית עבודתו ואלה מירושם אם יתחבר למלכים ימשיכוהו לנאוה ולנקש שררה ואם יתחבר לנערים ימשיכוהו לתענונים ואם יתחבר לנשים ימשיכוהו למעשה זמה ואם יתחבר לאפיקורוסים ישחיתו אמונתו ואם יתחבר לבסילים יאכד חכמתו ושכלו ושכח זקק אהיו וימשך אחר מעשיהם ואם יתחבר לעושי אונאה וגזל תמשיכוהו נפשו איהם לאט ולא ידע כי בנפשו הוא ואם יתחבר לשוטטים ישתטה עמהם ואם יתחבר לגרועים ונבזים ילמד מעשי' בזויים וע'כ צריך

לרחק

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך טו

לרחק תמיד מכל אלה החברים ולדעת כי כפי רחוק מהם כן תהיה קרבתו אל הנורא יתברך וכפי קרבתו אליהם כן ירחק מהנורא ית' ואם לא ידע איך יפיר מהם כי נגר עליו היצר ירחק להפכם ואז יכיר מומם ונהכירו מומם אז יוכל להתרחק מהם כי אם יתחבר למלכים ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לזקנים ואז ישמע דבריהם ושכלם לעניים ולמרודים ואז ימאס הנגזות ונזכר הלב ואז אפשר לרחוק מהם בלאט וכשירצה לרחוק מחברת הנערים ולא יוכל להתרחק מהם יתחבר לזקנים ואז ישמע דבריהם ושכלם וחדותם ויכיר הקבוד אשר ישגי בחברת הזקנים והישישים וההפרש אשר ישגי בחברת הזקנים בין חברתם וחברת הנערים ואם יתחבר לנשים ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לאנשי יישוב ושכל ואז יכיר החסודות אשר בם אשר הם הפך מעניני הנשים ואם יתחבר לאפיקורוסים וחשחיתו אמונתו יתחבר לתמימי החסידים הסופלי' בחכמה והם יורוהו באותות ובמופתים על בטול דעת האפיקורסין ואם יתחבר לכסילים ולא יוכל להפרד מהם יתחבר למשכילים ואם יתחבר לעושי אונאה ונזל ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לאנשי אמונה ואז יראה איך הם נוהגים ואם יתחבר לנרועים ולא יוכל להפרד מהם ירחק לנכבדים ויקרים וילמד מעשיהם והמדה השמינית רוע האמונה מי שאין בו אמונה מה סאד קשה לסצוא לו רפואה ולמכתות העלה גם האלהים ביראתו לא ידחהו ויהפך לו לב אחר ויסיר לב האבן מכשרו ויפקדהו בפקודת רחמים כי אין סכה לתקונו ואם ישמו לפניו כל עניני המוסר והתוכחות הכל הוא לו לאין ויחשבוהו ללעג והוא כמו החולי אשר אין לו רפואה וככלי חרס הנשבר אשר אין לו תקנה ועל כן צריך אדם לשמור אמונתו והמדה הט' לעג הלועגים וחרפת המחרפים אין לאדם ליכנס לעבודת האל עד ישת עליו לכל ישת לבו ללעג הלועגים עליו ויחרפתם ואם יאמרו עליו כי הוא חנף ונגנב דעת חבריו אין לו לשום לבו לדבריהם ויחשוב כי לו ישמו כל בני אדם לגנב ללעג הלועגים וחרפת המחרפים לא היה אדם עושה שום טובה ולא מצוה ולא חסד כי לא ימלש אדם מלשון הפריצים כאשר אמר שרזו בשמים מיהם ולשונם תהלך בארץ וכמה לועגים אשר לעגם מקנאה וגדופים מפני שיכירו היתרון ולא ישיבוהו ובעבור זה חרפתו ועל כן צריך אדם שיחזיק בעבודת האל ית' לידע כי לא יחרפוהו כ'א שני אנשי או כסיל או משכיל ואם יהיה כסיל אין ראוי לחוש לדבריו ואם הוא משכיל המשכיל לא יחרף אדם על עסק נכון אלא אם תהיה קנאה מפני שאין בו המדה הח' המדה העשירי החכמות יש חכמות משחיתים האמונה כגון חכמות החיצוניות וחכמות האפיקורוסין וחכמת הפילוסופיא כל אלה אין צריך לעבוד אלהים לשקוד עליהם רק ירחק מהם בכל כחו כי בשרם שיישג מהם תועלת יאבד אמונתו וידמה למי שאבד חפץ בשכיל אחר ולא חשיג השני וכמה חכמים בעיניהם חשבו כי עלו למרום ההכמה חושבים כי עלו ועמדו בסוד גדול ויעלימוהו מוולתם ולא ידעו כי רחוק מן האמונה ולא יכירו הדבר כמו הנריא אשר הרגיל במאכלים רעים לאהבתו בתענוגים ונשחת בנין אבריו והרכבת גופו ונשתנו פניו והוא לא ירגיש ויחשב עצמו כריא והוא קרוב למורא וכאשר יתחבר לאפיקורוס תשחת אמונתו מעט מעט והוא לא ירגיש כן המתעסק בחכמת הפילוסופיא תרחיקוהו מעט מעט והוא לא ידע אך כונת הפילוסופיא ותכונתה היא לדעת ייחוד השם וכשידענו אז יעבדנו אבל חכמת הפילוסופיא היא כמו הים הגדול וידמה חרוצה לתת עסק בו כמי שרצה לבא בתיך חים בשיאמרו לו במצולתו יש פנינים ואבנים יקרות

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

ורבים יחזו נפשם על הדבר הזה כי ישחו בתוך המים וישיטו לבקש ולא ימצאו וחכמת הפילוסופיא יש לה בתחלתה דברי' והקדמות משנשים האמונה ולא יבטח כל הנכנס בה שתאבד אמונתו אם לא יהיה לו פילוסופיא וחסיד שיווהו וישמרהו מן המקומות אשר תהיה אמונתו ואז ימלט האדם ממכשולות הפילוסופיא וישג תועלת אשר הוא מבקש אבל כש' קרא לבדו סגרי' הפילוסופיא או יקראם עם רכ' חכם ושאינו חסיד גמור אין ספק כי תשחת אמונתו ויפס' ד יותר ממה שירויח וזה הכלל הוא עמוד לכל ירא' ו' ועל כן צרי' לזהר בו והמדה היא הקנאה כשיראה העובד אנשים רבים מחותים ממנו מתעסקים בעסקי העולם וחשינו כבוד יקנא בהם וישוב לבקש מעלתם ויאמר בנפשו הנה אלה השינו לזה הכבוד מצני שנקשוהו ואני אלו אנקשוהו אמצאהו וצריך למשכיל להשמר מזה המדה והכדור היב' הפתית כי עובד אלהים בראותו אנשים עובדי האל כי עזבו עבודתם וישבו לעסקי העולם והלכו אחרי תאוותיהם ויאמר הנה מלני עוב עבודתי אעשה כן גם אני וזהו תכלית הפתירות והמדה היג' כי יקוץ אדם כשלא יראה שכר עבודתו יש אנשים מתעסקים בעבודה וכאשר יבא עליהם צער יבטחו על צדקתם ועל תמלחם וכאשר יראו כי לא תועיל יקוצו בה כל שכן אם יראה דרך רשעים צלחה והוא עומד בצער או יתקצף וזה יתירין בן המשכיל והכסיל כי הכסיל יעשה הדבר הזה אך המשכיל לא יעשה וישכילו כי עבודתו כאין וצדקתו כאלפס ומי ירחן שיה' הבה די להנצל מעונש אלהיו ואל יבקשה עליה כעולם הזה והמדה היד' הכילית היא הדומה לו מרוע הנפש וחסרין זכותה ואילים זכרו ואת המדה ממדות רוע הנפש בין שאר מדותיה מצני שנראה כי כשתהיה הנפש נדיבה נכליית בה רב המדות הטובות אם כן נהפך זאת המדה ונאמר אם יהיה אדם כילי אין זאת המדה הרעה בו לבדה רק אחרות מלבד אלה וזאת עיתה על כלנה ועל כן אומר כי המדה הזאת תשחית העבודה כי כל מי שיה' הכילי לא יעשה צדקה בעתה ולא יעזר אביון כי אם בעל כרחו וכל מצוה אשר יכיר בה תועלת יעשנה במשפט ואם יכיר בה אפילו המסד מעם מחונו יקל בה ויביא ראיות עליה עד שיהירנה ויעשה בה חרטה ופשרה כגון אם יקנה כבש וישחטוהו ונמצא סרפה ויוכל להביא הלכות וראיות להכש' ראותה עשה יבן אם יכנס עליו שבת יודמן לו עסק שאם לא יעשנו יאבד לו מסון כיא ראיות כי הוא סותר לעשותו וישים ראיתו אשר יעשה אותם האדם וחי ברם וכל זה יבא מכח הכיליות ועל כן אי אפשר לכלי להיות עובד אלהים בשביל רוע לבנו ועינו אשר בשביל פרושה יתיר כל איסור וכל שכן בינו לבין עצמו כי לא ישמור לא איסור ולא היתר כלל בדבר תועלת ועל כן צריך לעובד אלהים לבל ילכד במוקש הכילות כי ירמה אלהו בחלק שפתיו ויראה לו תכלית החסידות וכש' זרם לו שום תועלת או ריוח על מנת שיתיר איסור או יאסור סותר יעשה וכן כש' זרמן לו אבוד מסון לא יניח עצה ותחבולה אשר לא יעשה כדי להציל הוננו והכסיל ההוא לא ימלט נפשו ועל כן צריך לכלי להסיר עצתו מן המדה הזו ואל יסבור עבודת אלהו בעבור מחיר נכוח וגרוע כי כל מי שישמור מצות אלהיו לא ישיר לבו לאבוד מסון עליו וכן לא יסמך בתועלת שתכא נחלול המצוה וזה הנקרא ירא' אמר המחבר אחר אשר בראנו עיקרי העבודה ועמודיה והענינים המשחיתים אותה צריך לבאר כל ענין מעניני העבודה ונזכור בתחלה יסמות ואחר כן נפרש אותם כפי יכולתנו האחד בהיג' אדם נמשן למצות ולעבודת האל ית' ולבאר כל סויות ההרגל ופי' דרכי התמלח איד' הסודר ענינו

ופרי' שחו

דברים המסייעים לעבודת האליתכך טו

וברישתו איך יהיה חב' לעשות אדם תשובה על חפא נעוריו הג' ללמוד תלמוד תורה ודברי
 רבותינו ז"ל ודברי אלהים הר' להזכיר כפי כחו מדברים הששחיתים העבודה הה' לקרוא כל
 נוראות הבורא ונפלאותיו אשר עשה עם חסידיו כגון נפלאות מצרים והים והמדבר ומעשה
 פגלת אסתר וזולתם ולקרוא כמו כן דברי נוראותיו ועונו ואפו על עווניו כגון אשר קרה לקרח
 ולעדתו הו' להשמר בתחלתו לכל ישגה וישכח וענין תפלתו איך תהיה הו' בענין העניות איך
 יהיה הח' להסתיר ענייני עבודתו מבני אדם ולהעלים כפי יכולתו הט' לשום להרגל עבודתו
 זמן ואז יוכל לשקוד עליה ה' לחלק שעות היום ודלילה ולסדרם היא לסדר לעני' סחורוריו
 ועסקיו ואומנותיו היב' להתעסק בצרכי עניים ולהחזיק בידי מרודים היג' לבקר תמיד
 בית הקברות כי אז נכנע לבנו הערל ולעמוד על חוליב' בשעת מיתתם ואז יכיר כי דכל הנל
 היד לסדר מאכליו ומשקיו ותענוגיו ומרכבתו כמשפט הטו'. להתחנן בכל תפלה מתפלותיו
 להצילו מיצר הרע עד יום מתו הי"ו אם יהיו לו בנים איך ירגילם ואיך ילמדם מנעורותם
 היז' לקחת אשה אם יהא פנוי הי"ח לשום כונתו בעבודתו לאהבת הא' ואהבת הא' השלם בד'
 דברים להתחבר עם החסידים חכמים ולרחוק מחברת הרשעים והכסילים ולהתעסק בדברי
 רגל ובכל ספר מן הספרים הקדושים ולרחק מחכמות חיצונות וכשירגיל אדם באלה הדו'
 עליו נאמר עושה אלה לא ימוט לעולם דהאחד כהר גל העבודה ודרכיה דע כי כל
 הרוצה לעבוד את אלהיו עבודה גמורה בלב שלם לא ישיגנה כי אם ברוכ השקידה בארך הימים
 ברוב ההרגל ושלא יקוץ בה ודע כי עובד אלהים ימצא טורח גדול בתחלת עבודתו וטעם גדול
 באחרית עבודתו וכן כל מעשה אשר יעשה אדם ימצא יגיעה בראשונה ויסור בנדות היגיעה
 באחרונה ועל כן הרוצה לקבל עליו עול העבודה צריך לחשב בכל הנאותיה ולהסתכל בהם
 תמיד וירגיל עצמו בראשונה לעשות המעשים הקלים ואל יסריח על עצמו אבל כל אשר ילך
 יוסיף כאשר אמר והיה להם דבר יי' צו לצו לצו לקו לקו לעיר שם וגו' וכראותו כי
 יוסיף יותר מאשר יוכל לסבול יקל מעט ממנו לכל תקוץ הנפש בו פתאום ואחרי אשר יקל
 ממנו ויעברו עליו ימים ישוב לקדמותו והנני זוכר לך דמיון בהרגל פתאום ואחרי אשר יקל
 עליו כגון אדם הרוצה לענות נפשו בצומות ואין מנחגו לסבול תעניות ע"כ צריך בראשונה
 להתענות יום אחד בחדש ויתחיל בימי דקור כי הימים קצרים ונפו חזק ולא יזיק לו החוב
 ויעמוד על זה המנהג ימים ואחרי כן יוסיף מעט ויהיה תעניתו בימי החום לא בימי הקיץ
 ואחרי כן יוסיף מעט להתענות בימי הקיץ ואם יצטרך להתענות יום בכל שבוע ידע כי היגיע'
 שישבול יהיה בכעס הראשונה ושנית וקצת היגיעה תשאר בג' והעט קוצר מסנה תשאר
 בחמישית ובששית וכשיתחיל לדהכנס בשביעת לא ייגע בה שום יגיעה כלל ובראותו כי
 יקוץ וייגע בתעניתו או בעניין עבודתו יעביר על לבו כל הטובות והתועלות אשר יש לו מן
 העבודה ההיא ורהזיק אשר ירחיק מעצמו בה וידע כי הצום יכניע הלב וצריך לכל הרוצה
 ללמוד ההרגל שידע כי כל עובד עבודה ומתעסק בשום מעשה או ייגע עצמו בדברים כבדים
 צריך בראשון לחשוב בטוב הבא עליו בעשותו אות וברעה הבא עליו אם לא יעשנה וכפי גודל
 הטובה הבאה עליו כן תהיה רוב תאותו לעשותו כי אם ידע כי תבא אליו הנאה גדולה ממנו
 תקל בעיניו היגיעה אשר ימצא בה כגון שכר עובד אדמה אם ירגנו לו מחיר גדול בשביל
 שמתו במחיר הרב אשר ימצא ממנו לא יקוץ בה ולא ימאסנה אך תנעם לו יגיעתו

ואולם

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

ואולם יש אנשים אומרים כי לא תערב היגיעה והעבודה לעובד אלא אחרי אורך ימי בעבודתו ואז יכיר הטוב והרע וידע כי יש לו גמול עליו ואז יוכל לשקוד על עבודתו ולא יקוץ בה אך בהתחלת דבוקו בעבודה יקוץ בה וימאסנה פעמים רבות ויזנחנה ועל כן אשיב עליהם ואומר כי לא ידבק אדם בעבודה אלא בארבעה דברים אחרי דעתו גמולו מסנה ואחרי עמדו בה שנים רבות ואחרי קנותו שכל טוב ואחרי דעתו סוד התאוה והפכה בכל המעשים כי כל כרתחיל לעשות שום מעשה אם יהיה לו במעשה ההוא שום הנאה תכנס בלבו התאוה כי כן כל מעשה שיש בו שום הנאה ליכנס בלבו האהבה ראשונה ואחר כן תסור ותכנס בלבו השנאה ולקץ ימים תסור וכן יתחלפו תמיד יסור האחד ויבא השני אך אם תהיה הנאת העובד בעבודתו גדולה ויש לו שכל תעמוד האהבה ימים רבים והשנאה ימים מספר ואם לא יהיה לו שכל טוב ואין לו בעבודתו הנאה גדולה או יבא עליו מסנה הנאה מצד אחד ומהומה מצד אחד תעמוד האהבה ימים מועטים והשנאה תאריך ימים וכאשר יתחלפו פעם רבות אם יתחדשו לאדם חדושים טובים בעבודתו או תוסף האהבה ורגדל ואם יתחדשו דברים רעים תוסף השנאה ואם לא תתחדש בעבודה דבר יהיו שנים שזון עד יבא השכל ויכריע ביניהם כי אם יהיה השכל טוב תתחזק התאוה כשביל הדגאות הנאות מסנה ואם תחלש האהבה תתחזק השנאה ותלך הלוך ורגדל ותחמטע האהבה בכל יום ואחרי אשר גלינו סוד האהבה והשנאה נאמר כי צריך לבעל העבודה להכיר בתחלת עבודתו כי קאהבה והשנאה גלחמים שניהם פעם יגבר האהבה ופעם יגבר השני ועל כן אין צריך בתחלת עבודתו לחיות חושש אם יקוץ בה כי זה משפט האהבה בתחלתה כי תגיע לתכלית ידוע ותחדל ואחר כך תשוב ותתחזק ותתחדש כנשר ואחר כן אם תחלש האהבה ותכבד השנאה אל יהי גואשמן העבודה רק ידע כי לקץ ימים תחלף לא אם האדם נכער מדעת ולא יכיר ההנאה שיש בעבודת הכורא אז יאריכו ימי השנאה וימעטו ימי האהבה וכל אשר תלך תתחזק השנאה ועל כן צריך למשכיל בתחלת עבודתו להרגיל נפשו בלאט לבל יקוץ בעבודה כי בהכנס האהבה בלב לעשות דבר מצוה צריך למהר לעשותה ובראותו כי תמעט האהבה ותתחיל השנאה יש אנשי חכמי לבכ יטריחו על נפשם ולא יניחוה להקל מעליהם עד אשר תסור השנאה ויש אנשי סכל לא יוכלו לשגר שנאתם ויקוצו במעשה ההוא ויניחוהו עד אשר יאבד מרשותם ולא יחזקו במקצתו ולא יניחו הכל לא יאבד מהם ועל כן צריך למשכיל בראותו כי רכנס השנאה בלבו ויקוץ בעבודה לבל יניח כל המעשה ואל יאמר אניח הכל עתה ואחרי כן אחזור ליו כי אם יניח הכל יאבד מידו ואם יחזיק מסנו במקצתו לא יאבד כגון מי שנגזר אבר מאיבריו אם נגזר כל האבר מן הגוף אין לו תקנה ואין לו רפואה ואם נשאר אבר מעורה כגוף יש לו תקנה ויחזור לקדמותו כשירפאהו וכן יש לבעל העבודה לעשות בכל עניני עבודתו כגון חצויות שאם יתחיל להתענות ימים מספר ואחר כן יקוץ בהם אל ימנע עצמו מן הכל רק ישענה יום אחר בשבוע או אפילו יום אחד ש וכן אם יתחיל להתפלל ויקוץ בתפלה יתפלל ימים בשבוע או פעם אחת ביום ואם יתחיל ללמוד ויקוץ בה יקרא מעט בכל שבוע ודע כי לא יקוץ אדם בשום מעשה רק בהתחלתו וכשיאריך בו ימים ושנים יהיה לו הכל מנהג ותדבק בו נפשו ואף פי שיש בו שורח גדול כי כן נראה כל המרגיל עצמו לאכול דבר שלא יאכל מימיו או דבר אשר ימאסנו או דבר מר אם תנחן בו ימים אז לא יבד עליו ויהיה לו כמנהג וידבק בנפשו על כן אומר

דברים מסייעים לעבודת האל יתברך

כי המרגיל נפשו בעבודה אל יתחיל בעניינים קשים כי אם בעניינים קלים ואם לא יוכל לעשותם אע"פ שהם קלים יעשה קצתם וכל אשר ילך יוסיף עליהם ובראותו כי רקוץ נפשו ימטט מהם ויעשה קצתם ואל יניח דהכל כמו שפירשתי והעניינים הקלים הם כגון התפלה ושאלת שלום ולעזור לעניים כפי יכלתו ולבקר חולים ללוות כה"כ אך העניינים הכבדים כגון להתענות בצומת ולהסנע מכל תאוה כש'זמן לו ולהסכר מן ראונאה והגזל והשבועה והכעס והקנאה ולאסור מותר ולהתיר אסור יש לאדם לחנך נפשו ולהרגילה באשר ירגיל האב לבנו וללמד אותו דרך ארץ כי הוא צריך בראשונה ללמד לו העסקים הקלים אשר אין בהם פחד ולא יגיעה וכל אשר ילך יוסיף עליהם ואו לא יקוץ בהם ה"בן אך אם נחלחל ולמדוהו העסקים הכבדים יקוץ בהם ויהיה לו סבה למאוס הכל ולא ישוב ל"ו ועל כן אין דבר אשר יוכל המשכיל לכבוש בו יצור כמו שיזכור לגפש הטובות וההנאות שיש בעבודת האל והרעות הנאות למי שלא יעשנה ואם תאמר כי יש אנשים אשר לא ישמעו ולא יכנעו מדעתם כשמעם המדות הא' ותוכחותיהם דע כי האנשים ההם אין לו לחלק בהם ולא בתפלתם וראוי להעלים עיני מהם ומן תפלתם ועליוהם נאמר אם ישמעו ואם יחדלו וכבר זכרתי לך בכל עת נלחם היצר עם השכל ועל כן בכל עסק מעסק האדם אם תעלה מלחם בין שניהם ואם תראה האדם הולך בעסקיו בדרך מישור דע כי השכל גבר על היצר והכניעהו על כן אנו צריכינ חייבין בכל עסק לעזור לשכל במלחמתו כי השכל והיצר הם שני גבורים נלחמים אך היצר ספגו אכזריותו וקושי טבעו וספגו נעימות השכל ודקות טבעו היצר תקיף מן השכל ולפעמים יהיו שוים בכח ואם יעזור האדם לאחד מהם יהיה החלש ונדף ועל כן אנו צריכינ לעזור לשכל אחרי אשר שניהם שוים ועל זה נאמר ראה נרחתי לפניך היום את החיים וארץ השוב הוא השכל והמות והרע הוא היצר הרע והודיענו כי כח זה כח זה ועל כן צונו לעזור לשכל כאשר אמר ובחרת בחיים ועל כן אמרו ח'ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ספגו שמלחמות השכל והיצר שוין ונתן הבורא יר' רשות לאדם להמשך אחר מי שירצה משניהם אבל אם ימצא האדם דן בעיני הבורא כשירצה להמשך אחרי היצר ולעזור אותו יודמנו לו מונעים או מעכבים או דברים מטרידים ולא יניחנו הבורא לעזור ליצר והבורא יעשה כזה לאדם בעבור חסדי אבותיו או בעבור אשר יכיר לבו כי הוא מאמן או בעבור כי יכיר כי באחרונה יהיה חסיד גמור ויהיה טן הזוכים לראות פני הבורא וסן הקרובים אליו וכשיכיר הבורא מה שעתיד להיות ירצה שיהיה נקי בעת שישוב מדרכו הרעה ויהיה קדוש וע"כ אנו אומרים בתפלה השיבנו אביו לתורתך כי נתפלל לבל יודמן לבו שטן מעכב אותנו ואשר אין להם דן בעיני הא' לעשות טוב יניחם הבורא ללכת בשרירות לבם ועל זה נאמר ואתה הסכות את לבם אחורנית זע"כ כשירצה אחד מהם לשוב פרשתו ויכיר הבורא כי לא ישוב בלב שלם יודמן לו הדברים המונעים ומטרידים אותו כמו שאמר כי נתבאו לראות פני והוה' הסכות את לבם כי הרשעים בעשות עבירה לא יודמן להם מונע כדי שתצא רשעתם שכלב לידו מעשה כאשר אמר למען תפוש את בית ישראל וע"כ אמר הנביא ע"ה למה תתענו י' מדרכך וכן הוא אומר אל נא תסאסנו מן יודמנו לנו מאורעות יעכבו אותנו מעבוד אמותך וצרי לבעל העבודה כחשבו לעשות מצוה ויציאנה לאור סהרה יש לו להכיר כי מצא דן בעיני אלהיו וכי הבורא אוהב אותו וכשירצה לעשות עבירה ויודמנו לו דברים מטרידים ולא רשלים לו ידע

ענייני התשובה וכדר התפלה

כי מצא חן בעיני אלהיו כש' דוד ע'ה חיי' אשר מנעני מהרע אותך ויש לנמלט מן העבירה
 להכיר כי הנור בחר בעבודתו ונתפלתו ועל כן ישמרהו מהתעסק במעשים מטונפי' כדי שיהא
 נקי וקדוש לעבוד אלהיו ובעבור זה צריך כל אדם לעזור לשכל ובדבר הזה ינב' השכל על
 היצר ויש לאדם בעשותו עבירה ויתנכר עליו היצר עד עשותו חפצו הוא חייב להנחם אחר
 עשייתו וידאג וישתוסס ואם יעשה כן יהיה לאות עליו כי ישיב מעשיו ברוכ הימי' וכשיתעצב
 אדם באז' מ' שלשה עת' יש תקוה לאחריתו להשיב מעשיו האחד טרם עשותו העבירה והשני
 בעוד עשיתו העבירה והשלישי אחרי עשותו אותה ואשר ינחם טרם עשותו אותה הוא טוב
 מכלם ואשר ינחם אחרי עשותו אותה הוא רע מכלם וזה ידמה למי שינחם ויעשה תשובה
 בשעת מיתתו ולא זכר אלהיו בעת בריאתו ובכשתהו בשלותו ועל כן אין זה תועלת. השם
 יצילנו משאון היצר וישיב דרכינו ויעזרנו להשיב מעשינו בזה ובכא וכן יהי רצון:

שער השביעי בענייני התשובה:

וכל הדברי' התלויין בה והנלוים אליה מסדר התפל' וענייני הפרישות:

דע בני כי כאשר חולי הנוף בא מהשתנות מססך התעורבות אם כתוספת אם בגרעון או
 בשנוי כחם והתיספת הוא כגון שירבה הדם בגוף והעורר חליים קשים או שתרכבה הטרה
 האדומה או השחורה ותעורר חליים מסוגי' או שתרבה הל'חה הלבנה ותעורר כמו כן חליים
 וכאשר התיספת תעורר חליים כן החסרון יעורר חליים אחרים הפך הראשונים. גם כל אחד
 מאלה התעורבות כשיעמוד בקי' המישור וישנה בהם שנוי רע יעורר חליים כגון הדם כש היה
 שריוף וישתנה להיות שחור וגם אף על פי שלא יחסר ולא יוסף יעורר חליים. וכן כל אחד
 בשום א' על הקיבין בכמותו כן באיכותו יעורר חליי' על כן צריך לגוף כעת יעוררו עליו חליים
 באחת מאלו הסבות שלשה או במקרה אחר זולתם כגון הכאה או שרפת אש או ביגיע' הנוף
 וכדומה לו ראו למטה לרפאת המח' בשרם יגדל ויוסף התולי וכפי' תוספת כחו תחלש כח
 הגוף ויתקצף על האדם הזקן ויאבד לפיכך אמרנו שצריך לכל משכיל כשירגיש חולי' בגופו
 למטה לרפאתו. וכאשר אמרנו כי חליים יתעוררו בגוף כן יש לנפש משנוי הכחות או משנוי
 האיכות או משיניהם כאחד או ממקרה אחר וחולי' הנוף הוא חלוף מנהגו כשיחלשו פעולותיו
 השבעות או ישתנו בזה יודע החולי' וכל עוד היות פעולות הנוף הטבעיות הולכות לתוסם
 וניהגות על מנהגם ולא תכטל דבר מהם ולא ישתנה נאמר כי לא יקרא האדם חולה והנה לך
 האות כמה שבגדיל בין החולי' והבריאות ועל כן נאמר כי לנפש עצמה כמו כן חליים רעים
 יבואו מהסכנות והם החגרשים וכל אחד מהם יחליאנה בין שיוסף הדבר הסחליא. כא כוראו
 בין ש חסר ויודע חולי' הנשמה בשעת שישתנו פעולותיה הנפשיות או יתכטל אחד מהם ועל
 כן צריך לרפא אותה ולהראות הדרך אשר בה יוכל לתקן ענייניה. ונאמר בידוע כי כל דבר
 מועיל לא יהיה פעול כי אם לזולתו כי לא יתכן להיות אבר מאיברי' הנוף סכה וקובה ולא הפה
 אוכל ונאכל ולא העין רואה ונראה ולא היד בונה ונבנה ולא הנר דולק ומדליק אבל הפועל
 זולתי הפועל ואי אפשר להיות הפועל והפעול דבר אחד זולתי הנשמה לכרה כי היא יודעת

כל הדברים הידועים ויודעת עצמה אם כן היא יודעת עצמה ויודע לעצמה.
 דע כי כעלי' הפועל הם ג' הנכרא הוא ידוע יא'ינו יודע פועל ואינו פעול והכורא יודע ואינו
 ידוע מכוראיו והשלישי הנשמה אשר היא בינונית בין הכורא ובין הנכרא וקבלה מכח הכורא
 להיות

ענייני החשובה וסדר התפלה

יח

להיות יודעת ומכח הנכרא להיות ידועה והכח אשר בה היא יודעת תעיד כי לא תמורה כלל
מפני שהיא מועלת הכל ואין לה פועל ועל כן לא פעל בה דבות פעולתו והכח אשר בה היא
ידועה תעיד כי תמות מפני שהיא פעולה לדבר אחר ועל כן נאמר כי יש בה שני הכחות
יודעת וכח ידועה כשתגבר אחד אין כח לשני כי הוא הפכה ועל כן נאמר כי הנה הידועה היא
הסכלו בעניו כי הידועים הם הכתכות והצמחים והנבראים ולא תהיה ידיעה הנפש אלץ
בדבר שסכלה קודם זה ועל כן נשגב הבורא משלוט בו הכח היודעת כי אלו יהיה ידוע ידעה
הוא ידוע ואחרי אשר הנפש יש בה אלה הכחות נאמר כי אם תגבר נדה כח היודעת ידעת
דרכי האל יתבודד וענינו והדברים הטובים בעיניו לא שתהיה הנפש יודעת אותו רק דרכי
ומדותיו והמעשה הטוב בעיניו ותחביר אליהם להיות יודעת קצת מעניני בראוי וכמו שהיה
בריאחם זאת הנפש לא תמות כלל אך אם תחלש זאת הכח תהיה בה אילת וכידוע כי זאת
הנפש תמות כאשר תמות נפש הנהכה ועל כן לא נא כי נפש החכמה הידועה היא נבראת
נפש יודעת כי אין כונתנו לחכמות הזרות כי אם אל החכמות הישרות אשר ילמד אדם מרם
דרכי האל לזה יקרא חכם וזאת תחיה ולא תמות נפשו כלל ועוד איסר אחרי אשר דברנו כי
הנפש היא מועלת בעצמה ובזולתה כי כאשר היא יודעת זולתה תדע נפשה וכל כח הפועל
בזולתו אם לדעת זולתה או להודיע דעת זולתו כי תוכל לפעול ליצירה לזה ענינו הוא ידוע
הדע והנה יצא מדברינו כי המשכיל כמו שילמד לאחרים וכל ילכו לנפש הוא יצטרך לזרזו
כי נפש הוא המיסדת והמיסדת וכשביל שיש באדם הכח הזה שהוא יכול להודיע ונפשו
נתחייב לקבל עונש על הרע ושכ על השוב מפני שיש לו בה להזהיר עצמו ואין צורך להלתו
כי הנהמות לא יוכלו להזהיר לזולתם ולא להזהיר עצמם וכן החינוקות וד סני רדעת וההרש
והאלם על כן אין להם עונש כי לא יוכלו להזהיר עצמם ואין להם שכר מפני שלא יעשו כמנהג
מעשה ממעשי היושר ובעבור שיש באדם כח להזהיר נפשות נאמר כי זה הכח הוא השומר
אותו וכשישגה השומר אותו עד אשר יאבד השומר יענש השומר וכן כשתשגה הנפש היודעת
ולא תשמור את עצמה עד אשר יאבד השומר יענש השומר וכן כשתשגה הנפש היודעת ולא
תשמור את עצמה עד שתאבד נאמר כי תאבד בעונה ומלבד זה העונש על אשר לא שכר נפש
זה סגור כאשר אמר והצופה כי יראה חרב ולא הזהיר את העם והנא חרב והקב נפש הא
רשע בעונו ימות ורבו מיד הצופה אדרוש ואחרי אשר הנפש תהיה השוכרת והשמונה אב
תאבד תאבד בעונה ועוד מפני שהיא שומר תענש וזהו ביאור גדול על העונש והשכר בעולם
הנא ידוע כי כח השומר לא תהי' לחסרי השכל כמו שאמרנו אלא לשיש לו שכל כי הבורא
לא יתחבר כי אם לאנשי השכל כאשר אמר רק אתכם ידעתי ככל משפחות האזכרה ועל כן
אחרי אשר יתחבר אליהם יקריבם אלו ועל כן יענוש אותם ולא יענוש הרשעים הרחוקים ממנו
כאשר אמר בקרוני אקדש ואחרי אשר ביארנו זה דקדק דגדול נאמר כי רשעים ררעו דומים
לחללים כמו שזכרנו כי בעת ישיבה דתעוררות אב נאמרם אם נכמותם ישיבה כדום הדם
אשר הוא קיום הגוף וכעמידו ובהיות הדם צלול ופוח יפרה דגוף ויאר ויהי כנשיו נמישור
וכשישתנה ירד ויחלש כי האיברים כפני שאין הדם צלול נכה ירדוקו על כן דם דהישג
גדלים כי התעוררות הרעות יתעוררו נדכודם הדוא יתקה כל הגוף וירד דגוף בפניו וע

הדם וישתנו פעולותיו

ענייני התשובה

ועל כן אמר כי הנפש תחלה כמו הגוף וחולי הנפש יבא מחמש סבורי ממראה העינים ושמוע האזנים ומלאכת הלשון והשפטים ועסקי הידים ותנועת חרגלים ומלבד אלה החמשה הגלויים יש סבה אחרת פנימית מתערבת בנפש והיא המחשבה וממנה תתעורר התאוה אשר היא יסוד כל העכירות אך המחשבה היא מן הנפש ואין לה לא יהיה לנפש גוף ולא היתה מחשבתה עבודה ורעה לא זכה כנפשות המלאכים ואולם מפני חכמתה לגוף היתה המחשבה נסח ועבה והיתה מעורבת עם מכחות עליונות ופעם מעניינים תחתיים והדמיון לזה באו אחד מהמלאכים הונח באדמה ונכרא לגוף והיה כאחד ממנו וצריך לנו לחשוב כי יש שני כחות נלחמות זו עם זו אחת נמשכת למעלה למעשים עליונים ואחת נמשכת לעניינים תחתונים כשני שותפין אחר חכם ואחד כסיל כשישתתפו בעצם אחד ויעש כל אחד מהם עסקו בעסק ההוא תראה עסק הכסיל משונה ונרוע ועסק החכם נחמד כליל ייפי ואם יתעסקו בעסק אחד אשר לא יחלק ולא יוכל כל אחד לעשות מעשה לבדו כי אם נחכרת שותפו תראה המלאכה ההיא מעורבת בין טוב ובין רע אבל אם יהיה לאחד מהשותפין כח ויתרון על השני תראה מעולתו יותר מעולת חברו אם ינכר הכסיל יראה הנריעות והחסרון ורוע התיקון גובר במלאכה ההיא ואם יחזק החכם יראה במלאכה התיקון והיושר והפנימוני על כן אומ' כי כפי כח הנפש או חולשתה יראה מכחה המחשבה ואם תהיה המחשבה נוטה לרברים עליונים יהיו הפעולות הנאות מכחה נוטים לחסידות ולישר והיו פעולות הרגשים החמשים אשר זכרנו נמשכות לישר ולתמידות ולא חמשה הרגשים הן כמו תועלות הנדין אשר בריבים ילך הדם להשקות כל איברי הגוף וכן אלה הרגשות הם תועלות ילכו כמ כחות א המחשבה להשקות את הנפש ועל זה אצרו ולא תתורו אחרי לבבכם וכן אר' ל ליבא ועינא תרי סרסורי דעכירה ניגתו וכשיתערכו רמקשים הרעים בנפש ישחיתו פעולותיה עד אשר יסורו ממנה גם כאשר ישחיתו התערוכות מעשה הגוף כן ישחיתו המחשבות הרעות מעשה הנפש ומעשה הנפש הוא הרעה והשכל והרבור והענוה והיראה והתקנה ושאר כחותיה תשובים וכשתתערכו בה התאוה הרעה תשחיתם כלם כאשר ישחיתו התערוכות מעשה הגוף כן תשחית תערוכת התאוה מעשה הנפש ועל כן אנו צריכין לרפאת זה החולי על דרך רפואת הגוף ונאמר כאשר חולי הבא מתערוכות צריך בתחלתו רפואות משלשלות פטהרות את הנגע מבפנים ואז תועיל הרפואה מבחוץ כי אם תתן לו רפואה או משיחה או תחבושת והנגע עומד בעיניו לא תועיל הרפואה רק להרחיק התערוכות ותוסיף על ההיזק כ"ש ונוסף גם הוא על שונאינו ועוד מה תוכל הרפואה לעשות מבחוץ והאורב יושב לו בחדרו וכפי אשר תתקן הוא יקלקל ויאכד הגוף בין מלחש' שניהם וע"כ צריך לסחר הגוף וכשיהיה נקי או תועיל הרפואה כמו היריעה המטונפת אם תרצה לצבוע אותה לא ידבק בה הצבע מפני השינופים עד ירחיצוה היטב ותהיה נקיה וכפי שתהיה נקיה תקבל הצבע היטב וכן הנפש כשנדיח ממנה חילאי המחשבה הרעה והתאוה הנגעלת או תדבק בה כח התשובה כמו הבגד הרחוק וע"ו אם' שרעה בכל עת יהיו בגדיך לבנים רומז לנקיות הלב כלום תהיה כונתך בכל עת שתהיה לך כרואן רחוק לקבל המעשים הטובים וכן אמר בתשובה יעזוב רשע דרכו ואיש אין מ"ח שנותיו וישוב אל יי וירחם וזו אומ' כי כשיחלה הגוף נקח רפואה שתהיה כנגד חולי הגוף וכפי ריחוק החולי מקו המישור לצד אח' יהיה חזק הרפואה לצד אחר כגון אם

בא על הגוף חסימות מעש נתן לו רפואה קרה מעש ואם תהיה חסימות רבה תהיה קרירות הרפואה בתכלית החזק כי לא ישוב החסימות לקו המישור כ"א בקרירות שיקרר אותו כפי רחוקו מקו המישור כרפואת הגפוש אשר תפליג באחנת מסון ירגיל האדם נפשו בצדקות ולהסיר התאוה והכצע וזה יהיה בשמחתו בחלקו ושיזכור כי הכל יאבד ושיחשוב כי המורה כואהו פתאום ויתחבר לחולים ויתכונן כמתים ויעמוד בבית הקברות ויכיר כי מקר יהיה כאח' מהם וכן רפואת הגפוש מאהבת נשים למאוס אותם מיאוס כפי אהבתו ולזכור את מוסב ומדותיהם הרעות וכי הם רשת לאדם וכשגילם ישכח עבודת אהיה וכן רפואת הגפוש מן הגאווה יהיה בהצנע לכת ואם חוליה ברשע וחונף תהיה רפואתה כאמונה וצדק ובעשותו רפואה לאחת מאה המדות או זולתם ירגיל הגפוש על הרפואה ימים רבים כי הרפואה לא תסיר החולי ברנע אחד כי אם נימים רבים כשיתמיד אותה ויחדשנה בכל יום וככה רפואת חולי הגפוש והנה לך דמיון לרפואת הגאווה ירגיל נפשו בשפלות הלב ובהצנע לכת ושאלת שלום לכל אדם ובשבועה לגל ידבר בגאווה ואל יתגאה על עבדיו ולא על שפלים ממנו ואם שמע הרפתו ממנו ידום ואם יזיקוהו יקבל ויכנע לא כי בכל זה תכנע הגאווה ותסור אך לא יום אחד ולא יומים כי אם ימים רבים וידור נדר לשקוד על זה זמן קצוב כמו שזכרנו ואם יתגבר עליו היצר יום אחד יתענה ויתן צדקה ויתודה השאו ויוסיף על הזמן כדי שיהיה לו למשמרת בפעם שנייה ויהיה מן ישלוט בו היצר ובוה ישקוד על המצוה עד שתשוב לו למנהג כאשר אמר החכם מנעורי הייתי עז פנים ולא נכלמה מצות כל רע עד אשר קנאתי בחכמי והרגלתי נפשי בענוה ולא היתה מלבי כי אם בהכרח ובשבועה וכאשר שקדתי עליה ימים וראיתי נעימותיה חשקתי בה ודבקה נפשי אחריה ויצא שמי כאנשי דורי כי הייתי בתכלית הענוה וכן אמר כי הרצאה היא מן החליים הרעים הפמיר'ים גפוש האדם ועל כן אנו צריכין לזכור כל הדברים אשר בהם תוכל התאוה להתבסל ואלה הם כשיחיה רגיל ברוב אכילה ושתי' ובחברת הנשים גם כרוב העושר והכבוד גם ברוב השלנות וההשקט וכרוב הפתיות וחסרון השכל וכר' התענוגים וחסרון חברת החכמים והחסידים גם בחכרת אנשי בליעל ואנשי רשע לפיכך תהיה הרפואה להמעיט אדם מן ההרגל בדברים האלה ויהיה מאכלו ושתייתו כמשפט ולא לשבוע ולא יאכל מאכלין חמין בתבלין כי בזה תחלש תאות המשגל וימעיט מחברת הנשים ומלשחוק עמה ומלקרוא ספרי החשק ויזכור כל סום שיש בהן ובזה תחלש תאותו וכשירגיל בזה תחלש תאות המשגל וימעיט מחברת העשירים והשרים ובזה תחלש תאות העושר והשרר וימעיט מעסקיו וסחורותיו ויזכור כל מום שיש בהן ובזה תחלש תאותו וכשירגיל בזה תחלש תאותו מן העולם ומעסקי תכל וימעיט מלבוש בנדים נאים ומלבא לבית המשתת ולטייל בגנים ובזה תחלש תאורו מהתענוגים וימעיט לאכול מינים רבים ממיני המטעמים והיין וכשירגיל תחלש תאות האכילה וימעיט מחברת אנשי רשע וכשירגיל בזה תחלש תאותו במעשיהם ובחגרתם וכפי שצריך לחמעיט מן הדברים הפגדלים התאוה כן צריך להרבות כדברים המחלישים את התאוה וזה פירושם אם תהיה תאותו חזקה באהבת נשים יכול לאכול רפואות קרירות ויכשור ואו תמעיט תאותו בנשים ויתענה ימים כשבוע וביום תעניתו יאכל פת במים כלבד וכזה תחלש מאד תאות האוכל וירגיל ללכת לבתי הסתים וישב שם עד שעה גדולה לבדו ובזה תחלש נר מצד תאות העולם וירגיל להתחבר תמיד לעניים ולמרודים

ענייני הפרישות והתשובה וסדר התפלה

ולמרודים ולחולים וכוה תחלש מאד תאות העושר והכבוד וירגיל תמיד לקרוא דברי אלהים ומראותיו ונפלאותיו ויתבינן כאשר יקרא ויכיר מן הכתוב גבורות אלהיו וענשו ותעצומו ומשפטו וזוה תחלש אכזריות לבו וקשי ערמו ויפחד מאלהו וירגיל לקרוא דברי רכותו וזל ללבוז דבריהם וחכמתם וסידותם ויכיר וידע המצוה וזוה יכיר פתיות לבו וסבלותו ויפקחו עיניו וירגיל להרבות תפלות ותחנונים בכל יום ובחצי הלילה וכוה יקל מרשעו ודורנו וירגיל להעביר על לבו כל ההנאות הבאות לו בסוד התאוה הרעה וירגיל להעביר על לבו תמיד הרעות והמהומות אשר ימצאוהו כשירדוף אחר התאוה וכאשר יפא האדם על הדרך הזאת חולי התאוה כן על דרך זאת ירפא חולי הכעס והענין הזה שירגיל אדם נפשו בכל עניינים המסעשים את הכעס וא"ה שמות קצתם כי האדם יגדל כעסו כשישתבש עיניו מענייניו וזוה יבוא לו היזק ממקום השוכ או יאוש ממקום התקוה או יאמר דברים הפך רצונו או ישוכ נכלם ואדם כשאלתו או כשירצה לתקן מעשה וישחת לו או שיהי הכסיל או פתי כי אנו רואים החכם ימטע כעסו ויכול ללבוש כעסו וכן כשיתחבר לאנשי רשע ופריצים ככה נאמר כי ימטע הכעס ברוכ החכמה והשכל וחברת מתי מסר ולהסעיש מהרבות המאכלים ולקראו הדברים אשר יפחד בהם מאלהיו ויחשב כי העולם כאין וכל עושרו וכל טובו ועל כן לא יכעס כשיאבד חפצו או ישתכשו עסקיו וכשיתנהג אדם כאלה הדברים תמיד ימטע כעסו וזו היא רפואת הנשמה ודע כי מלאכת רפואת הנשמה נחלקת לשני חלקים חלק המחשבה וחלק המעשה וצריך לרפא תחלה חלק המחשבה ואחר כן חלק המעשה כי כן חולי הגוף נחלקים לשני חלקים חלק חוליים הפנמיים אשר בתוך הגוף וחלק החוליים הגלויים כמו כן לגפש חוליים בעלמים כגון הקנאה והמששמה והמדמה והחונף הכעס והתאוה והחוליים הגלויים הנגבד ותרכילות ולדבר נכלה והזנות הרצחנות ומקח שחד ועל כן האדם צריך לבטל בתחלה הכחות אשר גרמו אלה השני חלקים ואחר כן לבטל חלק המחשבה ואחר כן חלק המעשה להרגיל הגפש ימים רבים וזוה וכשירגיל הגפש ימים רבים וזוה צריך שישקול נפשו לדעת אם הוא צדיק או רשע וישים נפשו כמו לשון המשקל בין שתי הכפות ואם יראה אותה כי נחלשה מאד מן העכירות הקדמוניות ואינו נכסף להם כבתחלה והוא נכסף למעשים הטינים אשר החל ללמוד יאמין וידע כי מצא בעיני אלהיו חן ועלה זכרונו לטוב ונכלל לכת החסידים ואם יראה כי עוד התאוה החזקה לא נחלש ונלסמף א"ה עיד והמעשים הטובים לא יכסף אליהם דע כי לא מצא חן בעיני אלהיו ועוד לא נפתחו לו שערי תשובה ועל כן ישתדל ויוסף עבודתו

שער השמיני מעניני דעת ית

כל הרוצה לעבוד הכורא ית צריך לדעת מה הוא ואין ידע לעכדו וכל הרוצה לדעת אמתת הכורא יחשוב בלבו הכחית אשר בהם יהיה נודע כל דבר נכרא ובהפך הדברים ההם יודיע כי יש כורא על כל ואמר כי הכחית אשר בו נודע לכל דבר הוא מגדרו ומכמותו ומן איכותו ומתכונתו ונדר כל דבר הוא הנכול המסובב על סגבלו ומוגבלו עליו כאומרך כל מדבר אדם וכל אדם מדבר וכאמרך כל מספר זוג הוא נחלק בשוה הוא מספר זוג וכאמרך כל אוכל חי וכל חי אוכל והאיכות זוג כאמרך איכות זאת הרפואה חמה או קרה והכמות היא כאמרך כמות זה המסון כך וכך אלמים ותכונתו כאמרך זאת התכנית משולש או מרובע וכל אלה

ענייני דעת יתברך

כ

אלה הכחות לא היו כי אם סמך הבריאה אבל קודם הבריאה לא היו וחדמיון נאלו על עשירי
חוץ ים אוק נוס דהינו או סקודה סים ותכסיס אליו סימי הים ויהיה הגבול הססוכב אל הרהט
זהו כסו גבול הבריאה והמים אשר ברה ש הוא דמיון
לנבראים והמים אשר בים דמיון לאשר הוא כחוץ לבריאה יתוכל לחלוק הרהיט רהווא לכמה
חלקים שתוצה ולדעת עסקו ורחבו מפני שהוא מוגבל אך רמים אשר רב חוץ לגבול ההוא
לא תוכל לחלוק אותם ולא לדעת עסקם ולא תוכל לעשות בהם דבר פכל אשר עשית
ברהט מפני שאין להם לגבול ולא תכלית והגורא הוא קודם הבריאה אם כן הכמות
והאיכות והגדר אינו בו ועל כן לא יודע הנורא מהם רק נאמר אחרי אשר אלה הכחות לא
נמצאו אלא אחרי הבריאה ולא היו קודם הבריאה נאמר כי הפכס יהיה קודם הבריאה כי
כל דבר יש לו הפך כאשר יש לנורא ית נברא והוא הפכו וכל אחד מהם בתכלית הרחק מן
האחר ונאמר כי אלה הכחות או היו קודם בריאת העולם או לא היו ואם תאמר כי היו אין כין
שעת הבריאה לשעת הקודמת לח הפרש כי מה שהיה קודם הבריאה הוא היה אחרי הבריאה
אם כן קודם הבריאה לא היה ואם תאמר כי לא היו שם הפכס או אפיסתם ואם היה הפכס
או אפיסתם בשנחקיר עליו נמצא בו גבולים אשר יגבילו לנו מציאות הנורא ולא מציאותות
שהם סיכויים על מציאותו אלא מזולתם ונאמר אליו יהיה אדם נברא עור ומחיותו לא ראיה
אור אך היה חכם ומשכיל וידע כי יש בעולם אורה ואינו משיג אותה ולא ידע על איזה ענין
הוא או איזה תכנית ההירק ידע כי היא הפך כמה ש שיג כי בעיניו לא ישיג דבר אך בשכלו
ידע כחות האור ואף על פי שלכדהו אדם ויאמר לו כי יש אור לא יוכל להודיעו מראהו ואם
יאמר לו כי השמש לבן וך ונהיר לא יכיר מה הוא או פי לא ראה מיסודו לבן וך ונדייר
ואחרי אשר לא יוכל להכיר השמש כי לא ראה דבר לבן וך ובהיר וצח שהם סדות השמש
ותארו לא יוכל להכיר השמש ואלו היה יודע מהו דבר לבן וך מיד היה מכיר השמש אע"פ
שלא ראה אותם מן הננה נודע לך כי חסרון ידיעתו השמש לא בא אליו אלא מחסרון
הכרת תוארו ואלו היה יודע תוארו היה יודע אותו מיד וכן אנחנו נדע כי כל דבר יש לו מהות
הם תוארו וזמן התוארים הם ידע הדברי ההם ומי שלא יכיר התוארים ולא ישיגם אי אפשר
לו להשיג מהות הדבר אם כן לא נשיג הנורא מפני שלא נשיג כחותיו שהם כתיארים לנו כן
ואולם לא נשיג אותם מפני שאין בינינו וביניהם שום דמיון ושותפות כעבור שהוא נורא ואנו
נבראים ואין לו גוף ואנחנו בעלי גופים והוא אחד ואנחנו רבים והוא קיים ואנחנו אובדים אם
כן לא נוכל להשיגו כי לא ישיג דבר לדבר אחר רק בקצת שותפו ודמיון שיש בין העין והאורה
כי האורה היא לבנה ובהירה ויש בה אור נוצץ ואלה הג' כחות הם מציאותם בשמש ובכל
פאור ועל כן תשיג העין האורה מפני זה השיתוף שביניהם וכן היד לא תשיג כי אם גוף
כמה מפני שהיא גוף ויש ביניהם שותפות ותשיג כל דבר חס וקר מפני שיש בה כח סמוסכת
סקרירות ופחו בקרירות אשר בה תשיג הקור יבחסימו אשר בה תשיג החום וכן תשיג כל דבר
לח ויכש מפני שיש בה שני אלה הכחות סמוסכות ואינה לחה מאד ולא יבשה רק במישור ועל
כן בלחות תשיג כל דבר לח וביבשות כל דבר יבש וכן הלשון תשיג הדברים אשר בינו וביניהם
שותף ודמיון כי הלשון לח ועל כן תשיג כל דבר לח ולא נאם כי תשיג היבש אך ישיג חסרון
הלח סן הצד הזה ישיג היבש ותשיג הטעמים מפני שהיא רוב הדם תשיג המתוק כי היא הדם

זלא

ענייני דעת יתברך

זלא נאמר שתשיג המר צוף דבשרקתשיג חסרון המתיקו'כפי שיתפשט ויתלחלח במתיקתו וירקבץ ויתנגב במרירות ותשיג טעם כל דשן ושמן מפני שיש בה קצת שומן ותשיג כל דבר חריף מפני שיש בה הפך המתיקות וכן העין תשיג המראות ותשיג הצבעונים ובתחלה תשיג המראדי הסחור כי הוא דמיונה ותשיג הלובן מפני שהיא מאורה ותשיג האדום והירוק מפני שהם מורכבים משני אלה ואחרי שהתבאר כי מכל דבר לא תשיג כי אם דבר שיהיה בנייהם שותפות ודמיון נדע כי אלו היינו משיגים תואר מתארי הבורא ית' היה בנינו ובין התואר שהוא שותפות ודמיון ועוד אם היינו משיגים תואר מתואריו האמתיים היינו משיגים אורחו כי אין ההפרש בינו ובין כחותיו והוצרכנו אל לומר שיש שותפות בנינו וכינו אם כן האות האמתי על היותו נשגב מהשגתנו הוא מפני שאין שיתוף ודמיון בין מדותיו ובנינו כי הוא בורא ואנחנו נבראים והוא אין לו תחלה וסוף ואנו יש לנו תחלה וסוף והוא קיים זמנאנו אובדים אם כן אין דרך להשיגו ואחרי אשר התבאר כי אין דרך להשיגו יהיה האות על מציאותו בהשגת מציאותו כי העדר ידיעת מציאותו יתחייב להיותו נמצא כאשר השגת מציאותו יתחייב לכל יהיה נמצא כי אלו נתיח משיגים אותו תהיה מציאותו דומה למציאותו שהיא מקרית והיא חולפת ואובדת אם כן מציאותו הפך מציאותו אם כן נאמר כי השגת מציאותו היא מציאות האמתית ואחרי אשר נתבאר כי נעדרה משכלנו מציאותו נאמין כי הוא האות והמופת על היותו נמצא ואחרי אשר נשגבה מסנו חכמתו נאמר כי האות הנרוע על החכמה הנכונה אשר בו וכן אחרי אשר נעלמה מכחנו ישותו נאמר כי הוא אות אמת על ישותו כי חסרון השגתנו לכל אלה הכחות הם לאות על הצאם כבורא ואלו היינו משיגים אותם יהיה לאות על היותם נעדרים כי כל מה שאנו משיגים הוא נעדר וכל מה שתלוש בו השגתנו היא יוצא ליש מאין וסופה לחזור לאין והבורא הוא נתכלית המרחק מן הענין הזה וכשניצח לדעת מדות הכורא ית' וכחותיו ותארו נאמר כי הכורא הוא כלל הכל ואחדות והינו כולל תארו וכחותיו ומדותיו אם כן אין צריך לנו לחקור אלא על מציאותו לבד כי כשיחקור אדם על כללו של דבר וידע אותו אינו צריך לחקור על פרטיו הנכללים בתוכו כי בידיעת הכלל ידע הפרטים וכן הכורא אחרי אשר אפרנו במלה כוללת כי הוא אחד אחדות אשר לא נשיגנו נאמר כי האחדות ההיא כוללת מציאותו וחכמתו ונבורתו וקיומו וכל כחותיו הראויים לו והוצרכנו להאמין באחדותו מפני כחו לכל נאמין כי הוא נחלקר או מרבה:

שער התשיעי בסיפני רצון הכורא וכאשר יוכל אדם להכיר אם מצא
חן בעיני אלהיו ואם קבל מעשיו :

דע שכל הרוצה להכיר אם אלהיו רוצה אותו ישקול נפשו כאשר אפרנו בין הזכות והעונות ואם יראה כי נפשו נוטה לתאוות הרעות ולרדוף אחר העושר ולתאורר הנשים והכצע והגזל והתענוגים יותר מאשר היא נוטה לעבודת האל ולתפלה ולצדקות ולמעשים הטובים ידע כי הוא רשע וכי האל אינו מקבל מעשיו ואם היה נוטה למעשי הטובים יותר מאשר הוא נוטה לרברים הרעים ידע כי עלה זכרונו לטובה וכאשר ירצה האדם לעשות דבר מצוה וירדומן ותקרב לידו וללא נזדמן לו דבר מעכב לו ידע כי מצא חן בעיני אלהיו ואם יראה כי ברצותו לעשות עבירה לא יזדמן לו דבר משריד או מעכב ובעשותו דבר מצוה יזדמן

עניני דעת וחקר

כא

לו דברים מעכבין ומפרידין ידע כי הנורא מואס בנו ואינו אוהב מעשיו שנ' ובפרשנים כגמ' אעלים עיני מכם ועוד כשיבאו על אדם יסורין וחלי סוצרות או גילה מארצו ידע כי הנורא אורב אותו ויסרהו כאשר ייסר איש את בנו ואם יראה כי שקט ובוטח בלא יסורין וחליים והוא עומד בשלוה ולא עביו עליו נסיונת ידע כי אין הנורא אוהב אותו ועוד כראוהו לבנו קשה מעשות צדקה ומלהתענות ומלזכור יום הדין ובראותו אנשים יפתי ולא יעבור על לבו יום המה זה לאית גול כי טח מראות עינו פן יראה בעיניו ובאזניו ושבע ולגבו יבין ושכ ורפא לו וכן כשתבא גזרה על אנשי עיר או על כשפדה ומלט הוא ככנה ידע כי הנורא אוהב והראה לו היתרון אשר בינו וכן האנשים האל וכן כשיריו אנשי עיר או כשפדה כלם רשעים והולכים בשרירות לבם וזה האיש נמקדו עיניו ותעורר משנתו ולא פנה לאלה הרשעים ומחר לעשות תשובה ומורה זה לאות על רצון אלהיו וכי מצא חן בעיניו וכן כשהיה מפליג במעשים רעים ועשה כל תוענת השם והרעים אלהיו ואחר כן התעורר ועזב כל המעשים רעים ההם ועזב הגל מלבו סבלי מורה כי אם מפרד אלהיו או ספני שהנחו ביראתו זה לאות גדול על אהבת הנורא ית' וכי יחמול עליו בהסירו את לב האבן מכשרו ונתן לו לב כשר וארר ונתן נתן בקרבו ואין טובה למעלה מו' וכן בנא עליו חולי ויגיע עד שערי מות ואחר כן נמלט הוא לאות על אהבת הנורא ית' וכי יחמול עליו וכי רצה להזהירו למען יסור מרעתו אך אם האדם עושה יאצית ונא בימים ועודנו לא ישוב רק מהויק כרשעתו וכל אשר ינא בימים ויוקין יוספו להתחדש תאותיו ותחיל לכנות בתים ולעשות סחירות רבות ולכנף כסות מנגל יותר מסדה שעשה כימי בחור תיו זה לאות גדול כי הנורא מואס אותו ועל כן לא יעירה ולא יסרהו וק ישלחהו בשרירות לבו כאשר אמר ואשלחהו בשרירות לבם ילכו במועצותיהם וכן בעשורו צדקה או דבר מציה ויתחרט עליה וכל שכן אם יהיה במצוה החיא יב' עיוקץ על עשית אחרי עשותה זה לאו הגדול כי אין לב אריו עליו ולא ימצא חן בעיניו ויעז לריק וכן בעשותו העבירה וישל מנה ישמח בה סאד ולא יתחרט רק תא תו לעשות שניה זה לאות כי הנורא ית' הסתיר פניו מסנו אך אם יעשה דבר מצוה וישמח בה ויחשיב כי כבר מצא ידו אע"פ שהיא נקלה ואם ינע בסצו' ההיא שמח סאד בין עתו ותמתיק סאד לחכו כאשר תמתיק המנוח לכסיל זה לאות כי הנורא אוהב אותו וכן בשמעו דברי אהים ויכנע לכבו ויפחד סאד ואע"פ שהוא רשע תיקח לאחירתו שיחזור בתשובה כי ריח היראה היא צפונה בלבו ועל כן נדע כי כשתחלש התאות המעוררת עיניו או כשכא בימים או ירועורר לו היראה הצפונה בלבו ועל כן הוא אורח כי יש לבנורא קצת אהבה בו ועל זה יש לכל משכיל לשקול נפשו באלה המשקלים אשר זכרנו ואם יכיר מהם כי הנורא מואס אותו וייל כנחל דמעה על רוע מזלו ואחירתו הרעה ואם יכיר מהם כי הנורא אוהבו ישמח ואמר אשרי מה טוב חלקי ומה יפה גורלי וימהר להעיר ולעורר את האהבה עד שתחפץ:

שער העשירי בעניני התשובה:

דע כי התשובה הנמורה לרשע תטהרנו מכל חטאתיו ויחיה כבן יוסו וכאשר הילוך נקי מכל חטא אבל אין לו שום זכות כך הרשע בעשיותו תשובה נמורה הוא נקי מכל חטא רחוק ומלט מעונש הנורא אך אין לו זכות ולא זכה למעלת הצדיקים המהורים אשר מיסיהם לא

ענייני התשובה הגמורה

צטנו עכירת כאשר אי אפשר לשני אנשים סמסמרת המלך האחד נאמן מיום היותו לא נמצא בו ערות דבר והשני קשר עליו והכעיסו ומרד בו ואחר כן נכנע אליו והכיר חטאו כמו שמעתי בג' גרא בכאומת נפל לפני דוד המלך ע' ה' בידוע אף על פי שיסחול לו המלך לא תהיה מעלתו בעיניו כמעלת עכרו הנאמן השכל יורנו כי מנשה בן חזקיהו עשה תשובה אשר כמודה לא עשה איש והפליג נפשו בעיניו בעבודת האל כל יסיו לא הניע למעלת משה רבינו עליו השלום ולא למעלת דוד מלך ישראל אשר היה מנעוריו ירא אלהים ומה שאמרו רבותינו זל במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינן עומדים אמרו הם אמרו כי בידוע שהצדיקים והגיבונים יש לכל אחד מעלה אצל הכורא ברוך הוא זה למעלה מזה ועל כן אמרו רבותינו זל כי במעלת בעלי תשובה לא יעמדו יס' הצדיקים כי אינו מקיפם ואינם נכת בעלי תשובה אלא במקום אחר ועוד פ'א כי הבורא יעשה בשביל בעלי תשובה יותר מסה שיעשה בשביל הצדיקים כאשר עשה בעבור אנשי ניגוה וכאשר עשה בשביל אחאב והאריך לו אפו וכל זה כדי להראות הכורא לרשעים אהבתו בבעלי תשובה וזו היא ידו הפשוטה לשבים למען ישובו מרעתם ועל זה יעשה לפעמים לבעלי תשובה נסים אשר לא יעשה בהם הצדיקים

ולא מפני שמעלת בעלי תשובה כמעלת הצדיקים אך מפני שבעלי תשובה אם הכורא לא יקבל אותם ולא יראח אהבתו להם ישובו מיד לגשעתם אך הצדי מפני שמכיר הכורא את לבבו על כן לא יגלה לו אהבתו כי ידע הכורא תום לבבו וכי לא יתן תגלה לאלהים ולא יתקצף על דינו וחמשל על זה במלך שיש לו שני עבדים האחד נאמן והשני חנף והחנף הכעים למלך ועשה לו כל הרעות אשר יכול והמלך קצף עליו והשליכו מעל פניו ואחר כן תור זה החנף לבקש רצון המלך והתנפל לרגליו והמלך חסל עליו וקבל אורחו ויום אחד בקש ממנו זה הנאמן שאלה והחנף בקש ממנו שאלה אחרת וצוה למלאת שאלת החנף ולא נתן שאלת הנאמן בעבור אשר יכיר תמימות לב הנאמן וידע כי לא יחשוב עליו רעה ולא יחרף לבבו סאמנותו והחנף מפני שידע כי אם לא יתן שאלתו ישוב לקדמותו לרעתו ויחשוב על המלך רעה ברוע לבבו וינחם על עבודתו ויאמר לחביריו אין ראוי לעבודת המלך כזה כי חליתי פניו בדבר נקל ולא מלא שאלתי וכמה יוכל אדם לכטוח בו וכן מדת הכורא עם בעלי תשובה פירוש אחר והוא הנכון כי יש בעלי תשובה אשר לבם נכון כלב הצדיקים ואלה הנקראים צדיקים כי כחתלתם ישרים היו ושנו או נודמן להם עכירה וגבר עליהם היצר ואחר כן שבו לקדמותם ולישרם ונכפלה צד קתם ועבודתם כעבור החטא אשר עשו ואלה הם הנכבדים מהצדיקים כי צדקתם כפלים מצדקת הצדיק אשר לא חטא ועל אלה יש לזב במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד :

ודע כי התשובה יש לה שמונה עתים אשר בהם יוכל אדם לעשותה הראשון הנב העשות העכירה והשני אחרי אשר יאריך יסיו ברעתי והשלישי כשיאבדו תענוגיו ולא ישגם והרביעי כשיהיה חולה והחמישי כשיהיה בצרה גדולה או כמצור או ביד אויביו הששי כשימצא מחיר ומורה השביעי בזקנותו וככלות כחו השמיני בשעת הסות ומבחר אלה העתים רעת הראשון אשר זכרנו וזאת היא תשוב הצדיקים אשר עליהם נאמר במקום שבעלי תשובה עומדים ופחות מן העת הראשון הוא העת השני כשיאריך ימים ברצתו ואחר כן הרעורר

עניני התשובה הנמורה

כב

זיקץ משנתו ויכיר כי הוא בחשד ויסהר לפהר לבנו ולכנות אשר הרס ופחות מן העת השני
השלישי כשיהיה האדם בקצור יד ולא יוכל להשיג חפציו ישוב בנשת פנים ועם כל זה יקבל
אותו האלהים אם תחיה עבודתו תמימה הרביעי בהיותו חולה או יכנע או יתן צדקה ויתחנן
לכורא וידור נדר וכאשר יתרפא ישלים קצת עניניו ולא בכלם בכל זאת אם יעשה תשובה
במהרה הוא מקובל ופחות מזה כשיפול ביד אויביו או ישוב לכורא מרוב הצרות אשר אפפוהו
זכבל זאת אם תשובתו נמורה תקובל הששי כשיזדמן לו איש חסיד יורהו בדרך התשובה
וירגילוהו השביעי מהיות אדם בזקנותו ובכלות כחו וירצה להשיג תענוגיו אבל לא יוכל מפני
כלות כחו ואז ישוב לכורא ופחות מכלם כשיעשה אדם כל רעות שיוכל ובעת הגיעו למורת
יעשה תשובה ובכל זאת אם תחיה שליפה תקובל זה הכלל כי אין שעה בכל חיי האדם אשר
יעשה בה תשובה נמורה אשר לא תקובל תשובתו ותענה עתירתו כי הכורא אינו כנבר שיזדח
לעולם ושור לנצח כ"ש כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף ואומר כי חסיד אני נאום י"לא
אשור לעולם ועל זה אמר דרשו יי בהמצאו כלום בעתים אשר ימצא בהם ר' ל בעוד שהאד' חי
ודע כי העולם נברא מארבע יסודות והם עמודי אדם והכל תלויין בהם והם אש וכיב רוח
זעפר וכאשר מאלה הגופות יתלכדו הגופו ויתערבו כן דתשובה עמוד העולם והכל תלוי בה
ז היא נעשית מארבע הדברים שיעזוב החוטא חסאו עזיבה נמורה ושינחם על מה שעשה ויעיד
לפני בוראו לבל ישוב לעשות מה שעשה ושיתודה בשפתיו כל מה שעשה
ותקודם לאלה הארבעה במעלה היא עזיבת החטא והיא כמו האש העולה למעלה ונמרדת
ממקומה ולא תשוב לעולם והשני שינחם על אשר עשה ויתאבל על חטאיו וליסיו ויחשוב
בהם תמיד כמו האויר המסוכך תמיד סביב לעולם השלישי שיעיד לפני בוראו לבל ישוב
לחטאיו כמו המים הנגרים ארצה אשר לא יאספו והרביעי שיתודה חטאו בהכנות הנפש
וישפיל עצמו וכנעו אשר הוא סדרך לכף רגליו וידע כי כל העושה אלה הארבעה יהיה
גמולו ארבעה טובות . הראשון שם טוב בעולם : והשני כי ימלט מעונש הכורא
והשלישי כי תמטן טובתו לרעהו אחריו . והרביעי כי ימצא לעולם הבא גמולו

הטוב ויזכה לראות פני הכורא ית

ודע כי התשובה אשר יעשה אותה האדם אל יחשוב כי תכף שינחם עליו שלא ישוב
לחטאו כי תכופר חטאתו רק באורך ימי עבודתו תקובל תשובתו כי לא יכנע הלב ביום
אחד ולא בשנים אלא בימים רבים כאשר בן המלך חושא למלך אף על פי שהמלך חומל עליו
והושב לעשות לו טובה לא יראה לו פנים פחות אלא אהרי ארך עליו עניו וזעקתו
זכביותו כאשר עשה דוד המלך עליו השלום לאבשלום אף על פי שנתרצה להשיבו לירושלים
עמד שני שנים ומני המלך לא ראה עד נכנע לבנו וכן מנהג בעלי תשובה
להתחנן ימים רבים ולצעוק ואז תקובל תשובתו כמו שנאמר אלהי אקרא ויכנע
לא תענה ולילה ולא דמיה לי . ואמר חבקוק הנביא עליו השלום עד
אנה שועתי ולא תשמע . והנה הנביאים אינם נענים כי אם אחר רוב
עניים ושועתם וזעקתם ותחנתם וכל שכן איש חוטא

מעלות הצדיקים וסודות העולם הבא

מתעורר בדמי עיניו והסבכה הגורמת לזה נקיון הלב כי הלב נאף על מי שכונתו נכונה צריך להכניעו ימים רבים בעבודה חזקה ובתענית בצום ובכי ואז יכנע הלב הקרל ובעת יכנע אז יהיה נקי וכאשר יהיה נקי אז יקבלו הכוונות כמו שנאמר כי לא לפניו חנף יבאי ונאמר מי יעלה בהר יי' ומי יקים במקום קדשו י' נקי כפים ובר לבב.

שער אחד עשר במעלות הצדיקים:

ידענו כי הכוונות אחד והנבראים רבים: וכל אשר ירחיק הנבראים מן הכוונות ירכו וכל אשר יקריבו ימנעו כאלו הענפים רבים והעיקר אחד וכל אשר ירחיקו הענפים מן העיקר רבו וישתרגו וכל אשר יקריבו ימנעו: ודע כי הנבראים רבים ולמעלה מכלם המש והשכל והמדע והם שלשה ולמעלה מהם החפץ ולמעלה ממנו התכונה הראשונה והוא הנוראן על כן נמצאו יחושבים רבים כפי רחוקם מן הכוונות והצדיקים מעטים מפני קרבתם לעיקר ועל כן הנתיב אמצעיים ובעבור זה צריך אדם להשתדל במעשה הצדקה והיות מהמעטים כי כל אשר תמנע חבתם הוא לאות על מעלתם וקרבתם לכוונת ושים לבך לשער זה והבן אותו.

שער שנים עשר בסודות העולם הבא:

העולם הבא הוא חוץ מהגלגלים הסיככים עלינו והעולם הבא הוא רחב כלי קצוות כלי אולם דק כאורה גדולה אשה לא תרמה לאור הזה ואין שם מעלה למטה והגלגלים האלה הם פחיצה כיון העולם הזה והעולם הבא והעולם הזה חסמה למערה במדבר תחת הארץ יבארה המערה יחשיב השוכן בה כי אין עולם אח' זולתה מפני מה שלא ראה מה שיש בחוץ ואלו יצא ממש היה רואה ארצות רחובות והשמים והים הגדול והסאירות והכוכבים כן אדם בעולם הזה יחשוב כי אין עולם אחר ואילו יוצא ממנו היה רואה רוח העולם הבא ואת קר תפארת גדולתו: ודע כי הנשמה אצל אותה הכוונת מכחו ונפח אותה בנוף האדם אחרי הגיבור בעולם הזה בתוך הגלגלים תאלה כאשר יסכרו הרוח בתוך הנאר ועל כן כשתפיר מן הנוף אם תהיה חסידה נקייח תשוב אל מקומה ותעבור מן הגלגלים ותצא לחץ כעוף הנרדףש במצודה רעה וכאשר ימלט ישוב אל קנו אך אם הנשמה תהיה חוטאת תהיה כמו העוף אשר אברתו קצוצה ולא יכול להתעופף וחוא מקינן בעכרי פי פחתו ונאל בתוך שוחה עמוקה ולא יוכל לצאת ממנה עד אשר נצטחו אברותיה ותוכל לעוף כן הנפש החטאת לא תוכל לעלות מפני כובד העונות אשר יכבדו עליה ולא יניחיה לעלות אל מקומה: ודע כי העולם הבא הוא מעמד נשמות הצדיקים ותהיה קרבתם לכוונת כפי מעלתם אך נפש הרשעים לא תצא מן העולם הזה עד אשר תענש ותטהר וזאת תכל לעלות אל מקומה כש רצה אל היה והנפשות העולות לעולם הבא תהיה מלאכתם מלאכת המלאכים מעת הפרדם מן הנוף עד אשר ירצה הכוונת לה יבינם לגוייתם ככתחלת זה יהיה בעת תחית הסתים וכאשר יגזור על קצתם לשוב לגויית יתחרש העולם הזה מפני חידוש אנשיו ועל זה אמר הנבי בורא שמים חדשים ואיפטר כי כאשר יחרש הכוונת הגויות אחר: הפרדם וכלתם והנשמות אחרי עלותם כן יחדש בשמים כח אשר אין בהם עתה וכן יהיה בארץ כח אחרת כמו שיעשה האלך כרצונו לעשות מעות לא הכי יציה לגנות להם כיתו ולהוציא כל מה שיש בו כדי לחדש אותו ולעשות גן שכינת חסדה לכבוד בעלי בריתו הנאים לסעודתו וזה העולם אשר יתחדש בעת תחית

סודות העולם הבא וכל ענייני העבודה כג

המתים נקרא גם כן העולם הבא ועמדו בו חסידי האל וקדושו כעד רצונו לעמוד ולעני' איתו ולהלל לשמו וללמדו חכמות חדשות וקדושות כחכמת הנבוא' והדומה לה ולא היו אוכלים ושית' רק כאשר עמד חנוך ואלהיו בלא אכילה ושת' הכמש' רבינו ע"ה אשר עמד ארבעים יום בלא אכילה ושת' כי האכילה והשתית' היא תערובת רעה בגוף וא"א שיהיה אדם בתכלית החסידו וקדושה בעוד שהוא אוכל ושותה כי האכיל' והשתית' א גם לדם רק ימשכו אחריהם שאר התענוגים הרעים וימשכו אחרי התענוגים ומתוקי' הונאו יהונפות והשת' האכילה והשת' היסורו כל אלה המעשים הרעים ועל כן אמר הכתוב את רוח אתך בקרבנכם ואם יאמר אדם אי אפשר לגוף שיתקיים בלא אכילה ושת' יה נאמר לו כי ענייני הנא' לה כלם יהיו על מעשה גם כגון חידוש השמים והארץ וכגון תחיית המתים אשר אנני יודעים כי אין כח בגוף שיהיה אחר מיתו אלא בגפלאית הכוראית כמו שאין כח הצ' כח ש החדש אחר שישרף וכמו כן יוכל הכורא לקיים הגויות בלא אכילה ושת' ויה שלשת סנות האחת לחיות קדושתם גמורה כמו המלאכים והשני להכדיל בין המעשים הרעים הנמשכים אחר אכילה ושת' והשלישי לכל ימותו כי סנת המות היא האכילה והשת' וזה היתרון הגדול יהיה בין זמן ימית המשיח לזמן יעצ' את מצרים ובשיהיה כן הדבר ר'ל שלא יהיה שם אכילה ושת' כי יהיה זה סכה שלא ימותו כי אין להם דברים מחלישין הגוף ומחליאים ומסכאים ומסכלי' אותם כי כאשר יבא הכוראיות מן האכילה והשת' במישור כן יהיה סנת החליאים והמות או מתוספת או מוסרת אכילה ושת' או משני המוג אשר להם ואחרי אשר תסור הסכה הגורמת החליים והכות יהיו כמו המלאכים עד שירצה הכוראית להעלותם ;

שער שלשה עשר בכל ענייני העבודה ;

כל הבא לעבוד עבודה האל ולקבל עליו עול יראתו באסת צריך תחלה שיהיה לו ספר כולל זכרון גפלאות רבוראית ראתו ותעצומו ולכלול בו כל המעשים אשר גם זכרון עיני הנבוא' ית' לרשעים ונסיו לצדיקים וספור גבורותיו ונוראותיו כגון אור נא כנבור חלצ'ך אשאלך והוד עני וכל הפסוקים אשר אחריו וישוב עליו לחוק בשבועה לקרותו פעם אחר בשבוע בגנת וכונה וישם לבו לכל עניניו כי הוא יהיה לטוטפות בין עיניו וצריך לבעל העבוד לעשות קודם שיקרב אל העבודה תשובה שימה על כל הטאתיו אשר עשה ואז יהיה העבודה נחלקת לשני חלקים : האחד לטהר אדם לבו מכל פסעיו וזדוניו אשר עשה וישיב אמונתו ויהיה לכבו זך ונבר מכל סוגי העונות אשר עברו וכאשר יהיה נקי ורחץ נמים טהורים ויטהר או ילגש בגדי קדש לשרת בקדש ואז יוכל ללכת בדרכי החסידים ולו תקרב לאל זהו החלק השני אשר לא יגיע אליו עד עשותו החלק הראשון ותנה אזכור לך כל אחד מהם : דע כי החלק הראשון הוא להנחם אדם פמפעשו ולהזכיר כי חטא לאלהיו ולהתודות חטאיו בכל רגע וידור נדר לכל ישוב לעשותו עוד כל ימי חייו ואחר אשר יתנחם ותודה וישים בלבו לכל ישיב לעשותם כל ימיו אז הוא צריך שיכנע לפני הכוראית נצום ובכי וצדקות ולקום כחצי הלילות ולומר דברי תחנונים ולבקש מחילה עליהם בלב שלם וכונה גמורה וירגיל כזה שנה או שנתיים וכעשורו בן אז ישא מניו מסום ונסלח לו ותהיה תשובתו מקובלת ואז יהיה ככך ימו נקי בכל חטא אבל לא עלה גוה למעלת חסידים ואחרי אשר יבר כי לבן שתור ונקי צריך לו שאהב הכוראית לא

כל ענייני העבודה

לפחד עונש ולא לתקות שכר אלא מפני שיכיר גדולתו וכי הוא ראוי לאהבה אורחו כל מי שיכירהו ולרעת כי כל אוהב דבר הוא ממינו וכשיאהב אדם לכורא הוא לאות כי נמשו לאהית ורועה להדמות אליו במהלכיו כי הנורא חסיד והיא תשתדל ללמד זאת המדה ולהיות חסיד והנורא צדיק ותשתדל להיות כן וחכור מוחל והיא תיגע בכל כחה ללמוד זאת המדה והנורא רחפן וכמו כן תלמוד היא לחיות כמוהו והנורא מואט כאנשי רשע וכן תרגיל היא למאוס אנשי רשע והנורא טהור עינים מראות ברע והיא ראוייה להדמות אליו ואלה הדברים הם דרכי יי זהו החלק השני מעבודת האלית והוא חלק החסידים וכה יעלה אדם למעלה העליון וצריך כל אדם הבא לעבודת האל לשמור כל אלה התנאים אשר אני זוכר כי הם עקרי העבודה צריך שלא יעמוד יום אחד שלא יקרא בו דברי תורה ודברי רזל כי בדברי תורה הוא אומר לא ימוש ספר תורה הזה מפיך והגית בו יומם ולי לחובתם יראה נפלאות הנוראית וכל מעשיו ובדברי רזל יראה כל עניני האסור והמותר ויתנו לו סיני ולא יניחוהו לפרוץ גדר או לעשות עבירה כי הם מפורשי ומכוארים יותר מדברי תורה ודברי תורה סתומים וחמוסים והוא צריך להרגיל נפשו בחכמת החכמים והחסידים ולהרחיק מן האפיקורסים והלצים והמריצים כי אם יתחבר להם תאבד אמונתו ואם לא יוכל לפרד מהם מפני שהוא צריך להם בצורכי מחיירתו מעשים מחכרתם ותהיה חברותם בפיו וכשפתיו ולא כלנו וימהר להשליש עסקו ולהרחיק מעליו וצריך להרגיל נפשו להסתכל כל היום שערים המבטלים העבודה אשר זכרנו וצריך להרגיל נפשו ולקרוא ענייני התוכחות אשר בתורה וכן נביא וענייני עונש הנוראית ועונו ואמו והניסי וחנפלאות אשר עשה עם עבדיו ונוראות בריאת שמים וארץ ויהיו כתובי למנו במליק קצרים כוללים להכיבית בהם בכל עת וצריך להרגיל נפשו להיות תפלתו בכונה גדולה ואם לא יוכל לפנות לבו מן הסחשכות יבקש עצה כגון שיחשוב בעת תפלתו כי הנורא נצב כנגדו ומביט פוצא שפתיו כמו שנאמר ממכון שכתו השגיח את כל יושבי הארץ וכשיאמין אדם גוה הדבר אז יחרד ויפנה לבנו וצריך שיסגור עיניו בתפלתו כי זה יעזור על הכונה וככל עת יהיו בנדין לכנים ויתכוין לחיות גוה טהור ונקי מכל טומאה ואם יקרב לאשתו ויכול לרחוץ ולטהר גופו בכל פעם אז ישכיל לעשות כי נקיות הגוף יחדש נקירתו הלכו ושינוף הגוף ישנף כמו כן דהלב ויתכוין בתפלתו להיות מן הנאים ראשונה והיתאים באחרונה ותהיה תפלתו בנחת רוח וכלב בשכר ואל יהיה כמו עגור המדבר ולא ידע מה אומר רק צריך שישימור המלות היוצאות מפיו ויתכוין לבו לענייניהם ואל תחיה תפלתו גוף בלא נפש כי המלות חס כמו הגוף והעניינים אשר הם הנפש וכשלא ישית המתפלל לבו אליהם הם גוף בלי נפש והנפש אשר באדם לא תקרב לכורא במלים רקים כי אם במלים חזקים וצריך שהיה בתפלתו כמלאך מתעטף בציצית ובתפילין וכשיראה ויכיר בעצמו כי הוא דומ' למלאך אז יבן בעיניו לשלוח יד בעבירות ובמעשים רעים וצריך להרגיל עצמו בתעניות אך עם מעשים טובים וצדקות כי המתענה ולבו סלא מרמה אין לו מתעניותיו כי אם עינוי והרעב והצמא ואין אדם ראוי לענות נפשו בצומות בלתי מעשים טובים כי המעשים הטובים והצדקות הם כמו הנפש והצומות הם כמו הגוף כאשר זכרנו ועל כן לא יועיל גוף בלא נפש וירגיל עצמו לתת מעש צדקה בכל יום כפי אשר חשיג ידו ובכל היום אשר יתן צדקה יבטח להנצל מסיחת משונה כמו שנ' וצדק' תציל מסות או להאכיל עני על שולחנו כי בזה יבד שולחנו כמו שאמר חכם כשירצח הנורא לשלוח סנחה לחסידיו

כל ענייני העבודה

כד

זמין לו עני על שער ביתו וצריך בעבודתו להתנהג בענה ויסת' כל ענייני עבודתו מבני אדם
כי או יכפל שכרו וינצל סלעג הלועגי ובוה יודע כי אינו נונב דעת הכריות כי המגלה צדקתו
ועבודתו אין כונתו כי אם להללו בשערים ולחיו לרא ולבטוח בו כי הכסילי כדי שיוכל למצוא
חפציו מהם ואל יהי דום לנכר במשלי בלילה ודמנה כי החתול כשהוקין וקצר ידו לטרוף סרף
ונעשה נז' ובטחו בו החיות היראות כמנו עד אשר נלכדו בו שנתו ונרם עצמותם וצריך לו
לשקול מעשיו בכל יו ובכל חדש ובכל שנה לראות מה שבין מעשיו בשנה זו ובין השנ' שעברה
ואם יראה כי הוסיף מדות טובות ישמח ויגיל ויכיר כי נפשו חכמה ואם יראה כי לא הוסיף
ולא החסיר יכיר כי נפשו הלושה וכי היא עייפה מלרדוף אחר המצוו' והיא לאות על כי איננה
גמורה ואם יראה כי החסיר בשנה זו מן המעשים הטובים כעשה בשנה שעברה יבכה על
אחריותו הרעה ויאש מלהשיג רצון אלחיו לכד אסתערהו נפשו לתפור מהרה מה שקרע
ולתקן את אשר עויות וצריך לחסר מעט מעסקי העולם ולהגזר מרוב הסחוחות והעסקי וצריך
קשיא בים להתפלל בכל לילה ולערוך תחנונים ולהפנע מנשת אל אשה ויבועט מלאכול
בשר ולשתות יין ויתעסק בצרכי עניי' וחוליים וילוח מתים לקבורתם ויילך לקבורת הכתי' בכל
שנוע ויעמוד לבדו בהם ויזכור לנפשו את המעמד החוא כאשר היה עושה איש אחד שהיה
בתכלת הרשע והפריצות והיו מספרים תועבותיו לפני המלך ויען איש אחד מהם ואמ' אדוני
המלך דע כי עתה הפליג לעשות מאשר עשה מימי ואני סעיד לפניך כי שבעתי אותו בחצי
הלילה הולך לקבורות לנגוב תכריני מתים כי בתי בקיר החומה ויצו המלך לשנים סנאמניו
לחקור הדב והלכו אחריו בלילה עד אשר ראוהו כי נכנס בקבר אחד והוציא שלשלת של ברזל
וקשר אות' על צוארו והיה מושך אותה בידו בחזק' והיה אום אוי' לך גוף גנוף וניה ענייה ונשמ'
נשמה ויחידה ונלמדה ושכל סכל ואנוש אנוש ואדם מאדמה מה תקוחד ומה תהיה תשובתך
ביום שכבך במקום הזה ומה יהיה מענד האוהב לנפשו העוכר רכושו מדוע התמכרת וזרר
ונמעמד הזה לא חשבת ועל מי בסחת איה עוזריך ואיה אוהביך ונאמניך ואיה איפה סכיריך
ויקמו אם יושיעוך בעת רעתם אתה עשית ואתה תשא אהה זרעת ואתה תקצור אתה מאסר
ואתה תחיה נמאס הכנעי נפש אולת אשר צורה מנבלת ועבוד' מחללת דע יסודך והכי בוראך
ראי ביתך והדריך נוש ורסה יכניעוך ותולעים יחלקוך ורשפי' אש שלהבת יאכלוך ומה תעשי
בכוויך במקום הזה בית חשך וצלמות כי תפחד ושאוני בית יגון וחרון השמים יתקדרו עליך
והשמש יהפך לחשך והירח לדם והככבים יאסמו ממך נגהם אנה תברחי או אנה תפלטי וזר
ביתך וזה סעונך מה לך לבתי גברים והיכלים בנויי' ועליו מרווחי חשבת אותה נחלת וירושמתך
חלא ידעת כי כאשר יצאו משם שוכניהם כן תצאי גם תלכי לכי ראה ביתך צר ואופל וגין
נגוה לו מאורו דועכים וכוכביו נזעכים פהתחיה כאלו לא היית ותמות כאלו לא היית דיי' לך
מכל אשר עשית ושוכן לאלהיך וכוזר המעמד הזה כי אלו היית יכול להמלט מסנו היית ראוי
לעשות רצונך וגם אני אוודך כי תושיע לך יסינך אבל אחרי אשר סופך למעמד הזה ופה
תשכבי למעצבה דע כי אין לעמלך תנובה כי אם התשובה וכאשר נשמע הדבר
למלך תמה ונפלא על תשובתו ונכנע המלך ממעשיו הרעים הוא ואנשים רבים מפריצי' עמו
וצריך לבעל העבודה לחלק היום והלילה והשעת הראשונה והאחרונה מן היום תהיה
לתפלותיו ומשעה שניה עד חצי היום לעסק והשביעית והשמינית לאכול ולישן והתשיעית
לחיות

כל ענייני העבודה

להיות צופה הליכות ביתו וצרכי בניו ואשתו ושאר היום לקרות דברי אלהים וכן היא צריך לחלק שעות הלילה ובתחיל הלילה ילמד אדם מנהגו ללמד ואחר כן ישן עד עונת חצת הלילה ואז יקום בשנתו ברך יחד כוכבי בקר ויעמוד בתחנונים לפני בוראו עד תפלת השחר וכל המרגיל עצמו בזה יסיף לו סייג מהעבירות ולא יהיה לו פנאי להשב כה וכ"ש לו תעסק בהם וצריך בעל העבודה אם יהיה מתעסק בסחורות להשמר מן האונאה ועושק וגזילה והחנפות והרכות והשנועות ומעשות עול במדה במשקל ובמשורה ולא ישתרף עם איש בליעל ובעל שכונות ונכה להון ואל יתקצף בראותו חניו יעשירו ויצליחו ואם יארע לו ויפסיד אל יבעוס רק יחשוב כי לטובתו ולפדיון נפשו ארע לו ואם הטיגה ירוחן עתק אל יקפוץ ירו מתת סמנו מעשר וצדקות ונדרים ונדנות כי בנתון יהיה הנשאר שמור ובוה החסרון יהיה שלמות דיונו כאשר בהת המילה היא חסרון קצת מאיבריו ובחסרון ההוא יהיה שלימות האדם ואם לא יחסרהו יהיה חסר כל ימיו כן מתת הצדקה וצריך לכל ישמח בו יותר מדאילו ינטח עליו כי לא ידע אם ישא לו או יאגדו על כן אם יאב לו והוא לא בטיח עליו ולא ידאג על אנדורק צריך דין אלהי כאשר אמר איוב "נתן ויילקח יה שם" מכורך ואם תעסק בעבודת המלך הווא צריך להקדים על עבודת המלך עבודת מ"ך מלכי המלכים ואל יתגאה לבו בכח המלכות ואל יזיק לבני אדם בכחו וכרוב עוזו כאשר אמר איוב אם הניצותי על יתום ידי כי אראה נשעך עזרתי ויהיה מ"סר הרשעים ומכניעם ויילץ טוב על כל אדם ויעמוד כפרץ למסים להרגו ויצל לקוחים לבית ויעזר הרלים למען הנורא יתכרך ולא לבצען היות לו שם גול ואם יתעסק ברפואת חולים וישלאל ידו אל קבל שכר פחולה וישמור השכל הנדון ולא יאבהו כשכל הנקל כי בזה יקנה חיי העולם הבא כי הוא כמצל לקוחים לימות ואף על פי שהכל ביד הנורא יתברך אחרי אשר כינתו לשוב ולעזור החולה ולהצילו ברעותו נחשכלו כאלו חיצונו שמים ואם לא יאטיג ידו מונו יקח מן העשירים כפי אשר ידע כי יפסיד לו מלקח מן העניים ויבקר חולים המסוכנם שלשה פעמים ביום והבינוניים פעם ערב ובקר ודבר על לבם ויכשרם בשלום ואם יתעסק בחכמו ח' צונות אשר מחייתו מהם צדך לבקש עסק אחר שתהיה מחייתו מכנו וישליך זה העסק אחריו גו כי יותר יהיה ההוצאה עליו מן התועלת אשר עושה בו כי כל המשחיתים אמונתם הטאכדי תקותם מן הבא הם אשר דנקו בחכמות הח' צונות ואשר התחברו ללומריהם ואם יחשב נפשו כי הוא חסיד וכי לא יוכל החכמו להשחית אמונתו אין הדבר כאשר ידם אבל הוא כתרדק מעט מיני מן האמונה ואינו מרגיש כאשר אמר משורר נחננו בעולם הזה כדונים אשר חשבו חושב והם יסעו ויחשוב כי הוא מחזיק בת: מת: והוא לא ידע כי הוא רחוק ממנה מאד ואם כי אין בונתו כי אם לטיג לדעת יחוד הנורא מדרך המופת אין לו די בקבלה ובדבר רבותינו ולו והיא כפי שלא יסתפק בחלקו וידעה לבקש גדולות ונפלאות מסנו ולהתחנר למלכים ויהיה סבה לאבד מסונו ונפשו ואם ימלט אחריו צער גדול ותלאות קשות אשר יעברו עליו ואם היה מסתפק במה שחננו אלהיו היה עומד במנוחה ועל כן צריך האדם לרחק מהם לנמרי אלא אם יהיה לו מורה שיהיו בו שתי מרות שיהיה נתבלית החסידות ושיהיה בקי בחכמה החיא כי כבודת החכמה תשמור לתלמידיו בכל עת מן הספקות הרעות ובעבור שהיא בקי באותה החכמה יכיר מקום הסכסולות ויוהיר לתלמידו לכל יאמין בחס ויבא לו ראיות על גישולם כמו שיעשה בורה הדר לתועים יתירם וישמירם ובידה יוכל

אדם להמלט אחרי אשר נפשו משתוקקת לזאת החכמה ואם יהיה מתעסק בתלמוד תורה וללמוד תלמידיו אשריו כי הוא העסק הטוב וחישר אשר אם ישנת יהיה יחוח ואם שנת יזכיהה ואם ישן יעירוהו ואם יהיה רשע נעל כרחו יריקוהו ומי שהוא מתעסק בתלמוד תורה והוא שנ במקצת ומחזיק ברשעתו דע כי אלו היה מתעסק בענין אחר היה רשע כפול ורעתו מי שני ועל כן צריך לעסוק בתלמוד תורה להיות נזהר בחפץ ההיא אשר נתן לו הנורא ואל יעשה ממנו כל להשיג חפציו והנאותיו כמן שאמרו חכמים אל תעשה עטרה להתגדל בהם ולא קררום לתתוך בהם וכאשר ילמד לזולתו או יסר לתלמידו אל ישכח ליסר נפשו עמו וללמודו כי לא נכון לאדם לייסר לזולתו במה שאינו עושה וללמד מה שאינו מאמין בו כי כל דבר שיצא מן הלב יכנס בלב וכל אשר לא יצא כי אם מן המה לא יעבור האתן והיה החכם אם כשיסרני אדם וארצה לתביר אם המוסר ההוא תנא מן הלב אראה אם נכנס מוסרו בלבי ותתעורר נפשי לדבריו אכיר כי בכל לבו ובכל מאדו הוא מדבר ואם נפשי לא תשית לבה לדבריו ולא התעורר להחזיק במ אדע כי מוסרתי אינו בי אם דבר שפתיים וצריך להתעסק בצורכי הענין ולכא לבתייהם כי יש לו בדבר שתי טובות הראשון שכר הנורא והשני הנקט נאותו ושכרון לבו וצריך לדבר על לבם ולעזור אותם מאשר תשיג ידו ואם אין לו כל יעורם באמרי פיו להלץ בעדם טוב ולהתעסק במלאכתם וצריך לגמול טובה תחת רעה לאויביו כשיבואו לידו לא ירצה להנכס רק ימחול להם וישיב אליהם יותר מאשר היה עושה קודם לכן וצריך בתחילתו לכבד עבודת אלהיו ובל יחשבנה המלאכות אשר אם יקיץ כם וינחם אין לדאוג עליו רק הוא צריך לבל יקרב לעבודת אלהיו עד יסכים עם לבבו לשקוד עליה כל ימיו ולהתחיל במעט ממנה כדי להוסיף בה בכל יום כמן שאמרו רבותינו אל מעלין בקדש ולא מורידין וצריך לזכור לנפשו כל תנאי העבודה ואם יכיר מלבנו כי לא יוכל לסבול כל תנאיה יקח מהם מה שיוכל לסבול וסוב לו המעט התמיד מן הרב אשר לא יעמוד וצריך לו כבואו בעבודת הנורא אם יהיה בעבודת המלכים להסיר מעל צוארו עול עבוד בני אדם כדי שלא יהיה לו אדון אחר כי אם הנורא ית ואשריו אם יצא מעבודת עבדים ויבוא בעבודת המל הגדול אשר הוא צריך להתקדש ולהסמך כי אין לכוא אל שער המלך בלבוש זרות ומעשה עבירות ובעבודת בני אדם הוא עבד עבדים ובעבודת האל הוא חפשי ומה טוב אמר האומר עבדי זמן עבדי עבדים הם עבד יי' הוא לבד חפשי כי מי שיש לו עליו עול בני אדם לא יעשה דבר נעתו לא יתפלל ולא יעשה עבודת אלה בעתה וכאשר לא יהיה עליו עול אדון יהיו חפציו ברשותו יתפלל ככל עת שירצה ויהיה בשלום ולא יירא מאימת המלך ולא משוד רשעים ויהיה לו פנאי לעסוק בעבודת אלהיו ויהיה שמל ועניו ולבו נשבר כי כל מתחנך למלכים ולשרים תיקר נפשו בעניו ויתנאה ולא יכע יצור לעבודת אלהיו וכן הוא צריך להזהר מדברי נבלות או לתת דופי בגני אדם ולהשמר מן השנועית הן לשוא הן לאמת וכן הוא צריך ללכת לבתי הסמים בעת מורחם ויעמוד עליהם בשעת יציאת נשמה ואז יכנע לבכו הערל בהעבירו על לבו חרדת המות וכן צריך לו אם יהיה עשיר לבל ילכש בגדי רקסה כי אם בגדים כינוניים משים אכילתו ושמתו וגם תענוגיו כמישור וכמספוט וצריך לו אם יהיה לו הון עתק לבל ירבה בנינים

חשבון האדם עם הנפש

ולא בחמות וענדים וסחורות כי הסרבה מכל אלה תגדל נפשו ותאווה ותדל עבודתו וכן הוא צריך אם יבוא עליו צרות או יענו אותו או יבואו עליו שודדים או יאסירוהו בנחשתיהם או ימותו בניו או מודעיו או בניו ואוהביו לכל יתקצף ולקבל הכל בסבר פנים יפות ואל יכעוס על אהיו וא יבטל ענין מעניני עבודתו רק יחזיק בצדקתו וא יתרפ' ולא יחרף לבנו וכן צרי לבקש רחמים כתאלתו מאלהיו להצילו מן היצר הרע ולמלטו מלחטא לפניו ואל ישעוה מדרכיו ואל תהיה יגיעתו לריק ותקתו למפח נפש ויזכור כי יש אנשים יגיעות בעבודה ימים רבים ונסוף ימיהם עמר שטן לים גם לבנר יצים עליהם והשחיתו כל מעשיהם ויש מהם שיצאו לעז ומהם שחזרו לקרומתם ומתו כרשעתם והיה יגיעם לריק והלכו לאבדון ועל כן צריך לכל אדם לפחד על נפשו ולהרעל כל יום לאלהיו להצילו מתוקף יצר הרע וצריך להתעסק בדברי חכמים ובדברי תורה יומם ולילה וצריך ליסרה מושעים כשבת פיו אחרי אשר לא ייסר נפשו וצריך לתת מעשר סהונו וצריך לכל יחסר מעבודתו ואם יחסר אל יבטל אותה לגמרי בכא עליו מאורעות רעות וכבוא עליו חדושים טובים ובלכתו בדרכים ובהיותו חולה וכי תתקשנו זקנה וכן אם הוא צריך אם יהיו לו בנים ללמד אותם מנעוריה לדעת את יי ולהרחיק מחבת מתי רשע ומללסדם חכמות רעות אשר ישחיתו אמינתם וליסרם תמיד כדי שתהיה יראתו על מניחם וכן הוא צריך אם הוא מנוי לקחת לו אשה להיות לו עור כגנדו ואו רחוק עבודתו וילט מחצ התאווה הרעה ואו תהיה עבודתו נקייה ותמימה וכן הוא צריך כבואו בעבודת אלהיו ולהתחבר לאיש חסיד וילמד ממעשיו או יקח לו חבר ויהיו שניהם משתתפים בעבודה ויקנא איש באחיו ויזכר איש באחיו ובוה תגדל ותוסיף העבודה :

שער ארבע עשר בחשבון האדם עם נפשו :

יש לו לאדם לזכור בכל עת החסדים והנסים אשר יעשה הקב"ה עם חסידיו כגון נוראות הים ומצרים ובהיות עמו בין מות לחיים חשף זרוע קדשו ונלחם עם אייביהם כאף וכחמה וכקצף גדול והורידם לבאר שחת וכאשר עשה למלכים האדירים אשר הכניע גאונם מפני עמו וכאשר העמיד להם השמש בחצי השמים עד יקום גוי אויביו וכאשר ענה לחוקיהו בחלורו ושמע תאלתו וראה דמעתו והאריך ימי תיותו וכאשר ענת ליונה במעי הדגה אשר מבטן שאל ענהו וממעמק תחום העלהו ולאור עולם הוציאהו וכאשר עיה לחנניה מיסאל ועוריה כאש הככשן ואשר שלח מלאכו והצילם ולא שלטה בהם האש והאל אשר בטחו בו הראה כחו וקדשו שמו ברכים וכאשר עשה לדינאל בנובא דאריותא אשר שלח מלאכו וסגר מי האריות ולא אכלוהו ויתן כפרו לאויביו אשר למות הגיהוהו וכאשר עשה למרדכי ואסת אשר ראה בעניים ותענתם ותאלתם וכמרו רחמיו להם והפר מחשבת הסן על ראשו וכאשר עשה לאנשי נינוה אשר ראה תחנתם ומרירות נפשם והצילם מסות ואשר דבר לעשות להם לא עשה להודיעך כי ל דברי הרע ונינו התשובה לאחור תשיבו ואם יהיה בשורת טובה כל אשר דבר בא יבא למען גפיר מזה חאלת אלהיו עלינו כי דברו הרע בתשובה ומעשים טובים לא יקימנו ודברו הטוב לעולם אחור לא יש בנו וכאשר עשה לאחאב בהכנעו לפניו ולא הביא הרעה בימיו וכאשר עשה למנשתא אשר ראת בציתו ויעתלו וישיבהו לירושלים וכאשר עשה לאיוב אשר נסדהו לתראות צרקות ואחר כן חפל עליו והגדיל טובתו נאהבתו וכתאלתו כל זה יש לאדם להשיב אל

חשבון האדם עם הנפש

אל לנו ככל עת זמן וידע ויכיר כי יש לו חקוה שוכה נכל אלה אם יעשה כמעשהם ואל יהי צואש מרחם האל ואל יאמר אחרי אשר הגדתי לעשות כל רע איך אעשה התשובה ועביר על לנו אנשי צינור ואחאב זכנשה כי הגדילו לעשות רע מכל אשר לפני הם ולא חריו ונתשוב קבל איתם השם יתברך ורצה בעדם והצילם מצרתם ויש לאדם להניט יצוריו הנורא והטבים והארץ וכל צנאם ולדעת כי לא נברא הכל ני אם בעבור האדם ויש לו להניט למאור ולנכני ולדעת כי לא נברא כי אם להורות לבני אדם ולהאיר להם בלילה ויש לו לתבונן גדוהות הנושבות העננים והגשמים וידע כי לא נברא כי אם לחיי בני אדם ויש לו להתבונן ככל צמח ועוף השמים וחיות הארץ והמים והצאן והנקר זרסקנה וידע כי הכל נברא למאכל בני אדם ולתועלתו ולהנאתיהם רפואות ומהם כזונות וכן יתבונן ככל טובות העולם ופגולו מלכים וזאורות הזהב והכסף והפנינים וזאננים יקות וידע כי דכל לא נברא כי אם להנאת בני אדם ולהתענג בהם וכן יתבונן בניני העולם והכלי העונן והארמניות והעיינות והבידו והעליות והכרם וויכיר כי כלם לא נבראו כי אם להיות מעון לבן אדם וכית מנח להתענג בתוכם ויש לו להעניר על לבו החכמה כי היא יקרה מפנינים וכאשר נתן התורה לישאל כי היא יקרה מפנינים וכי לא נתנה הבורא כי אם למען ידעו איתו וילמדו מצותיו ועשו רצונו ויש לאדם להזכיר אל לבו כל השורות הנאות בעולם אשר יגיע אדם לשערי מות ואחרי כן ירדם הבורא ית' עליו ויציא אהו מצרה לאירה ומאפלה לאור גדול ויש לאדם לזכור על לבו כל הטאותיו וזאשמו אשר עשה בכל שעה ובכל דע ולא יגמלהו דאל כמעשהו כי יארך לו אמו ויש עת אשר ייסרה כאשר ייסר איש את בנו אבל לא יעשה בלה ויש לו לזכור היתרון אשר נתן הנורא לבני אדם על שאר בראיו בשכל ובדעת ובדבור ובהכרת הטוב וזרע כי יש לו לזכור היתרון הגדול אשר נתן הנורא לעצמו על כל העמים אשר לרס מצותיו וחקיו וקרע להם את דים ודבר עכרם פנים אל פנים ונתן להם התורה וננה להם בית דכקדש והקים כפניהם חכמים כפניהם לבניאים וכמלכת כהנים וזנוי קדוש ודקים סזרעם חכמים כדושים אשר היו אור העולם והאירו תורתו הקדושה כאשר התורה היא חיינו וארך ימינו כן רבותינו זל דיו חיי התורה וקופת כי בהם נתקיים ונתחדשה והתבאר סתומיה ונגלו תעלוסיה ואחרי אשר ישיב אל לבו כל הגדולות והנוראות האלה דכולם רוב עניני בני האדם יש לו להשיב אל לבו הטובות אשר עשה הבורא עמו לכדו מיום היותו יש לו לזכור בראשונה הטובה אשר נסידהו כי הוצ או לאויר העולם ונפח בו נשמה ובעצמות וכנידים סוכנה ואחר כן הגדילה ושכל טוב הנחילהו ודרך תכונות הודיעהו ויש לו לזכור הטובות אשר נמלו כי המציאו לחון בעני אביו ואמו עד אשר אהבהו יותר מנפשם ויסירו הלחם ספיהם ויאכילוהו ויפשיטו עצמם וילבישוהו וענו נפשם כדי שישביעוהו ויש לו לזכור כי כאשר גדול קנה שכל נתן לו ה' לחם לאכול ובגד ללבוש ונתן לו חזון וחפצים ועזרו לקנות לו בית ואשה לחיות זרע אנשים ויש לו לזכור כל התלאות והמאורעות אשר סגבהו ומצאוהו מיום היותו והצילו האל מכלם יש לו בתחלה לחשב בלבו אם נמלט סמיתר משונה זאם נמסר ביד אויביו להצ לו אלהיו זאם עבר על מקים סכנה ונמלט או אם באות לאות ומאורעות על חנידו ונישל סן כלם וזכור אם חלח זחניע למות והנורא העלה משאל נמשו וזכור אם היה בערותו אביו ויש וזהר כן נהן לו זאלהים הן ועושר או אם היה שפל ובזוי עם ועלח למעלה גדולה זיכור אם היו עליו דיבור

העת הראויה לעבודת האל יתברך

והנורא הרחיבו והעניקו מטובו עד אשר פרע חובותיו ויצא מעול מצוקותיו ויחשב כמו כן
אם יצאה עליו גזרת מלך ליהרג או ליענש והצ לו האל או נלקח נשכי או נאסר בבית הסוהר
וניצל ממנו או אם חשב לעשות עבירה וחבורה הצילו מעשות העבירה ההיא כמו שאמר לא
יאונה לצדיק כל און ויחשב כי העת ר לאל בעת צרה ונענה והתפלל בלבו אם היו לו אויבים
ונשמעה תפלתו ממבקשי רעתו וראה נקמתו מהם או באו לידו וגמלם טובה תחת רעה ויחשב
כי אם עברו עליו מאורעו רבות וקבל הכל בסכר פנים ימות כמו שאמר איוב גם את הטוב נקבל
מאת האלהים ואת הרע לא נקבל ויש לו לחשוב כמה מעלות טובו למקום עלינו יש לו לחשוב
אם באה עליו צרה או צער או טלטול או מצאוהו חליים משונים או נפל כמקום גבוה או הוכה
באבן או נחרב או נפל באש או נשכתהו חיה רעה או קמו בו עדי שקר או נועצו עליו עריצים
להורגו וניצל מכולם או נתן לו האל אשה טובה וזנים משכילים בכל ובדברים האלה אשר לא
יספרו מרוג צריך האדם בכל עת לחשב בהם ולהשיגם אל לבו ומהם יתנוג נוראות אלהים
ויכיר כל הטובות אשר עשה לו :

שער חמשה עשר בפירוש העת הראויה לעבודת האל יתברך :

כשיחקור המשיכיל על פונת העולם הזה יכיר כי כל טובה אשר נחלקה לו לא זילכנה במוראו
ולא ירד אחריו אך יניח הכל וילך כנודו נעור ורק לכד משונה אחת אם נחלקה לו היא עבודת
האל זו לבריה רחלך לפניו כמו שנ' והלך לפני צדקך ועל כן אמר דוד המלך ע'ה אם תדרשהו
ימצא לך ואמר ועת לדרוש את י' ואמר הנביא ע'ה דרשו י' בהמצאו קראוהו בהיותו קרו ואנו
צריכין לחקור ולשאול למה אמר בהמצאו היה עת שימצ' ועת אשר לא ימצא וכשנתנוג בדבר
הזה נכיר כי יש עת אשר ימצא האל לדורשיו ועתים לא ימצא . ועל כן אמר דרשו י' בהמצאו
העת הראשונה כשיקנה האדם שכל כמו ומצא חן . ושכל טוב בעיני אלהים ואדם כי בטרם
שיקנה האדם שכל לא יכיר את בוראו ועל כן לא ימצא לו והשנית בטרם שיעשה עונות ויכניס
אלהיו אז לבו ישר ונקי ובלב זך ונקי ימצא חאל וכשיחטא לו ויעבור על מצותיו ולא ימצא לו
כי אם אחרי יגיעה רבה מאד עד אשר יכנע וינקה לכו משומאתו כתשובה שלמה והשלישית
בשעה שהצבו מתענין כי תפלת הקהל היא יות מקובל מתפלת היחיד והרכיעי בטרם שיתחבר
לאנשים רעים ולא פיקרוסים ותאבד אמונתו ולא תוכל להרפא לעולם והחמשת בעוד שהווא
במרחק כי בעת צרה ישונ אדם בעל כרחו ולא ימצא לו לא אם יעשה למען שמו ועמות הצרה
הם בעת חליו ובעת היותו ביד אויביו או במצור ובעת היותו עני ואכיון ובעת בואו
בימים ובעת לכתו בדרכים מסוכנים ובעת עברו בימים ובעת שתהלש כחו ותאבד עצמו ואלה
החמש עתים אשר הקרמנו כשיבקש אדם בהם או בוראו ימצא לו גם בטרם שיקראנו יעננו כמו
שאמר והיה טרם יקראו ואני אענה ועל כן יש למשיכיל להזהר באלה העתים בטרם יאבדו
ברשותו ואז ינחם ולא יעיל לו וראוי למשיכיל לדעת ולראות כמה עתים אבדו לו וכמה עתים
ישארו לו וימחר באלה הנשארים לבקש מהם רצון אלהים בטרם יאבדו כראש אבדו האחרים
והחם יעזבו לעשות הטוב בעיניו וימצא לנו בכל קראנו אליו :

שער ששה עשר אזכור בו קצת חמדות העולם הכ' וכנגדם אזכיר פנעה ה' ומכשלתיו ורעותיו
דע כי תלאות העולם הזה ורעותיו וכל סום אשר בו לא יכירנו הכסיל כי אם המשיכיל בעבור
כי תלאות העולם ורעותיו מכוסות בשכיותיו ותענוגיו ועל כן לא יכיר הכסיל כמו אשה
ע' אשר יחשוק אדם אותה ולא יכיר כל סום בה באחבתו אותה רק כשיראה אותה אדם אחר

חמורות עולם הנא ושכולות עולם הזה כז

אשר לא יאהבנה הוא יכיר כל מום אשר נהוכן העולם הזה בעוד שיעסקו בו האדם ולא יכיר רעות וסרוב אהנתו אותו וכשיפרד ממנו אז יכירו: ודע כי רעות העולם הזה עצמו מספר ואין להם תכלה וכנגדם הם טובות העולם הבא כי אנו רואים העולם הזה אינו קיים וכל שובגץ יכלו ראבדו וכל טובו לא יעמוד והעולם הבא קיים ושובגץ לא יכלו וטובו לא יחלוף העול הזה לא יבטח אדם בעונו וכגודו והעולם הבא ינטח אדם בטובתו כי לא תסור העולם הזה מלא אגרות ופחד וצרות ותהפוכות ושמעות רעות וחליים משונים ועונות ואיבות ומלחמת וקלון וחרפה ומיתות ודבר יגיעה ועבודה קשה והעולם הבא מלא שלוח והשקט ובטחה ושמה וחיי נצחיים ובריאות ושלום וכבוד וכנוחה העולם הזה לא יאמין אדם בעצמו ולא יצדקתו עד יום מותו ואפשר שיהיה צדיק ועובד אלהיו כל ימיו ובאחריתו יהיה נבל ויהיה כל יגיעו לריק והעול הבא כל מי שימלט בצדקתו לא יפחד רק הצדק והיושר אשר בו לא ישתנה ולא יהפך העולם הזה הוא מערת פריעים ונוה הרשע ומלא כאנשי בליעל והם המתענגים בשוכת העול אך רוב הצדיקים אשר בו ננשי ומעוני וחולים כל ימיהם ומאוסים להודיעך כי אין העול הזה נוח החסידי אך ה' הוא גות האמת והאמונה והיושר והזכות והחסידים הם מתענגים בטובתו ואין בו חלק ונחל' לרשעי ולא ינחם בו כי אם הקדושי הטהורי העול הזה כל חדש אשר בו יכלה וכל מתחיל יכלה אך ה' לא תכלה טובתו ואין לו חכלית וסוף העולם הזה טובתו ועושרו גורם לבני אדם לגנוב ולעשוק ולחמו' ולעשו' אונאות וה' הטובתו וכבודו גורם לאדם לעשו' וישר וצדק ויעיר רוחו לעבוד האל והעול הזה מבהר תענוגיו אמו כי אם בעניינים כאוסי ונגז' כגון חברת הנשי אשר אין טנוף כמותו אך ה' אין תענוגיו ולא בענייני קדושים וכים וצחי' כגון שירא זיו השכינה ויתחבר עם המלאכי ויעשה כמעש' הלהלל לשם יצור' הב' ה' נתענוגו יסכל החכמי ויש' א הגדולי ויקח טעם הזקני ויעור בקחי' ער אשר יכשכם אהרו ויתלכדו במוקשי' אך ה' בחכמים הפתאי ופוקח עורי ונותן דעת לכסיל' ויעור הישני' וישכיל' הכהוללי' העול הזה על פי הטובה והעושר והכבוד אשר ישיג האד' כסנו יהיה רוב יגיעו ועסקיו ביום וכלילה אך ה' כפי הטובה אשר ישיג האדם בו כן תהיה רוב מנהגותו ושלותו ותסור יגיעתו וכל עסקיו:

שער שבועה עשר בזכרון האדם יום הכות:

ראוי לכל הירא דב' השם להשיב אל לבו יום הסו' ושואמו וחרדתו יהיה לו למזכרת ויאמר ללבו לבי לבי הלא ידעת כי לא נבראת כי אם לשוב לעפר מיום היותך מדוע לא זכר' אחרתך הלא הדע כי כל הימי' אש' אתה חי על האדם כצל עובר את' וכמוץ יסוער מנוז' וכעשן כארות' מיך חרוצים וחייך קצוצי' וכל אשר יעבור עליך יום או לילה תחטר חלק מחלקי' חייך ונכל' יו' תקרב אל הקבר ותעוף בלא אבר ומדוע לא ידע' כי עפר אתה ולא זכרת כי מן האדסדה נוצרת ועל מי בטחת כי מרדת ומדוע אתה נטהר ולא תעביר על לבך יום המר יוב אש' תאנד עצתך ונסרחתה הכמתך יום ידבק לשונך לחכך יום ישיאוך על כתף יסבליך ועל ארץ תדתי' ישל' כוך ועל כל פעשה יחשבונך וכאכך תרכה ואשך לא תככה יום תראה החשבון ערוך והספר פתוח ומאוגי משפט וכוס תר על ביד' י' שם תמצא שמריה ותהם נפשיך נצירה ומה תשיב על ודונוהיך הלא או תראה פרי מעלליך ותמצ' נמולך ולאו תמות כמו הבהמה ולא תהי' עתיד לתת חשבונך יהיה לך לשמוח במותך אך תיך למר כמו ולסקו' אופל' ארץ חשך וצלמו' שם תפול עליך אימה ותכסך בלי' מה ולבושך גוש רמה ויוזר' על גופך זבוח' וברית לגלתי' השאיר לך שריד הלא היו' החוננו' ואו' עם אשר אין לו פדיון יום תמרור נבכיה ותאניה ואני' וום חרדה נצקתה יום שואת ונאקה יום

ההפרש אשר בין צדיק ורשע

מצד מי יום תצרוך אבל מצד מי שיש בו יחיה אף האל וקנאתו ונתנה כאש חמה
יום ירכו העצבים והמכאובים יום יחיה כל איש ידיו על חלציו יום יאכרו כל חפציו יום תצא
הנשמה ויש אר הנוף ככלי מלא בלימה מושלך כאבן דומם ועתה בן אדם על מי תנוס לעזרה
אומי יהיה עליך סתיה הא או תאמר או לי מה עשיתי וסודע דבר יי בזיתי ואחרי שרירי לבי
פניתו ובסה אתכסה וערום אנכי מתקושש והתכושש הכלם מחטאתיך ותן תורה לאלדיך
בעוד נפש בגופך בשרם יחטבו כוכבי נשפך האל ממשפט חקשים יצילנו ממות ינאלנו ויראן
עינינו וישמח לבנו :

שער השמנה עשר בהפרש אשר בין צדיק ורשע :

דע כי הרשע לא יוסר עד ייטרוחו - ולא יזהר בהיותו בטובה עד אשר תבואחו שואה ואז יקץ
משרתו אך הצדיק בהיותו בשלוח או יזהר ויפחד מן תבא עליו הרעה כמו שאמר כיום טובה
חיה בטוב ונו והרשע אם יתן לו ה עושר ונכסים וכבוד אז יוסף צרה ולא יחלל מעשור כל
עבירה ויכניס ויכפת ברוב עשורו ויקר נפשו בעיניו ויוק לבני אדם ולא יחמול על העניים
מורדים והצדיק אם יהיה לו הון עתק לא ישכח העניים ויזכור המרודים ויעזור אותם רחמי
כנע נפשו ולא יתנאה על אדם ולא יכזב בעשרו וידע כי הוא רוח חולך ולא ישוב והרשע
אם יש ג מעלה גדולה ועושר וכבוד יאמר בלבו למי יחמיץ המלך לעשות יקר יותר מפני דאת
האל כי הייתי ראוי לכל הכבוד הזה תחבולתי ועצתי צכרתי העושר הזה ואלו אהיה כמו פלוני
ופלוני העצלים חייתי רש ועני בהם והצדיק כאשר תשיג ידו לכבוד גדול יאמר כאשר אמר
דוד המלך ע'ה מי אנכי ומי ביתי כי הביאותני עה הלום ויאמר מדוע זכני הכורא לכל הטובת
הזו ואני אינני מעשים טובים והייתי ראוי להיות נגש ונענה כל ימי על רוב חטאתי והכורא
האך לי הרע בטוב ובסה אוכל לגמול אותו אחת מאלף ויתוכח עם לבו ויאמר לני לביא תנסת
ברוב כבודך כי מי יודע אם הוא לאובתך או העושר הזה אם הוא לכלעדיך שמור או הרדוע
אם יבוא לך שורדי לילה ויבנו יגיעך או התרע שנתן לך האל זה הכבוד מפני שהוא טואס
בך ואם יש לך שום זכות נמוךך אותו בעולם הזה כדי שתלך ריקם בעולם הנא הרשע אם
יתחבר למלכים יאמר בלבו מפני שאני מחבר נכבד ובעל שכל ודעת על כן עליתי למעל הזאת
ולא יתן הכורא כבודו אלא למי שראוי לו ועל כן חלק לי חכבוד הזה והצדיק יאמר אנא אלהי
הנה אנכי עמר ואמר רמה ותולעת חרפת אדם ובזוי עם ובסה זכיתי לזה הכבוד ויש בעולם
חסידים וטובים מפני והם כצער ובדחוק וקצרי יד ולא זכו לאחד מפני אלף מכל אשר זכירו
והרשע אשר יורש יכעס ויתקע ולא יסתפק בחלקו וילך כלילה לגנוב ולעשוק ועש ההונאו
כדי שיכא לידו הון עתק ויקנא בחביריו ויבקש מכל אדם לעסוק ולעזור אותו והצדיק אם יורש
יתן שכח לכורא כמו שאמר איוב יי נתן ויילקח יהי שם יי מנורך ויסתפק נפת חרבה וישמח
בחלקו ולא יחלל לכבודו עזית בני אדם כי אם עזרת האל לכדו והרשע אם יחלה יפחד ויירא
מאר שא קרבה עתו ואז ינחם על כל אשר עשה וידור נדר לעשות תשובה אם יתרפא וכאשר
יתרפא ישוב לרשעתו והצדיק אם יחלה לא יפחד מן המות כי הוא יודע כי יצא מאפלה לאורח
וסאנחה לסנוחה ויכיר כי הכורא אוהב אותו ועל כן ייסרהו כדי שיחיה שהו ונכי מכל עונותיך
בלכתו לעולם הבא וידור גרדים אם יתרפא לחוס א על עבודתו וכאשר יתרפא לא יחלל דנת

ככל היוצא מפי יעשה והרשע אם יחכם מיד ישחית אמונתו בחכמתו וילעג על החסידים
 ויחשב כי הם פתאים ויחשב כי החכמה לו לכדו נחנה וראשי פרי חסאנתו אשר יקנה מחכמתו
 כי לא יאמין בתחית המתים ולא ביום הדין ולא בדברי רבותינו אל רק דשוב הכל כאין ויביא
 ראיות ואותות מחכמתו הדלה ויניח הקל המזקה וירדוף אחרי אותות הלשויות וסכרו גרועות
 והוא כמו ירבעם חוטא ומחטיא את הרבים ועל כן עזין הרבים תלוי בו ואם יחכם החכם תכל
 אמונתו ויתחזקו מסודותיה בלכנו ויורה התועים וילמד למוטעים ויחזק אמונתם החלושה
 באותו וקופות חזקים סן השכל ומן הכתוב וסדברי רבותינו אל ואם יבואו על הרשע חזשים
 או עסקים אשר ישלח כחם ישכח אלהיו ואם היה מתפלל יגח תכלתו ואם היה עוזר דלים
 ישכחם ואם היה לומד דברי אלהים יניחם ואם יבואו על הצדיק חזשים או עסקים רבים לא
 יחרף ידו מעבודתו ולא יחלף לכבוסימי רק לבכו ועיניו אחרי עבודת אלהיו ולא ישיחידהו
 העסקים החזקים ולא החזשים וחשבושים ואם יבואו על הרשע מאורעות רעות או יבחרו
 בשבי או יאסרוהו במאסר או יענוהו או יעשו בו שפטים תקצף על דין אלהיו ואמר סוכ מותג
 מחיי ומה היה סולי הרע בין חברי כי הם כשלוה ולא שבט אלוה עליהם אני מיום שנבראתי
 מנוחה לא מצאתי מרעה אל רעה יצאתי ויוסף יי לי יגון אנהותי על פכאובי ויש ער אשר
 יבעט הרשע על גפשו לרוב הצרות אשר יתקמוהו עד אשר ימות מדאנתו או והרונ עצמו או
 שימחר לעבוד עז כדי שימלט מאותה צרה וכאשר תבא על צדיק תלצה או צרה יאמר עונותי
 הטו אלה ומי די היתה זאת אלי אני עשיתי ואני אשא מי יב אני לקבל זה כי הבורא לא
 עשה לי רע וחלילה לאל מרשע אך אני הרעותי לעצמי ואמר מי יודע אם הבורא ייסרני מרוב
 חמלתו עלי או הצרות האלה הם לטובתי או לכפר בהם עוני או למען לא יהיה לי פנאי
 להתעסק במעשים רעים או לתת לי שכר עליהם או ליגאל בשבילם סמיתה משונה או מצרות
 אחרות גדולות מאלה נאשב ימלט הרשע מצרתו ויצא לרוחה ניסור פחדו ויאמר בלבו ערתי
 אוכל להשלים כל עסק אשר החלתי ועתה אתענג כפי אשר ינעתי ואעשה שסקה גדולה
 נסעודות בעבור כי במלמתי ואעשה לנפשי כל הנאות אשר אוכל והצדיק כאשר יצא מצרה
 לרוחה יתן הודאות לאל ויאמר בלבו כמה אאמין כי לא יבואו עלי צרות אחרות הברונ צדקתי
 נחסדי ומי יודע אם לא נמלמתי סן הצרה הזאת לעשות פעשים טובים או להוסיף על חסאתי
 פשע ובמה נכיתי למצוא חן בעיני והנה המלכים יבואו עליהם צרות רבות וצדק נמלמתי
 אני ונצלתי ואם ימלט הרשע מחולי רע ימחר לעשות סחורות ולגנות נמים ולדתענג עם
 נשיו ולחדש בגדי חסודות ולהתחבר לנדולים ולקנות עבדים ולהנכות עסקים ואם יכרמא
 בצדיק יוסיף לעשות חסדים ולעזור דלים ולהכנע לאלהיו ולהרנות תחנונים ולשלם נדריו
 ולהטיב דרכיו ומעשינו ואם יעשה הרשע צדקה תיקר נפשו בעיניו ויתפארה לחבריו ויחשוב
 כי אין בדרו כמיהו ואם ימלט מצרה יאמר כי בצדקתי נמלט והצדיק מעשי בעיניו כאין
 ויסתיר צדקתיו מבני אדם ואל יתהלל בהם והוא נכזה בעיניו ואם ימלט מצרה יאמר כי בחסדי
 האל נמלט ולא בצדקתי ואם ירכו עסקי הרשע ניהיו לו מעשים רבים לא ישיקו עד אשר
 ישליסם ואין אלהים כל מסותיו וכאשר יהיה לו פנאי או ילך ויתפלל ולקרות ולהתחבר לחבמי
 והצדיק כל אשר ירכו עסקי תוסיף עבודתו ולא יחסר סמנה דבר ואם יהיו לרשע נמים לימדם
 פנעיותם לסחור ולעשות מלאכ לא ילמדו ויבנו אלהים והצדיק ילמד לבני תורת יי ויוכיחם
 וייסרם תמיד עליו נאמר מהלך גתומו צדיק צערו בניו אחריו

תושרבעים